

Каардынацыйны савет па развіцці і прасоўванні
«Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі»

**НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ПЛАТФОРМА
БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ-2015**

**СТРУКТУРНАЯ МАДЭРНІЗАЦЫЯ
БІЗНЕСУ І УЛАДЫ**

Мінск
2015

ПРАДМОВА

Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі 2015 (далей - Платформа, НПББ) - гэта прапанова аб кансалідацыі канструктыўных сіл бізнесу і ўлады з мэтай ператварэння глыбокіх крызісных з'яў у эканоміцы ў новыя магчымасці.

У 2014 Беларусь апынулася ў беспрэцэдэнтна жорсткіх знешніх умовах. Рэцэсія расійскай эканомікі, глыбокая дэвальвацыя расійскага рубля разам з рэзкім падзеннем коштаў на нафту радыкальна мяняюць вытворчы, фінансавы і інвестыцыйны кантэкст для беларускай эканомікі. Для беларускіх вытворцаў істотна скараціліся і магчымасці ўкраінскага рынку. Прызнанне таго, што дыверсіфікацыя нацыянальнай эканомікі не адбылася, патрабуе новых падыходаў да яе мадэрнізацыі, змене падыходаў па стварэнні інстытутаў сучаснай канкурэнтаздольнай эканомікі.

У канцы 2014 беларускі бізнес перажыў моцны шок, выкліканы татальным цэнавым рэгуляваннем і валютнымі інтэрвенцыямі органаў дзяржкіравання. Рашэнні, якія паставілі пад пагрозу банкруцтва тысячы эканамічных суб'ектаў прымаліся ў парушэнне Дырэктывы №4, без кансультацый з бізнес-супольнасцю. Яны прывялі да фактычнага паралічу дзелавой актыўнасці, немагчымасці паўнаўраднага планавання вытворчай, інвестыцыйнай і гандлёвай дзейнасці нават у кароткатэрміновай перспектыве.

Стан дзяржаўных і карпаратыўных фінансаў павялічвае ціск на бізнес, урад і грамадства. Ва ўмовах высокіх бюджэтных расходаў на выплату і абслугоўванне дзяржаўнага доўгу, «замарозкі» значных сум абаротнага капіталу ў складскія запасы, неліквідаў і неплацяжоў патрабуецца асаблівая ўвага да якасці кіравання фінансавымі і інвестыцыйнымі рэсурсамі.

У 2014 годзе асноўныя праблемы беларускага бізнесу пагоршыліся ростам антаганізму паміж фінансавым сектарам і вытворцамі тавараў, нефінансавых паслуг. Рашэнні, прынятыя Нацыянальным банкам у пачатку 2015, гэтыя антаганізмы не ліквідавалі. Крэдыты не сталі даступнымі. Правілы канкурэнцыі не сталі больш справядлівымі. Дзяржаўныя камерцыйныя арганізацыі не сталі больш дысцыплінаванымі ў выкананні сваіх абавязацельстваў перад прыватным сектарам. Сістэма прыняцця рашэнняў па нормах і правілах вядзення бізнесу не стала больш празрыстай, а заканадаўчыя змены - прадказальнымі. Больш за тое, практыка замарожвання цэн і пашырэння паўнамоцтваў кантрольных органаў стварае дадатковыя перашкоды для паспяховага правядзення наспелых сістэмных рэформаў і паляпшэння якасці інвестыцыйных працэсаў.

Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі-2015 неабходная для аднаўлення даверу паміж бізнесам і ўладай, фарміравання паўнаўрадных механізмаў дзяржаўна-прыватнага партнёрства, актуалізацыі дыялогавых пляцовак па стварэнні спрыяльнага дзелавога клімату.

Платформа патрэбна для гарманізацыі інтарэсаў вытворцаў тавараў і паслуг, работнікаў і дзяржавы пры правядзенні рэформаў і для мінімізацыі ўплыву крызісных з'яў на Беларусь. **Праз Платформу нацыянальны бізнес сцвярджае сваю канструктыўную пазіцыю па стварэнні канкурэнтных эканамічных інстытутаў, фармулюе канкрэтныя прапановы па паляпшэнні дзелавога клімату і фарміраванні ў краіне культуры працавітасці, дасягненняў, сумленнага прадпрымальніцтва і грамадзянскай салідарнасці.**

Гэтыя прапановы варта разглядаць у кантэксце ўсебаковага аналізу, выкладзенага ў аналітычным дакладзе «Дзелавы клімат у Беларусі і ў свеце ў 2015 годзе», які з'яўляецца абгрунтаваннем вылучаных прапаноў.

Нацыянальная платформа бізнесу - гэта:

- комплексныя прапановы беларускага бізнесу па паляпшэнні дзелавага клімату краіны;
- неад'емная частка сістэмных мер па пераадоленні крызісных з'яў у эканоміцы;
- комплексныя прапановы па стварэнні інстытутаў развіцця і росту;
- актуальны парадак дня айчыннага прадпрымальніцтва;
- аснова для прыватна-дзяржаўнага дыялогу і партнёрства;
- шлях да безбар'ернага асяроддзя для бізнесу і збалансаванага развіцця дзяржавы.

1. УВОДЗІНЫ

У 2014 годзе, пачатку 2015 беларускі бізнес стаў закладнікам надзвычай складаных знешніх абставінаў і супярэчлівых дзеянняў органаў дзяржаўнага кіравання. Сціплыя, непаслядоўныя крокі насустрач бізнесу на працягу года, у сферы рэгулявання розных параметраў дзелавага клімату, не маглі нейтралізаваць фінансавы і валютны ўдар у снежні 2014. Увядзенне татальнага цэнавага рэгулявання ў рознічным гандлі і грамадскім харчаванні пагоршыла сітуацыю. Слабая тэндэнцыя паляпшэння макраэканамічнай сітуацыі ў 2012 і першай палове 2014 гг. была вернутая назад паспешнымі рашэннямі, якія не ўлічвалі ўсёй складанасці сітуацыі. Жорсткія абмежаванні і забароны на таварным і грашовым рынках у канцы года сталі ў значнай ступені вынікам затрымак і інерцыйнасці ў эканамічнай палітыцы апошніх трох гадоў.

Ігнараванне думкі бізнес-супольнасці па ключавых пытаннях макраэканамічнай палітыкі і дзелавага клімату прывяло да паглыблення крызісу даверу паміж бізнесам і ўладай. Эканамічная палітыка фармавалася без уліку відавочных сігналаў пра пагрозы і рызыкі, як з знешніх рынкаў, так і з боку айчынных вытворцаў тавараў і паслуг. Неабходная карэкціроўка структурнай і прамысловай палітыкі не праводзілася. Нацыянальны банк і Савет Міністраў не гарманізавалі свае дзеянні з патрабаваннямі контрцыклічнай палітыкі.

Бізнес-супольнасць вымушана была надаваць шмат увагі не столькі істотнаму паляпшэнню дзелавага клімату, колькі супрацьдзеянню ў прыняцці або адмене ўжо прынятых актаў заканадаўства. Так было з Пастановай Нацыянальнага банка №599 ад 2014/09/29 г. "Аб плаце за ажыццяўленне асобных банкаўскіх аперацый" (адменена праз месяц пасля прыняцця ў выніку кампаніі бізнес-і экспертнай супольнасці) або прапановай Савета Міністраў павялічыць базавую стаўку ПДВ да 22%.

У пачатку 2015 Міністэрства па падатках і зборах выступіла з прапановай рэзкага павышэння штрафаў за падатковыя правапарушэнні, нягледзячы на тое, што бізнес-супольнасць на працягу шэрагу гадоў настойліва рэкамендуе знізіць штрафныя санкцыі і змяніць парадак іх накладання. Розныя пазіцыі міністэрстваў і ведамстваў па пытаннях развіцця айчыннага прадпрымальніцтва і паляпшэння дзелавага клімату ствараюць дэфіцыт узаемаразумення не толькі паміж органамі дзяржаўнага кіравання і бізнес супольнасцю, але таксама паміж бізнес-асацыяцыямі і іх членамі, з аднаго боку, і ўсёй дзелавай супольнасцю - з другога.

Сур'ёзныя выклікі для прадпрымальніцтва, якія ўзніклі ў пачатку 2014 года, ператварыліся напрыканцы ў рэальныя пагрозы. Доступ да пазыковага капіталу і інвестыцыйным рэсурсам на ўмовах сусветнага рынку не забяспечаны. Дыскрымінацыйныя практыкі з боку дзяржаўных арганізацый і манапалістаў працягваюцца. Уступленне Беларусі ў Еўразійскі эканамічны саюз (ЕАЭС) суправаджалася рэзкім пагаршэннем умоў гандлю з Расіяй. Чарговы міжнародны дагавор пакуль не прынёс Беларусі базавых чатырох свабодаў інтэграцыі - перамяшчэння тавараў, паслуг, грошай і працоўнай сілы. Па многіх таварных пазіцыях назіраецца рост колькасці нетарыфных бар'ераў. Манетарная і макраэканамічная палітыка

ўрада Расіі, у прыватнасці, абвальная дэвальвацыя расійскага рубля, рэзка знізілі канкурэнтаздольнасць беларускіх тавараў на расійскім рынку. Значныя цэнавыя дысбалансы паміж Расіяй і Беларуссю прывялі ва ўмовах адсутнасці межаў да прытоку спажывецкіх тавараў на ўнутраны рынак Беларусі, што негатыўна паўплывала на попыт у легальным рознічным гандлі.

Стварэнне ўмоў для паўнаwartаснага развіцця айчыннага прадпрымальніцтва дазволіла б дыверсіфікаваць беларускую эканоміку, нейтралізаваць высокія рызыкі залежнасці як ад нафтагазавых дамоўленасцяў з расійскімі манополіямі, з аднаго боку, так і ад кан'юнктуры расійскага рынку - з другога. Моцны негатыўны ўплыў на Беларусь ў 2014 годзе эканамічных тэндэнцый і з'яў, якія мелі месца ў Расіі, даказвае, што дыверсіфікацыя структуры вытворчасці тавараў у айчыннай эканоміцы не адбылася. Дадзеная праблема вырашаецца выключна праз развіццё канкурэнтаздольнага малога і сярэдняга бізнесу.

На жаль, у 2014 годзе беларускія ўлады практычна заблакавалі нават малую прыватызацыю. Няма прыкметнага прагрэсу ў перадачы арандаваных аб'ектаў ад дзяржаўных і камунальных арганізацый арандатарам. Працэдуры куплі зямлі і ўключэння яе ў паўнаwartасны камерцыйны абарот застаюцца надзвычай складанымі, затратнымі па часе і дарагімі. Развіццё вытворчага прадпрымальніцтва, або дыверсіфікацыю эканомікі краіны, сур'ёзна тармазіць існы парадак атрымання дазвалаў на будаўніцтва і падключэнне да энергасістэмы, праходжанне абавязковых працэдур узгаднення з супрацоўнікамі МНС, санстанцыяй і іншымі дзяржаўнымі рэгулятарамі. **Дух прадпрымальніцтва разбіваецца аб непраходную бюракратыю і сцяну наменклатурнай аб'якавасці. Фармальна інфраструктура падтрымкі малога і сярэдняга бізнесу ў Беларусі створана. Працуюць дзясяткі цэнтраў падтрымкі прадпрымальніцтва, інкубатары, інавацыйныя цэнтры і г.д., але эфектыўнасць іх працы досыць нізкая. Яны самі вядуць барацьбу за выжыванне без рэсурсаў.**

Пагаршэнне знешніх умоў гандлю, скарачэнне ўнутранага попыту, правядзенне палітыкі штучна дарагога беларускага рубля пры высокай падатковай і рэгулярнай нагрузках, неэфектыўныя інстытуты і механізмы банкруцтва і спагнання даўгоў - вось асноўныя фактары росту запазычанасці і пагаршэння аплатнай дысцыпліны. **Малы і сярэдні бізнес асабліва ўразлівы перад неплацяжамі дзяржаўных і камунальных камерцыйных арганізацый.**

У 2014 годзе не адбылася глыбокая мадэрнізацыя фармату узаемаадносін бізнесу і ўлады. Многія рашэнні органаў дзяржаўнага кіравання, якія пагаршалі ўмовы дзейнасці прадпрымальніцтва, прымаліся ў абыход існуючых дыялогавых пляцовак бізнесу і ўлады, у тым ліку Савета па развіцці прадпрымальніцтва ў Рэспубліцы Беларусь. Абмен думкамі нярэдка носіць фармальны характар.

Дасягнутыя ў рамках рабочых груп дамоўленасці часта не былі рэалізаваныя ў актах заканадаўства. Больш за тое, беларускія ўлады прымалі дакументы з рэгулярнымі і фінансавымі нормамаі, якія наўпрост супярэчылі інтарэсам прадпрымальніцтва. Захоўваецца сістэма прыняцця рашэнняў, якая ігнаруе рэкамендацыі афіцыйных дыялогавых пляцовак, падрывае давер да іх, зніжае канкурэнтаздольнасць беларускага дзелавога клімату і паслабляе грамадскія інстытуты развіцця і росту.

Бізнес-супольнасць вітае прапановы ўладаў ўдзельнічаць у распрацоўцы праектаў законаў аб дзяржаўна-прыватным партнёрстве, аб барацьбе з карупцыяй, стратэгіі сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны да 2030 года. На жаль, змест дадзеных дакументаў не мог паўплываць на паляпшэнне дзелавога клімату ў кароткатэрміновым перыядзе, роўна як і на скарачэнне падатковага і рэгулярнага цяжару. Меркаванне бізнес-супольнасці па-ранейшаму ігнаруецца пры выпрацоўцы асноўных параметраў бягучай эканамічнай палітыкі, якія адлюстраваны ў базавых актах заканадаўства, якія рэгулююць

эканамічную дзейнасць: Законе аб бюджэце, Падатковым кодэксе, асноўных напрамках грашова-крэдытнай палітыкі.

Чарговай нявырашанай праблемай з'яўляецца захаванне практыкі перакрываванага субсідавання выдаткаў па электраэнергіі, цяпла, жыллёва-камунальным абслугоўванні і арэндзе. Ва ўмовах празмерна дарагіх пазыковых рэсурсаў, дэвальвацыйнага ціску, нізкай аплатнай дысцыпліны і дыскрымінацыйных практык дзяржаўных арганізацый перанос дадатковага цяжару выдаткаў на прыватны бізнес, пры адначасовым яго скарачэнні ў дзяржаўным сектары, з'яўляецца контрпрадуктыўным.

2. Бачанне будучыні Беларусі. У якой краіне мы хочам жыць і працаваць

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі» з'яўляецца часткай прапанаваных сістэмных мер па стварэнні Беларусі будучыні - суверэннай, шчаслівай, еўрапейскай дзяржавы.

Беларусь будучыні - гэта краіна, у якой бяспечна хадзіць па чыстых вуліцах, лёгка нараджаць і выходзіць дзяцей, паўнаўдасна рэалізоўваць сябе ў прадпрыемстве, з адкрытай душой дапамагаць людзям, якія трапілі ў бяду, годна і ў дастатку сустракаць старасць.

Гэта краіна, дзе камфортна адпачываць і лёгка арганізаваць бізнес, дзе працавітаму, адказнаму, цвярозаму чалавеку лёгка знайсці працу. У ёй культура і грамадскія нормы не дапускаюць п'янства, махлярства і абыякавасці ў працы.

У нашай краіне будучага кожнаму даступныя якасная адукацыя і ахова здароўя. Мы ганарымся грамадзянскай салідарнасцю, падтрымліваем актыўны ўдзел у гуманітарных праектах і духоўным развіцці. Бізнесу выгадна і прэстыжна падтрымліваць праекты ў сферы культуры, адукацыі, спорту, развіцця турызму, дапамогі дзецям і пажылым людзям.

Мы бачым Беларусь краінай законнасці і парадку, справядлівасці і салідарнасці, партнёрства і адказнасці. У ёй выконваюцца правы чалавека, надзейныя інстытуты абароны прыватнай уласнасці, функцыянуе незалежны кампетэнтны суд, прафесійна працуюць органы правапарадку, якія карыстаюцца даверам грамадзян.

Беларусь будучыні - гэта краіна з развітой фінансавай сістэмай, сучаснымі аплатнымі сістэмамі, стабільнымі коштамі, адкрытай канкурэнцыяй банкаў, страхавых кампаній, пенсійных, інвестыцыйных, венчурных і іншых фондаў, гандлёвых сетак і рознічнага гандлю. У ёй галоўнымі матарамі эканамічнага росту з'яўляюцца кааперацыя вялікага і малога бізнесу, прамысловая субкантрактацыя, развітыя кластары, публічна-прыватнае партнёрства, дыялог бізнесу і ўлады. Вялікія кампаніі не дыскрымінаюць малыя, а давяраюць ім выкананне заказаў. Замежныя інвестары працуюць у такіх жа ўмовах на рынку, як айчынныя - без ільгот і прывілеяў па краіне паходжання.

Дзяржава канцэнтруе намаганні на распрацоўцы якасных законаў і безумоўным іх выкананні ўсімі. Выбар камерцыйных праектаў, вызначэнне шляхоў інавацыйнага развіцця, планаванне бізнесу, пошук крыніц фінансавання, вызначэнне параметраў вытворчасці і гандлю - усё гэта прэрагатыва дэлавой супольнасці. Роля дзяржавы - абараніць права ўласнасці, у тым ліку мінарытарных акцыянераў, процідзейнічаць адукацыі манаполій, не дапускаць дыскрымінацыі малога бізнесу, забяспечыць апэратыўны разгляд спрэчак у судах, а таксама хуткае, бесперашкоднае выкананне судовых рашэнняў.

Беларусь будучыні - гэта краіна мільёнаў прыватных уласнікаў зямлі, акцый, нерухомасці, пенсійных назапашванняў і іншых формаў капіталу. Зямля з'яўляецца паўнаважным рынкавым таварам. Яна ўключана ў камерцыйны абарот пры строгім захаванні экалагічных нормаў і стандартаў. Вытворчасцю сельскагаспадарчых тавараў займаюцца як вялікія аграпрамысловыя холдынгі, так і малыя фермерскія гаспадаркі. Іх кааперацыя дазваляе паспяхова канкураваць на ўнутраным і знешнім рынках.

Права ўласнасці мінарытарных акцыянераў абаронена ад неправамерных дзеянняў як уладальнікаў кантрольнага пакета, так і наёмных менеджараў. Яны ўдзельнічаюць у прыняцці ключавых для развіцця акцыянерных таварыстваў рашэнняў, у тым ліку па выплаце дывідэндаў. Эфектыўная прававая сістэма процідзейнічае чыноўніцкай скапнасці, «чорнаму рэйдэрству» і дыскрымінацыйным практыкам вялікага бізнэсу.

Беларусь будучыні - гэта краіна мадэрнізаваных вялікіх заводаў і фабрык, нашых традыцыйных крыніц эканамічнага росту. Яны працуюць на сучасным абсталяванні, выпускаюць тавары па самых патрабавальных міжнародных стандартах, фінансуюць сваю дзейнасць на рынкавых умовах. Захаванне лепшай прамысловай спадчыны прадугледжвае правядзенне сумленнай, адкрытай прыватызацыі з улікам інтарэсаў беларускіх грамадзян і малога бізнэсу.

Беларусь будучыні - гэта краіна, у якой лёгка пабудаваць дом або кватэру на свой густ і па сваім узроўні даходаў. Развіты рынак нерухомасці, сучасная архітэктура, арыентаваныя на спажыўца працэдурны ўзгадненні праектаў, разнастайнасць крыніц фінансавання, адкрытая канкурэнцыя будаўнічых арганізацый і вытворцаў будматэрыялаў - усё гэта дазваляе ў аптымальныя тэрміны і з мінімальнымі выдаткамі вырашаць жыллёвае пытанне.

Беларусь будучыні - гэта краіна сучаснай інфраструктуры. Яна з'яўляецца вынікам паўнаважнага публічна-прыватнага партнёрства. Якасныя аўтамабільныя дарогі, лагістычныя цэнтры, сусветныя стандарты ў чыгуначным і водным транспарце, паўнаважнае ўключэнне Беларусі ў міжнародныя авіяцыйныя патокі, будаўніцтва сучасных аэрапортаў, развіццё ўнутранай авіяцыі - усё гэта абсалютна неабходна для рэалізацыі нашай краінавай перавагі, геаграфічнага становішча ў цэнтры Еўропы.

Беларусь будучыні - гэта паўнаважны рынак энергарэсурсаў. На ім у спажыўцоў ёсць выбар вытворцаў, адладжана працуюць механізмы забеспячэння энергетычнай бяспекі. Мы актыўна працуем, выкарыстоўваючы паліўна-энергетычныя рэсурсы як Расеі, так і іншых краін, актыўна рэалізуючы транзітны патэнцыял і лагістычную інфраструктуру.

У Беларусі будучага выкарыстоўваюцца перадавыя інфармацыйныя і тэлекамунацыйныя тэхналогіі. Бясплатны выкараўтасны інтэрнэт ва ўсіх школах, універсітэтах і бібліятэках, свабодны доступ да лепшых інфармацыйных баз свету з'яўляюцца неад'емнай часткай сістэмы адукацыі, бізнес-камунацыі і зносін. Электронны ўрад дазваляе істотна палепшыць якасць паслуг для грамадзян і бізнэсу, аптымізаваць бізнес-працэсы, ажыццявіць празрыстыя працэдурны дзяржаўных закупаў.

Беларусь будучыні - гэта краіна, якая знаходзіцца ў Топ-30 свету па якасці дзелавога клімату, індэксе эканамічнай свабоды, па развіцці чалавечага патэнцыялу і індэксе дабрабыту. Яна ідзе ў нагу з цывілізаваным светам. Яна актыўна ўдзельнічае ў працы перадавых міжнародных арганізацый. Яна займае годнае месца ў сістэме падзелу працы. Беларусь ганарыцца сваім нацыянальным здабыткам і ўзбагачае яго культурай сучаснасці. Дзяржава і грамадства цэняць штодзённую працу айчынных прадпрыемстваў, заахвочваюць і стымулююць дзелавую ініцыятыву грамадзян.

Такое наша бачанне будучыні Беларусі. Рэалізацыя Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі дасць магчымасць вырашыць толькі частку задач, якія стаяць перад намі. Беларускі бізнес гатовы да паўнаважнага партнёрства з уладай і грамадзянскай супольнасцю для пабудовы будучай Беларусі, краіны нашай мары.

У 2015 годзе бізнесу і ўладзе неабходна разам супрацьдзейнічаць цэламу шэрагу негатыўных з'яў і праблем

Сярод негатыўных з'яў і праблем: крызіс даверу, знешняя нявызначанасць, імператывы Еўразійскага эканамічнага саюза, зніжэнне ўнутранага попыту, таксікацыя значнай часткі вытворчых актываў, «замарозка» мільярдаў долараў абаротнага капіталу ў даўгах і складскія запасы.

Асноўнымі выклікамі для беларускай дзяржавы ў 2015 годзе з'яўляюцца наступныя:

→ *збалансаванне інтарэсаў дзяржавы, з аднаго боку, вытворцаў тавараў і нефінансавых паслуг - з другога, па стварэнні інструментаў даступнага крэдытавання;*

→ *актывізацыя структурных рэформаў пры захаванні сацыяльнай стабільнасці і справядлівасці;*

→ *абслугоўванне дзяржаўнага знешняга доўгу пры захаванні збалансаванага бюджэту;*

→ *дэдаларызацыя эканомікі шляхам значнага росту неінфляцыйны попыту на беларускія рублі, інакш кажучы, уцягванне ў паўнаважны камерцыйны абарот зямлі і актываў дзяржаўных прадпрыемстваў;*

→ *адаптацыя параметраў дэлавога клімату, макраэканамічнай палітыкі Беларусі да росту канкурэнтнага ціску з боку партнёраў па Еўразійскім эканамічным саюзе;*

→ *нейтралізацыя знешняга шоку ў выглядзе падзення попыту на расійскім і ўкраінскім рынках, а таксама пагрозы далейшай дэвальвацыі расійскага рубля ва ўмовах рэзкага падзення коштаў на нафту;*

→ *стварэнне эфектыўных механізмаў процідзеяння манапалістычным, дыскрымінацыйным практыкам камерцыйных структур на ўнутраным рынку Беларусі;*

→ *фарміраванне крэдыту даверу сярод прадпрыемальнікаў і грамадства да дзяржаўна-прыватнага партнёрства;*

→ забеспячэнне выразнай каардынацыі дзеянняў розных органаў дзяржаўнага кіравання пры правядзенні эканамічнай палітыкі, у тым ліку па паляпшэнні дзелавога клімату;

→ істотнае павышэнне рынкавай капіталізацыі дзяржаўных актываў за кошт паляпшэння якасці карпаратыўнага кіравання, адаптацыі лепшых міжнародных практык і абавязковых стандартаў;

→ ацэнка эфектыўнасці дзяржаўных інвестыцый, прававой і адміністрацыйнай падтрымкі камерцыйных арганізацый у рамках дзяржаўных праграм і інвестыцыйных праектаў.

Асноўныя выклікі для прадпрымальніцтва Беларусі ў 2015 годзе - гэта:

→ пошук крыніц даступнага пазыковага капіталу і інвестыцый для адаптацыі да зменных умоваў унутранага і знешніх рынкаў;

→ ліквідацыя адміністрацыйных бар'ераў фарміравання свабодных цэн, як неад'емны элемент механізму адаптацыі бізнесу да хуткіх зменаў стану ўнутранага і знешніх рынкаў сыравіны, інвестыцыйных тавараў, фінансавых рэсурсаў, у тым ліку замежнай валюты;

→ зніжэнне падатковай нагрузкі і рэгулятарнага цяжару;

→ выраўноўванне ўмоў гаспадарання, у тым ліку доступу да крэдытных рэсурсаў, для ўсіх камерцыйных арганізацый;

→ укараненне сучасных механізмаў кіравання выдаткамі, прасоўвання тавараў і прыцягнення перспектыўнага чалавечага капіталу;

→ забеспячэнне ўдзелу айчыннага прадпрымальніцтва ў сумленнай, адкрытай прыватызацыі і структурных рэформах;

→ скарачэнне дыстанцыі паміж зместам актаў заканадаўства і практыкай іх правапрымянення;

→ ліквідацыя канфлікту інтарэсаў у рамках міністэрстваў і ведамстваў, якія адначасова выконваюць функцыі валодання, распараджэння актывамі, рэгулявання рынку і кантролю;

→ вызначэнне дзейных формаў адказнасці органаў дзяржаўнага кіравання і дзяржаўных камерцыйных арганізацый за павышэнне аплатнай дысцыпліны і выкананне фінансавых абавязацельстваў перад прыватным сектарам за пастаўленыя тавары і аказаныя паслугі;

→ **паляпшэнне якасці кампаніі бізнес адвокасі шляхам уключэння ў яе новых прадпрымальнікаў і камерцыйных арганізацый, а таксама больш эфектыўнага выкарыстання пляцовак дыялогу з органамі дзяржаўнага кіравання;**

→ **укараненне працэдуры ацэнкі рэгулюючага ўздзеяння пры падрыхтоўцы, абмеркаванні і рэалізацыі актаў заканадаўства, якія закранаюць ўмовы прадпрымальніцкай дзейнасці.**

Беларуская бізнес-супольнасць высока цэніць партнёрства з незалежнымі навуковымі, аналітычнымі і даследніцкімі арганізацыямі. Мы захоўваем цвёрдую ўпэўненасць у неабходнасці такога ж канструктыўнага, адкрытага дыялогу, сапраўднага партнёрства з органамі дзяржаўнага кіравання.

Выклікі і праблемы 2015 года не пакідаюць нам часу на разварушванне. Тармажэнне працэсу стварэння канкурэнтных інстытутаў развіцця і росту пагражае краіне штогадовымі стратамі не толькі 3 - 5% ВУП, але і разбурэннем складаных вытворчых ланцужкоў і кластараў, якімі традыцыйна моцная наша краіна.

Бізнес і дзяржава - мы разам нясём адказнасць перад рабочымі, пенсіянерамі, настаўнікамі і медыцынскімі работнікамі за стварэнне новых працоўных месцаў, развіццё якаснай інфраструктуры, захаванне прыродных багаццяў і папулярызацыю прадпрымальніцтва сярод моладзі. Грамадства патрабуе ад нас структурнай і арганізацыйнай мадэрнізацыі. Мы не маем права яго падмануць.

3. Галоўная праблема - няроўнасць умоў гаспадарання

Праблема няроўнасці умоў гаспадарання ў Беларусі з'яўляецца адной з самых вострых для прадпрымальніцтва. Бізнес і аналітычная супольнасць уключылі яе ў парадак дня дыялогу з уладай з самай першай Нацыянальнай платформы бізнесу, у 2006 годзе. На жаль, прагрэсу ў вырашэнні дадзенай праблемы няма. Макразканамічная нестабільнасць, разбалансаваць крэдытна-грашовага рынку, сотні падатковых ільгот, прэферэнцый па доступе да сыравіны, зямлі і нерухомасці толькі пагоршылі становішча прыватнага бізнесу. Таму ў НПББ-2015 мы вырашылі асобна вылучыць дадзеную праблему і апісаць яе больш падрабязна.

Згодна з артыкулам 13 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, «дзяржава надае ўсім роўныя правы для ажыццяўлення гаспадарчай і іншай дзейнасці, акрамя забароненай законам, і гарантуе роўную абарону і роўныя ўмовы для развіцця ўсіх формаў уласнасці ... Дзяржава гарантуе ўсім роўныя магчымасці свабоднага выкарыстання здольнасцей і маёмасці для прадпрымальніцкай і іншай, не забароненай законам, эканамічнай дзейнасці». Паводле апытанняў бізнесу, глыбокім інтэрв'ю, якія праводзяцца з членамі дзелавых саюзаў, няроўнасць умоў гаспадарання з'яўляецца асноўным дэфектам дзелавога клімату краіны. У 2014 гэты інстытуцыянальны недахоп дзелавога клімату не быў ліквідаваны. Стаўленне органаў дзяржаўнай улады да праблемы няроўнасці ўмоў гаспадарання застаецца вельмі спрэчным. Так, А.Р. Лукашэнка ў дачыненні да падаткаў заявіў: «Мы павінны зыходзіць з прынцыпу, калі ўсе суб'екты гаспадарання працуюць у роўных умовах. Выключэнне могуць складаць толькі

прыярытэтныя віды дзейнасці, якія прадстаўляюць інтарэс для дзяржавы з пункту гледжання стварэння ўмоў для эфектыўнага развіцця і, вядома ж, атрымання аддачы»¹.

У Беларусі дзейнічае каля 250 падатковых ільгот. З-за іх бюджэт недабірае каля мільярда долараў. Падобныя падатковыя рэжымы выклікаюць моцныя скажэнні канкурэнтнага поля і прыводзяць да пераразмеркавання рэсурсаў на карысць далёка не самых эфектыўных камерцыйных арганізацый. Кіраўнік дзяржавы прызнае: «... Мы надавалі столькі ільгот, што цяпер самі з цяжкасцю можам разабрацца»².

Пра шырокае распаўсюджванне практыкі парушэння роўных умоў гаспадарання сведчыць меркаванне Прэм'ер-міністра А.В. Кабякова адносна рэжыму працы самога ўраду: «Многія міністры зводзяць сваю працу да таго, каб атрымаць пабольш грошай з бюджэту і атрымаць льготы для падведаных арганізацый, якія не прадугледжаныя ... А паколькі гэта нейкія выключныя выпадкі, то, натуральна, што іх калегі - Мінфін, Мінэканомікі - пішуць заўвагі, яны супраць. І потым уся гэтая звада прыходзіць ва ўрад, дзе ў ручным рэжыме пачынаецца пэўнае рэгуляванне балансу інтарэсаў ...»³

Той факт, што першы раздзел праекта новай рэдакцыі Дырэктывы Прэзідэнта РБ «Аб дадатковых мерах па развіцці прадпрымальніцкай ініцыятывы і стымуляванні дзелавой актыўнасці ў Рэспубліцы Беларусь», прадстаўленай для абмеркавання бізнес-супольнасці ў лютым 2015, пачынаецца з патрабавання стварэння роўных умоў вядзення прадпрымальніцкай дзейнасці і забеспячэння далейшага развіцця добрасумленнай канкурэнцыі суб'ектаў гаспадарання, незалежна ад формы ўласнасці, кажа пра разуменне ўладамі важнасці рашэння дадзенай праблемы.

Няроўнасць умоў гаспадарання праяўляецца ў наступных формах:

- Розныя ўмовы доступу да крэдытных рэсурсаў;
- Розныя патрабаванні да пазычальнікаў па залогу і гарантыях пры атрыманні крэдыту;
- выбраныя забароны на здзяйсненне камерцыйных аперацый, дзеянняў з сектаральнай або індывідуальнымі выключэннямі;
- Розныя патрабаванні да дзяржаўных і прыватных камерцыйных арганізацый па падатковых плацяжах (адтэрміноўкі, растэрміноўкі, спісанне запазычанасці), плацяжах за набытыя тавары і паслугі, а таксама па вяртанні атрыманых крэдытаў (рэструктурызацыя даўгоў, спісанне часткі доўгу, аплата доўгу ўрадам);
- Выбранае прадастаўленне падатковых ільгот (па ПДВ, падатку на прыбытак, уважных мытных пошлінах, мясцовых падатках) па сектаральным прынцыпе і пад рэалізацыю вызначаных камерцыйных праектаў, якія атрымліваюць статус;
- Розныя ўмовы доступу да сыравіны, паліўна-энергетычных рэсурсаў;
- Розныя правілы змены кошту;
- Розныя патрабаванні па доступе да валютнага рынку;
- Розныя штрафныя санкцыі, а таксама парадак іх збірання;
- Рознае стаўленне кантрольных органаў;
- Розныя ўмовы доступу да аб'ектаў нерухомасці (вытворчыя, складскія, офісныя памяшканні);
- Розныя ўмовы доступу да фінансавання інавацыйнай дзейнасці;
- Розныя ўмовы доступу да дзяржаўных закупаў.

Органы дзяржаўнага кіравання прымаюць рашэнні, якія вылучаюць асобныя суб'екты гаспадарання з агульных умоў рынку. Вялікую праблему ўяўляе сабой практыка

¹http://www.belta.by/ru/all_news/president/Lukashenko-schitaet-neobhodimym-ostavit-nalogovye-igoty-tolko-dlja-prioritetnyh-vidov-deyatelnosti-i-695492.html

²http://www.belta.by/ru/all_news/president/Lukashenko-schitaet-neobhodimym-ostavit-nalogovye-igoty-tolko-dlja-prioritetnyh-vidov-deyatelnosti-i-695492.html

³<http://news.tut.by/economics/431872.html>

правапрымянення актаў заканадаўства, якія прадугледжваюць вялікія «відэльцы» у вызначэнні стаўкі падатку, крэдыту, арэнды, штрафу, пошліны або іншага абавязковага плацяжу на карысць дзяржавы. Прадастаўленне льгот адным суб'ектам гаспадарання прыводзіць да змены умоў доступу да рэсурсаў і правілаў працы на рынку для іншых.

Прыкладамі прадастаўлення льгот, якія скажаюць агульныя рынкавыя ўмовы, з'яўляюцца наступныя дакументы, прынятыя ў 2014 годзе:

□ пастанова Савета Міністраў № 1126 ад 2014/12/02 г. "Аб прадастаўленні гарантый Урада Рэспублікі Беларусь у пагашэнні крэдытаў, выдадзеных дрэваапрацоўчым арганізацыям»;

□ пастанова Савета Міністраў № 647 ад 2.07. 2014 «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у пастанову Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 28 снежня 2013 г. № 1155», якое стварае асаблівыя ўмовы для стварэння вытворчасці па выпуску паперы-асновы для дэкаратыўных абліцовачных матэрыялаў;

□ пастанова Савета Міністраў № 663 ад 2014/07/11 г. "Аб прадастаўленні гарантый Урада Рэспублікі Беларусь у пагашэнні крэдытаў» прадастаўляе ААТ "Белаграпрамбанк" гарантыі Урада Рэспублікі Беларусь у пагашэнні крэдытаў, якія выдаюцца гэтым банкам рэспубліканскаму аб'яднанню "Белаграсэрвіс" ў суме 62500000000 . рублёў і дзяржаўнаму аб'яднанню па меліярацыі зямель, воднай і рыбнай гаспадарцы «Белвадгас» у суме 86700000000. рублёў для закупкі сучаснай сельскагаспадарчай тэхнікі і абсталявання з мэтай наступнай перадачы арганізацыям аграпрамысловага комплексу на ўмовах фінансавай арэнды (лізінгу), з тэрмінам вяртання крэдытаў да 1 ліпеня 2022 г .;

□ пастанова Савета Міністраў № 715 ад 2014/07/23 г. "Аб некаторых мерах па рэалізацыі інвестыцыйнага праекта адкрытым акцыянерным таварыствам «Светлагорскі цэлюлозна-кардонны камбінат» «прадастаўляе ААТ "Белаграпрамбанк" гарантыі Урада Рэспублікі Беларусь у пагашэнні крэдытаў і выплаце часткі працэнтаў за карыстанне імі (за выключэннем працэнтаў, якія кампенсуюцца за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту), што выдаюцца (выдадзеных) гэтым банкам адкрытаму акцыянернаму таварыству «Светлагорскі цэлюлозна-кардонны камбінат» для фінансавання інвестыцыйнага праекта "Мадэрнізацыя папяровай машыны БП-54 і тэхналагічнага патоку масападрахтоўкі ў адкрытым акцыянерным таварыстве» Папяровая фабрыка «Чырвоная Зорка», з тэрмінам вяртання да 28 лютага 2018г.»;

□ пастанова Савета Міністраў № 780 ад 2014/08/12 г. "Аб прадастаўленні гарантый Урада Рэспублікі Беларусь у пагашэнні крэдытаў і ўнясенні змяненняў у пастановы Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 24 Студзеня 2013 № 59 і ад 26 лютага 2014 г № 157» прадастаўляе «адкрытаму акцыянернаму таварыству» Беларускі банк развіцця і рэканструкцыі «Белінвестбанк» гарантыі Урада Рэспублікі Беларусь у пагашэнні асноўнага доўгу па крэдытах, выдадзеных гэтым банкам адкрытаму акцыянернаму таварыству «Магілёўдрэў» у беларускіх рублях у адпаведнасці з пунктам 5 Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 18 кастрычніка 2007 г . № 529 "Аб некаторых мерах па развіцці дрэваапрацоўчай прамысловасці» (Нацыянальны рэстр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2007, № 252, 1/9040) і пераафармлення ў еўра, у адпаведнасці з пунктам 51 гэтага Указа, а таксама выплаце

працэнтаў за карыстанне гэтымі крэдытамі ў адпаведнасці з крэдытнымі дамовамі ад 10 мая 2011 г. № 11053 на суму 11 702,3 еўра і ад 12 верасня 2011 № 11080 на суму 18 105,01 еўра »;

□ пастанова Савета Міністраў № 807 ад 2014/08/20 г. "Аб кампенсацыі ў 2014 годзе часткі працэнтаў за карыстанне банкаўскім крэдытам» прадастаўляе льготы пры будаўніцтве камбіната будаўнічых матэрыялаў у пасёлку гарадскога тыпу Лоеве;

□ пастанова Савета Міністраў № 346 ад 2014/04/14 г. "Аб кампенсацыі ў 2014 годзе часткі працэнтаў за карыстанне банкаўскімі крэдытамі» прадаставіла льготы і танныя рэсурсы для ААТ «Кажэўнікаў» і «Бабруйскі гарбарны камбінат»;

□ пастанова Савета Міністраў № 310 ад 2014/04/04 г. "Аб кампенсацыі ў 2014 годзе часткі працэнтаў за карыстанне банкаўскім крэдытам» прадаставіла льготы ААТ «Камволь» за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту ў выглядзе кампенсацыі часткі працэнтаў за карыстанне крэдытам, прадастаўленым адкрытым акцыянерным таварыствам « Ашчадны банк "Беларусбанк", згодна з крэдытнай дамовай ад 14 лютага 2013 № 5240030213 на суму 3,5 млн. долараў ЗША, у памеры 25 працэнтаў стаўкі па крэдыце з кампенсацыяй у беларускіх рублях па афіцыйным курсе Нацыянальнага банка, устаноўленаму на дату кампенсацыі працэнтаў ;

□ пастанова Савета Міністраў № 547 ад 2014/06/06 г. "Аб рэструктурызацыі пратэрмінаванай запазычанасці па плацяхах у рэспубліканскі бюджэт» узаконіла рэструктурызацыю пратэрмінаванай запазычанасці ААТ «Краснасельскбудматэрыялы», «Беларускі цэментны завод», «Крычаўцэментнашыфер» па плацяхах у рэспубліканскі бюджэт па крэдытах экспартна імпартнага банка Кітая, якая ўтварылася на 1 мая 2014 г., шляхам дадатковага выпуску акцый і перадачы іх ва ўласнасць Рэспублікі Беларусь;

□ пастанова Савета Міністраў № 579 ад 2014/06/16 г. "Аб кампенсацыі ў 2014 годзе юрыдычным асобам, якія рэалізуюць інвестыцыйныя праекты, працэнтаў за карыстанне банкаўскімі крэдытамі», згодна з якім дзяржаўныя льготы атрымалі вытворцы алкагольных напояў.

4. ПРЫЯРЫТЭТНЫЯ НАПРАМКІ І ПРАПАНОВЫ РЭФАРМАВАННЯ ДЗЕЛАВОГА КЛІМАТУ КРАІНЫ Ў 2015 ГОДЗЕ

І. Добрасумленая канкурэнцыя

1. Стварэнне сістэмы процідзеяння манапалістычным праявам і падтрымкі добрасумленнай канкурэнцыі праз установа Дзяржаўнага агенцтва па антыманапольнай палітыцы і развіцці канкурэнцыі.

2. Узмацненне адміністрацыйнай адказнасці службовых асоб органаў улады за парушэнне антыманапольнага заканадаўства, заканадаўства аб канкурэнцыі.

3. Забарона дзяржаўным кантралюючым і наглядным органам уваходзіць у склад заснавальнікаў і ўласнікаў суб'ектаў гаспадарання.

4. Заканадаўчае замацаванне падзелу функцый дзяржавы як рэгулятара, уласніка, кантралёра і ліцэнзіяра, увядзенне адміністрацыйнай адказнасці службовых асоб за дзеянні, якія кваліфікуюцца як «канфлікт інтарэсаў».
5. Адмена парадку размеркавання сыравіны, тавараў і паслуг беларускімі прадпрыемствамі-манапалістамі праз механізм квот і па коштах, якія істотна ніжэйшыя за рынкавыя.
6. Скарачэнне пераліку тавараў, на якія дзяржава ўсталёўвае мінімальныя экспартныя кошты.
7. Правядзенне адзінай цэнавай палітыкі прадпрыемстваў-манапалістаў у дачыненні да камерцыйных арганізацый, якія працуюць на адным сегменце рынку.
8. Прадастаўленне права дзяржаўным юрыдычным асобам, а таксама юрыдычным асобам, на рашэнне якіх можа ўплываць дзяржава, валодаючы кантрольным пакетам акцый (доляў, укладаў, паёў), страхавачь свае маёмасныя інтарэсы ў страхавых арганізацыях усіх форм уласнасці, у тым ліку і з удзелам замежнага капіталу.
9. Дэманапалізацыя нацыянальнай сістэмы перастраховання, усталяванне рынкавых узаемаадносін страхоўшчыкаў і нацыянальнай перастраховачнай арганізацыі, прадастаўленне страхоўшчыкам безумоўнага права самастойна выходзіць на знешнія рынкі перастраховання.
10. Распрацоўка заканадаўчай базы для развіцця сістэмы нябанкаўскага некамерцыйнага фінансавання суб'ектаў гаспадарання.
11. Вылучэнне платных медыцынскіх і адукацыйных паслуг з сістэмы бюджэтнай аховы здароўя і адукацыі ў самастойныя гаспадарствы ўстановаў.
12. Усталяванне адзінага нарматыву мэтавых адлічэнняў, якія робяцца заказчыкамі, забудоўшчыкамі ад кошту будаўніча-мантажных работ (БМР) па аб'ектах будаўніцтва на фінансаванне інспекцый Дэпартамента кантролю і нагляду за будаўніцтвам, Дзяржаўнага камітэта стандартызацыі, у памеры 0,15% ад кошту БМР, незалежна ад крыніцы фінансавання.
13. Аказанне дзяржаўнай фінансавай падтрымкі суб'ектам гаспадарання выключна на конкурснай аснове, незалежна ад формы ўласнасці.

II. Эфектыўная дэбюракратызацыя

14. Ліквідацыя абмежаванняў свабоднага цэнаўтварэння, адмена палажэнняў Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 567 ад 2014/12/05 г. "Аб дадатковых мерах па абароне правоў спажыўцоў», Пастановы Савета Міністраў ад 2014/12/19 г. № 1207 «Аб некаторых пытаннях спажывецкага рынку» ў частцы рэгулявання цэн і права закрыцця аб'ектаў рознічнага гандлю і грамадскага харчавання (часткова выканана ў перыяд падрыхтоўкі НПББ да друку).
15. Забеспячэнне роўнасці правоў і абавязкаў грамадзян Рэспублікі Беларусь і замежных грамадзян, якія часова знаходзяцца ў Рэспубліцы Беларусь, пры ажыццяўленні рознічнай рэалізацыі тавараў на гандлёвых месцах на рынках і (або) у іншых, устаноўленых мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі месцах (выканана ў перыяд падрыхтоўкі НПББ да друку).

16. Ліквідацыя абавязковага характару асартыментных пералікаў тавараў суб'ектам малога і сярэдняга прадпрымальніцтва для аб'ектаў рознічнага гандлю гандлёвай плошчай да 300 кв. метраў і грамадскага харчавання да 100 пасадачных месцаў.

17. Увядзенне прававой нормы прымянення добраахвотнага аўдыту замест падатковых праверак пры ліквідацыі і банкруцтве суб'ектаў гаспадарання.

18. Адмова ад падвойнага рэгулявання тарыфаў на платныя стаматалагічныя і дыягнастычныя паслугі, абмежаваўшы іх толькі гранічным узроўнем рэнтабельнасці, з далейшым выключэннем дадзеных паслуг з Пераліку платных медыцынскіх паслуг, тарыфы якіх рэгулююцца дзяржавай.

19. Прадастаўленне права ацэньваць дзяржаўную маёмасць (актывы) і зямлю ацэншчыка недзяржаўнай формы ўласнасці.

20. Усталяванне празрыстых правілаў выдачы тэхнічных умоў на будаўніцтва і рэканструкцыю аб'ектаў прамысловага, грамадзянскага і жыллёвага будаўніцтва, інжынернай, транспартнай і сацыяльнай інфраструктуры.

21. Скарачэнне тэрмінаў і спрашчэнне працэдуры рэгістрацыі праектаў міжнароднай тэхнічнай дапамогі, накіраванай на развіццё прадпрымальніцтва.

22. Унясенне ў Пастанову Савета Міністраў ад 12.11.2007г. №1497, гл.6 - п.59-60, дапаўнення аб пераходзе на бясплатны рэжым рэгістрацыі і выкарыстання тэхнічных сродкаў вонкавай рэкламы (за выключэннем аплат за арэнду месца ўласніку) для ўсіх суб'ектаў гаспадарання.

III. Рэгулярная аптымізацыя

23. Усталяванне мараторыя на павышэнне ставак арэнднай платы да 2018 года ў памяшканнях дзяржаўнай і камунальнай уласнасці.

24. Усталяванне мараторыя на павелічэнне памераў штрафаў за правапарушэнні ў галіне прадпрымальніцкай дзейнасці да 2018 года.

25. Усталяванне мараторыя на ўвядзенне новых падаткаў, збораў, пошлін, абавязковых непадатковых плацяжоў, а таксама памеру і парадку іх аплаты, дзейных да 2018 года.

26. Выдаленне з раздзела "Даходы рэспубліканскага бюджэту» Закона аб бюджэце устаноўленых паказчыкаў даходаў ад збору штрафаў і рэалізацыі канфіскаванай маёмасці.

27. Дадаванне да крытэрыяў аднясення да суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва крытэрыя выручкі ад рэалізацыі тавараў і паслуг.

28. Абмежаванне памеру тарыфаў на інкасацыю наяўных грошай банкамі, паслугі эквайрыngu да ўзроўню не вышэй як 0,25% ад сумы.

29. Адмена індикатыўнага вызначэння цаны імпартнага тавара мытнымі і іншымі органамі.
30. Прыняцце дзейсных механізмаў перадачы зямлі ў доўгатэрміновую арэнду і ў прыватную ўласнасць для прадпрымальніцкай дзейнасці.
31. Адмена забароны на ажыццяўленне авансавых плацяжоў на набыццё імпартных тавараў і паслуг камерцыйнымі арганізацыямі і індывідуальнымі прадпрымальнікамі.
32. Прадастаўленне арганізацыям малога і сярэдняга прадпрымальніцтва права самастойна зацвярджаць нарматывы па камандзіровачных выдатках з уключэннем затрат, якія ўлічваюцца пры падаткаабкладанні.
33. Адмена права спісання сродкаў з рахункаў арганізацый па інкасавых распараджэннях кантрольнымі, нагляднымі і фінансавымі органамі без судовай пастановы.
34. Аптымізацыя, спрашчэнне і патанненне працэдур, звязаных з выдачай дазвольнай дакументацыі на праектныя і будаўнічыя работы; працэдур узгаднення з органамі дзяржаўнага нагляду; праходжання экспертыз і працэсу ўводу ў эксплуатацыю будынкаў і збудаванняў грамадзянскага і прамысловага будаўніцтва.
35. Забарона на ўсталяванне павышаючых каэфіцыентаў да базавых ставак падатку на нерухомасць і падатку на зямлю.
36. Зніжэнне тарыфаў аплаты праезду (у сістэме Beltoll) па платных дарогах пасажырскаму і грузавому транспарту грузападымальнасцю да 5 тон.
37. Адмена платы за паслугі, звязаныя з падачай у падатковыя органы падатковых дэкларацый (разлікаў) у выглядзе электроннага дакумента.
38. Адмена абмежаванняў па выкарыстанні спрошчанай сістэмы падаткаабкладання, што тычацца арганізацый, 25% статутнага капіталу якіх належыць іншым юрыдычным асобам.
39. Забарона на ўвядзенне нормы 90-дзённай адтэрміноўкі прыняцця ўвазнага ПДВ да выліку па таварах, якія імпартуюцца.
40. Выключэнне з падатковай базы сум, камунальных выдаткаў, якія кампенсуюцца арэндадаўцу (лізінгадаўцу), не ўключаных у арэндную плату для арганізацый і індывідуальных прадпрымальнікаў, якія прымяняюць спрошчаную сістэму падаткаабкладання.
41. Унясенне дапаўненняў у Падатковы кодэкс Рэспублікі Беларусь у частцы ўдакладнення даходаў і выдаткаў страхавых арганізацый.
42. Адмена нарматыву выдаткаў на вядзенне справы для страхавых арганізацый.
43. Адмена льготы па выплаце ПДВ пры рэалізацыі лесаматэрыялаў лясгасамі па іх лесагаспадарчай дзейнасці, стварэнне роўных падатковых рэжымаў на рынку лесанарыхтоўкі для арганізацый усіх формаў уласнасці.

44. Вызваленне фізічных асоб ад выплаты падаходнага падатку з сум, накіраваных на медыцынскую дапамогу для сябе або блізкіх сваякоў (сацыяльны вылік).
45. Адмена нормы заканадаўства, згодна з якой працуючаму пенсіянеру памяншаецца памер пенсіі.
46. Змяненне парадку фарміравання Фонду сацыяльнай абароны насельніцтва.
47. Забеспячэнне зніжэння пенсійнай страхавой нагрузкі на наймальнікаў шляхам переразмеркавання абавязковых сацыяльных адлічэнняў паміж працадаўцам і наёмным работнікам.
48. дапоўніць Палажэнне аб ліцэнзаванні нормай аб ужыванні меры адказнасці за выяўленыя парушэнні толькі ў частцы парушэння, з захаваннем дзеяння ліцэнзіі ў цэлым.
49. Спрашчэнне і патанненне механізму сертыфікацыі ўласнай вытворчасці.
50. Скарачэнне памеру адлічэнняў ад фонду зароботнай платы сродкаў па абавязковаму страхаванню ад няшчасных выпадкаў на вытворчасці і прафесійных захворванняў да 0,1%.

IV. Грашовая палітыка і фінансы

51. Стварэнне Нацыянальным банкам умоў для выхаду на свабоднае курсаўтварэнне і прадказальную манетарную палітыку.
52. Ажыццяўленне эфектыўнай антыінфляцыйнай палітыкі, зніжэнне індэксу спажывецкіх цэн у 2015 г. да ўзроўню не вышэй за 18%.
53. Абмежаванне аб'ёму ільготных крэдытаў у агульным аб'ёме крэдытавання да 20%.
54. Ліквідацыя канфлікту інтарэсаў у банкаўскай сферы шляхам выхаду Нацыянальнага банка са складу заснавальнікаў усіх камерцыйных арганізацый.
55. Ужыванне агульных патрабаванняў заканадаўства аб банках да ААТ «Банк развіцця», ліквідацыя яго асаблівага статусу нябанкаўскай камерцыйнай арганізацыі.
56. Зніжэнне кошту крэдытных рэсурсаў для бізнэсу за кошт правядзення прадказальнай грашова-крэдытнай і курсавой палітыкі на рынкавых прынцыпах, а таксама за кошт стварэння ўмоў для развіцця канкурэнцыі на фінансавым рынку.
57. Здыманне ўсіх абмежаванняў на крэдытаванне ў замежнай валюце.
58. Ліквідацыя практыкі субсідавання дзяржаўных інвестыцыйных праектаў і праграм, якая вядзе да падаражэння крэдытаў для прыватнага бізнэсу.
59. Стварэнне інфраструктуры рынку даўгавых абавязацельстваў суб'ектаў гаспадарання Рэспублікі Беларусь.

60. Укараненне механізму аператыўнага заліку даўгавых абавязацельстваў, крыніцай пагашэння якіх з'яўляюцца бюджэтныя сродкі, у кошт плацяжоў у бюджэт.

V. Сумленая прыватызацыя

61. Прыняцце нарматыўнага прававога акта аб абавязковай прыватызацыі стратных малых і сярэдніх дзяржаўных камерцыйных арганізацый у сферы рознічнага гандлю, бытавых паслуг, лёгкай прамысловасці, дрэваапрацоўчай прамысловасці, вытворчасці гумовых і пластмасавых вырабаў, будаўнічых матэрыялаў да 2017/01/01 г.

62. Заканадаўчае замацаванне абавязку арэндадаўцы абмежаваным закрытым пералікам умоў для адмовы і ўсталяванага парадку яго абгрунтавання па адчужэнні суб'екту гаспадарання (па яго заяве), арэндаванага ім больш за тры гады нерухомай маёмасці, якая знаходзіцца ў дзяржуласнасці і ва ўласнасці ААТ, 50 і больш працэнтаў акцый якіх знаходзіцца ў дзяржаўнай уласнасці, а таксама ўстанаўленне адказнасці службовых асоб за неабгрунтаваную адмову або непрыняцце рашэння аб адчужэнні адпаведнай маёмасці.

63. Узмацненне адміністрацыйнай адказнасці службовых асоб за наяўнасць у суб'ектаў гаспадарання дзяржаўнай уласнасці аб'ектаў, якія не выкарыстоўваюцца або неэфектыўна выкарыстоўваюцца.

64. Забеспячэнне на конкурснай аснове перадачы ў давернае кіраванне, як маёмасных комплексаў, нізкарэнтабельных і стратных прадпрыемстваў прыватным суб'ектам гаспадарання.

65. Абавязковае ўключэнне аб'ектаў нерухомасці ў Адзіныя інфармацыйныя базы невыкарыстоўваемай і неэфектыўна выкарыстоўваемай дзяржаўнай маёмасці, зямельных участкаў, па заяве суб'ектаў гаспадарання, аб'яднанняў прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў (саюзаў і асацыяцый).

66. Адмена прыярытэтнага права органаў дзяржаўнага кіравання і мясцовай улады на набыццё акцый акцыянерных таварыстваў (доляў, паёў у іншых таварыствах).

67. Забарона на перагляд вынікаў выкупу дзяржаўнай маёмасці (актываў), фарміравання статутных фондаў акцыянерных таварыстваў, амністыя ўсіх здзелак па прыватызацыі дзяржаўнай маёмасці і актываў, учыненых больш за тры гады таму.

68. Прыняцце акта заканадаўства, які вызначае паняцце «рэйдэрства», а таксама інструментаў і механізмаў процідзеяння яму.

69. Перадача на бязвыплатнай аснове аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці, створаных за кошт бюджэтных сродкаў, суб'ектам малога інавацыйнага прадпрымальніцтва для наступнай камерцыялізацыі з улікам аўтарскіх правоў.

VI. Адказнае партнёрства

70. Стварэнне Інстытута ўпаўнаважанага па абароне правоў прадпрымальнікаў (амбудсмена) пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь. Кандыдатуры на дадзены пост на зацвярджэнне кіраўніка дзяржавы прапануюцца дзелавой супольнасцю.

71. Забеспячэнне ўдзелу аб'яднанняў прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў (саюзаў і асацыяцый) у распрацоўцы дзяржаўнай эканамічнай палітыкі, а таксама ў вызначэнні параметраў бюджэтнай палітыкі на ўсіх узроўнях.

72. Забеспячэнне ў складзе Грамадска-кансультатывых саветаў пры органах дзяржаўнай улады і кіравання не менш за 50% прадстаўнікоў суб'ектаў прадпрымальніцкай дзейнасці, іх аб'яднанняў (саюзаў і асацыяцый).

73. Забеспячэнне поўнай празрыстасці даходаў і расходаў ўсіх органаў дзяржаўнага кіравання з публікацыяй вынікаў на сайтах гэтых органаў да 1 сакавіка года, наступнага за справаздачным.

74. Размяшчэнне на сайце Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь поўнай, дэталёвай інфармацыі аб мінулых, сапраўдных і будучых бюджэтных выдатках органаў дзяржаўнага кіравання ў рамках бюджэтнага працэсу.

75. Забеспячэнне суб'ектам малога прадпрымальніцтва - рэзідэнтам Рэспублікі Беларусь - гарантаванай квоты пры дзяржаўных закупках - не ніжэй за 10% - па ўсіх відах тавараў, работ і паслуг, якія яны ў стане даць.

76. Прыняцце заканадаўства аб калектарскай дзейнасці.

77. Уводзіны і развіццё інстытута прыватных судовых выканаўцаў.

78. Прыняцце Закона Рэспублікі Беларусь "Аб самарэгуляваных арганізацыях».

79. Стварэнне сістэмы дэпазітнага збору спажывецкай упакоўкі, што ўжо выкарыстоўвалася, - кіруючая арганізацыя дадзенай сістэмы павінна працаваць на прынцыпах самарэгулявання.

80. Прадастаўленне суб'ектам гаспадарання права залічаць сумы ўступных і членскіх узносаў, якія пералічваюцца імі ў некамерцыйныя аб'яднанні і грамадскія арганізацыі прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў, у затраты па вытворчасці і рэалізацыі тавараў (работ, паслуг), у памеры не больш за 500 базавых велічынь у год.

81. Прыняцце закона Рэспублікі Беларусь "Аб дабрачыннасці», з увядзеннем нормы льгатавання па падатку на прыбытак для арганізацый, якія аказваюць спонсарскую дапамогу некамерцыйным і грамадскім арганізацыям, дзіцячым дамам, аб'ектам культуры і мастацтва, адукацыі, спорту, рэлігійным суполкам, афіцыйна зарэгістраваным у Рэспубліцы Беларусь.

82. Вяртанне для грамадскіх і некамерцыйных аб'яднанняў прадпрымальнікаў, прамыслоўцаў права прымянення паніжальнага каэфіцыента 0,1 да ставак арэнднай платы.

83. Выдзяленне зямельнага ўчастка пад будаўніцтва ў Мінску Рэспубліканскага шматфункцыянальнага цэнтра падтрымкі прадпрымальніцтва за кошт прыватных інвестыцый.

84. Правядзенне штогадовых адкрытых парламенцкіх слуханняў, а таксама слуханняў у абласных (гарадскіх, раённых) саветах дэпутатаў па пытанні стану, тэндэнцый і праблем развіцця прадпрымальніцтва, з удзелам бізнес-саюзаў і асацыяцый.

85. Напрамак не менш за 3% ад агульнага аб'ёму падаткаў, якія паступаюць у мясцовыя бюджэты ад суб'ектаў малога і сярэдняга прадпрымальніцтва, на падтрымку малога і сярэдняга прадпрымальніцтва.

86. Кампенсацыя дзяржавай расходаў наймальнікаў на навучанне і перакваліфікацыю новых работнікаў, прынятых у рамках аптымізацыі працоўнай сілы, у дзяржаўным камерцыйным сектары.

87. Распрацоўка канцэпцыі бесперапыннай прафесійна-тэхнічнай адукацыі ў краіне. Вызначэнне структуры працадаўцаў асноўнымі заказчыкамі ў сістэмах адукацыі.

5. АНАЛІТЫЧНАЕ АБГРУНТАВАННЕ ДА «НАЦЫЯНАЛЬНАЙ ПЛАТФОРМЫ БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ - 2015»

ДЗЕЛАВЫ КЛІМАТ У БЕЛАРУСІ І СВЕЦЕ Ў 2015 ГОДЗЕ

Макраэканамічнае і інстытуцыянальнае асяроддзе: восем тэндэнцый 2014

У 2014 годзе беларуская эканоміка сутыкнулася з шэрагам негатыўных з'яў і тэндэнцый. Яны нарасталі ў структуры эканомікі, фінансавай сістэме, на мікраўзроўні на працягу ўсяго года. Нізкая якасць дыягностыкі макраэканамічных дысбалансаў органамі дзяржкіравання, інерцыя ў эканамічнай палітыцы і слабая каардынацыя дзеянняў розных органаў дзяржаўнага кіравання сталі прычынай абвастрэння крызісных з'яў у снежні 2014. Нягледзячы на комплекс неадкладных мер па зняцці высокага напружання ў фінансавай сістэме ў цэлым і ў валютнай у прыватнасці, яны мелі свой працяг у 2015.

Назваем восем асноўных тэндэнцый 2014 года. **Першая - тармажэнне структурных пераўтварэнняў.** Кіраванне рэсурсамі, актывамі і фінансавымі патокамі на ўзроўні дзяржавы і камерцыйных арганізацый ажыццяўлялася без дакладнай прывязкі да стану рэальнага эфектыўнага попыту, як на ўнутраным, так і на асноўных знешніх рынках. Урад працягваў традыцыйную працыклічную палітыку, у той час як у знешнім асяроддзі адбылася змена трэнду. Эканоміка краіны прайшла кропку біфуркацыі старога бізнес-цыклу ў пачатку 2014г. Але ўрад працягваў выкарыстоўваць старыя інструменты эканамічнай палітыкі. Вынікам стала пагаршэнне структурных дысбалансаў.

Павялічыўся разрыў паміж спажыўцамі і вытворцамі, фінансавым і рэальным сектарамі, крэдытарамі і пазычальнікамі, наймальнікамі і наёмнымі работнікамі. Вытворцы тавараў і нефінансавых паслуг пры дзяржаўнай падтрымцы выраблялі не тыя тавары, не ў тым месцы, не па тых цэнах ці не той якасці. Банкі і фінансавыя арганізацыі прапаноўвалі новыя крэдыты, не маючы магчымасці спагнаць старыя. Пры гэтым больш за 40% крэдытаў у 2014 г. было выдадзена па льготных стаўках для ўдзельнікаў дзяржаўных праграм. Закупленыя

інвестыцыйныя тавары былі выкарыстаны неэфектыўна. Кіраўнікі Савета Міністраў і Камітэт дзяржкантролю рэгулярна выяўляюць шматлікія факты прастою новага абсталявання або яго мінімальнай загрузкі.

Аб структурным характары праблем сведчаць фінансавыя паказчыкі прадпрыемстваў, дынаміка складскіх запасаў, а таксама стан разлікаў. Па выніках 2013 г. у эканоміцы Беларусі было 827 стратных арганізацый. За 2014 іх колькасць павялічылася да 1088. Па выніках студзеня 2015 колькасць стратных арганізацый склала 2233. За першы месяц 2015 чыстыя страты стратных арганізацый склалі Br53,7 трлн. страт, што ў 24,9 разы больш, чым было за студзень 2014 г. У пачатку 2015 аб'ём страт склаў Br17,2 трлн. За 2014 яны павялічыліся на 78,9%. За студзень 2015г. сума страт вырасла ў 3,1 разы. Чыстыя страты па ўсёй эканоміцы склалі Br42,85 трлн.⁴ У студзені - лютым 2015 ВУП Беларусі, у параўнанні з аналагічным перыядам 2014 г., скараціўся на 0,6%. Тым не менш, прамысловыя прадпрыемствы працягвалі павялічваць аб'ём складскіх запасаў. За студзень - люты 2015 г яны павялічыліся на Br5,95 трлн. да Br38,63 трлн., з 75,8% сярэднямесячнага аб'ёму вытворчасці да 87,5%⁵. За 2014г. складскія запасы павялічыліся на Br4,72 трлн., з 70,2% сярэднямесячнага аб'ёму вытворчасці да 75,8%.

Нарэшце, пра рост напружання ў структуры эканомікі кажуць дадзеныя аб дынаміцы запазычанасці. За 2014 крэдыторская запазычанасць павялічылася на 17,7%, да Br284 трлн., а пратэрмінаваная - на 32,1%, да Br38,3 трлн. Дэбіторская запазычанасць павялічылася на 12,1%, да Br218,7 трлн., пратэрмінаваная - да Br40,48 трлн., што на 39% больш, чым было на 2014/01/01 г. Пры гэтым пратэрмінаваныя даўгі раслі ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы значна хутчэй. Сельская гаспадарка павялічыла пратэрмінаваную дэбіторскую запазычанасць на 44,4%.

На 2014/01/01 г. запазычанасць па крэдытах і пазыках склала Br378,61 трлн. (у эквіваленце больш за \$ 25 млрд.) і за 2014 павялічылася на 31,1%, або амаль на Br90 трлн. Пратэрмінаваная запазычанасць за 2014 павялічылася на 89,9%, да Br6,6 трлн. У сектары «вытворчасць скуры, вырабаў са скуры і вытворчасць абутку» пратэрмінаваныя даўгі па крэдытах выраслі ў 6,3 разы, у сектары «вытворчасць гумовых і пластмасавых вырабаў» - у 42,6 разоў, у «вытворчасці машын і абсталявання» - у 10,4 разы, у «вытворчасці электраабсталявання, электроннага і аптычнага абсталявання» - у 13,1 разоў, у «вытворчасці транспартных сродкаў і абсталявання» - у 17,4 разы. Нават гасцініцы і рэстараны павялічылі пратэрмінаваныя даўгі па крэдытах у 8,9 разоў. Заўважым, што гаворка ідзе не пра працэнты, а разы. Становішча тысяч вытворцаў тавараў і паслуг пагаршаецца, прычым хутка і адначасова.

Абвастранне фінансавых і структурных праблем у пачатку 2015 з'яўляецца вынікам неадэкватнага выбару інструментаў і механізмаў для нейтралізацыі структурных дысбалансаў у эканоміцы ў перыяд 2012-2014 гг.

Насуперак кан'юнктуры рынку наймальнікі не праводзілі аптымізацыю працоўнай сілы, што павялічыла рызыкі пераходу цыклічнага беспрацоўя ў структурнае. Рыгіднасць рынку працы, складаныя, высоказатратныя працэдуры для адкрыцця вытворчасці, востры дэфіцыт замежных інвестыцый, блакіроўка прыватызацыі - усе гэтыя фактары пагоршылі становішча на рынку працы. Дэфіцыт рабочай сілы пачатку 2014 змяніўся яе лішкам ў першым квартале 2015.

Паводле звестак Белстата, за 2014 колькасць супрацоўнікаў, пераведзеных на скарачаны графік працы, вырасла больш чым у два разы. У студзені 2015 **на ўмовах няпоўнага працоўнага тыдня былі занятыя 43908 беларусаў, што на 127,4% больш, чым за**

⁴http://belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/otrasli-statistiki/finansy/operativnaya-informatsiya_14/finansovye-rezultaty-2013-g/o-finansovyh-rezultatah-organizatsii-v-yanvare-2015-g/

⁵<http://belstat.gov.by/novosti/osnovnye-sotsialno-ekonomicheskie-pokazateli-respubliki-belarus/>

аналагічны перыяд 2014. Павялічылася колькасць работнікаў, якім наймальнікі далі водпуск без захавання зарплаты або з яе частковай выплатай. У студзені 2015 такіх было 59614 чалавек, што на 56,5% больш, чым за аналагічны перыяд 2014. Колькасць працаўнікоў, якія не працавалі цэлую змену або поўны працоўны дзень, па выніках студзеня 2015, склала 72.150 чалавек. У 2014 184,8 тыс. работнікаў арганізацый (5,7% сярэднямесячнай колькасці) працавалі ў рэжыме вымушанай няпоўнай занятасці (у 2013 г. такіх было 127,1 тыс. чалавек, або 3,8%).

Дысбалансы ў эканоміцы Беларусі ў цэлым і на рынку працы, у прыватнасці, пагаршаюцца існуючай сістэмай адукацыі. Універсітэты рыхтуюць спецыялістаў для неіснуючага рынку працы. Таму інвестыцыі ў адукацыю маюць вельмі нізкую аддачу.

Другая тэндэнцыя эканамічнай палітыкі Беларусі 2014 - **неадэкватна мяккая грашова-крэдытная палітыка на фоне стагнацыі эканомікі.** Па выніках 2014 года, рост патрабаванняў банкаў і ААТ «Банк развіцця» да эканомікі павялічыцца ацэначна на 25% пры індэксе спажывецкіх цэн 16,2%. Адзначым, што ва ўмовах жорсткага рэгулявання цэн гэты паказчык страціў сваю інфарматыўнасць і рэlevantнасць. У 2014 годзе інфляцыя аказалася значна вышэй за прагноз з-за крэдытнай, валютнай і фінансавай палітыкі.

У 2014 рублёвая грашова маса (M2) павялічылася амаль на 15%, шырокая грашова маса - амаль на 25%, што, пры стагнацыі вытворчасці і экспарту, правале па прыцягненню ПЗІ і з улікам вялікіх валютных абавязацельстваў, абумовіла высокую інфляцыю і вострыя дэвальвацыйныя рызыкі.

Трэцяя тэндэнцыя 2014 года - **абвастранне міжведамасных рознагалоссяў і канфліктаў.** Эфектыўнасць рэгулятарнай палітыкі ўлады шмат у чым залежыць ад зладжанасці дзеянняў органаў дзяржаўнага кіравання. Вузкаведамасныя інтарэсы перашкаджалі сінхранізацыі дзейнасці ўрада, як адзінага цэлага. Публічныя рознагалосці паміж Саветам Міністраў і Адміністрацыяй Прэзідэнта, Камітэтам дзяржкантролю і Нацбанкам, Нацбанкам і Саўмінам, галіновымі міністэрствамі і Нацбанкам - розныя падыходы і інтэрпрэтацыі прыярытэтаў дзяржаўнай палітыкі, да бюджэтных, інвестыцыйных і спажывецкіх расходаў, адносінаў да зместу і інтэнсіўнасці дзяржаўнага рэгулявання. З аднаго боку, асобныя кіраўнікі выступалі за ліквідацыю стратных, неэфектыўных праектаў, выраўноўванне ўмоў доступу да крэдыту, скасаванне шматлікіх падатковых ільгот і актывізацыю прыватызацыі. З іншага боку, большасць дзяржаўных органаў, у першую чаргу, галіновыя міністэрствы, выканкамы і канцэрны, выступалі за павелічэнне аб'ёмаў дзяржаўнага фінансавання, прадастаўленне ўдзельнікам дзяржаўных праграм ільгот, прэферэнцый і субсідый.

Чацвёртая тэндэнцыя 2014 - **рост напружання ў інтэрпрэтацыі выключэнняў, абмежаванняў і гандлёвых рэжымаў паміж органамі дзяржкіравання Беларусі і Расіяй.** Парадаксальна, што год падпісання дамовы аб стварэнні Еўразійскага эканамічнага саюза адзначыўся скарачэннем тавараабароту з гэтай краінай. Па выніках 2014 г., экспарт тавараў з Беларусі ў Расію ў 2014 г. склаў \$ 15346 млн, што на 8,9% менш, чым было ў 2013 Падзенне таварнага экспарту амаль на \$ 1,5 млрд. у год паглыблення еўразійскай інтэграцыі наглядна характарызуе якасць гэтага міжнароднага пагаднення для Беларусі. Доля экспарту ў Расею склала 42,2% усяго таварнага экспарту. Імпарт Беларусі з Расіі склаў \$ 22285 млн, што на 2,7% менш, чым было ў 2013 г. У агульным аб'ёме імпарту тавараў на Расію прыйшлося 55,2%. Адмоўнае сальда ў гандлі таварамі з Расіяй павялічылася з \$ 6067,4 млн да \$ 6938,9 млн.

Інтэнсіўнасць гандлёвых адносінаў з Казахстанам таксама жадае быць лепшай. Аб'ём гандлю Беларусі з Казахстанам застаецца па-за першай дзясяткай асноўных гандлёвых партнёраў. У 2014 беларускі экспарт склаў Вг877,6 млн., што толькі на 0,8% больш, чым у 2013 г. Пры гэтым імпорт тавараў з Казахстана перажыў сапраўдны бум, то бок павялічыўся ў 3,6 разы, да \$ 293800000. Сакрэт такоша бурнага росту трэба шукаць не столькі ў рэзкім росце цэнавай і

якаснай канкурэнтаздольнасці казахскіх тавараў, колькі ў асаблівасцях мытнай ачысткі ў рамках ЕўраЭС.

Пятая тэндэнцыя 2014 - **замарозка рэальных даходаў і зарплат**. Пасля трох гадоў павелічэння заробкаў, не забяспечанага ростам прадукцыйнасці працы, рэсурсы сістэмы скончыліся. Рэальныя наяўныя грашовыя даходы ў 2014 г. у параўнанні з 2013 павялічыліся толькі на 0,1%, рэальная зарплата (з улікам інфляцыі) вырасла ўсяго на 0,3%. Беларуска эканоміка не дадала ў канкурэнтаздольнасці і навукаёмістасці. Ва ўмовах лёгка прадказальнай рэцэсіі ў 2015 г., унутраны попыт можа скараціцца на 10 - 15%, што негатыўна адаб'ецца на стане вытворцаў тавараў і нефінансавых паслуг.

Шостая тэндэнцыя 2014 - **правал па прыцягненні замежных і ўнутраных інвестыцый**. У Беларусі працягваў дамінаваць працэс выцяснення дзяржаўных інвестыцый, прыватных і замежных. Пры мінімальным росце ВУП у 1,6% інвестыцый у асноўны капітал у 2014 г., у параўнанні з 2013 г., скараціліся на 8,5%. Прамыя замежныя інвестыцыі (ПЗІ) на чыстай аснове павінны былі скласці \$ 4,5 млрд., а атрымалася толькі \$ 1,8 млрд. Ільвіная доля гэтых рэсурсаў - гэта не новыя праекты, а рэінвеставаны прыбытак замежных кампаній, якія працуюць у краіне. Асноўнай формай прыцягнення прамых замежных інвестыцый былі даўгавыя інструменты (\$ 8,3 млрд., або 82,1% ад агульнага аб'ёму прамых інвестыцый).

У 2014 валавае паступленне замежных інвестыцый у сельскую гаспадарку, у параўнанні з 2013 г., скарацілася на 14%, у гандаль - на 16%, гасцініцы і рэстараны - на 23,6%, сувязь - на 2,5%, а ў прамысловасць павялічыліся на мінімальныя 0,4%. Пры гэтым у фінансавую дзейнасць валавае паступленне ПЗІ павялічылася на 13,8%.

Сёмая тэндэнцыя 2014 - **рост карупцыйных выдаткаў эканомікі**. Дзяржзакупкі, дзяржпраграмы, распараджэнне актывамі дзяржпрадпрыемстваў, у тым ліку зямлёй, сталі асноўнымі крыніцамі карупцыйных практык. Ва ўмовах, калі дзяржава працягвае генераваць каля 75% ВУП, валодаць ~ 80% актываў краіны, размяркоўвае праз бюджэт каля \$ 31 млрд., карупцыя непазбежная. Яе распаўсюджванне пагаршае дэфіцыт транспарэнтнасці бюджэтнага працэсу, сістэмы прыняцця рашэнняў і слабы грамадзянскі кантроль над дзейнасцю органаў дзяржаўнага кіравання.

У тым, што карупцыя стала небяспечнай праблемай, прызнаюцца самі вышэйшыя службовыя асобы краіны. Эканоміка краіны гразне ў малой карупцыі. Многія дзеянні чыноўнікаў і эканамічных суб'ектаў нават не ўспрымаюцца, як карупцыйныя. Нефармальныя манапалістычныя змовы, размеркаванне рынкаў паміж рознымі наменклатурнымі групамі істотна абцяжарвае ўваход на рынак і працу на ім.

Восьмая тэндэнцыя 2014 года - **павелічэнне разрыву ўмоў працы паміж абранымі дзяржаўнымі камерцыйнымі структурамі і прыватным бізнесам**. Няроўнасць умоў гаспадарання асабліва адчувальная ў сферы доступу да фінансаў, дзяржзакупак, зямлі, арэндзе, сыравінных рэсурсаў, а ў канцы года - да валюты. Распаўсюджванне дыскрымінацыйных практык адбывалася пры вельмі нізкай эфектыўнасці антыманапольнага заканадаўства. У Беларусі да гэтага часу няма эфектыўных прававых інстытутаў для супрацьдзеяння дыскрымінацыйным практыкам манапалістаў і алігаполій. Ва ўмовах цэнавай, валютнай і макраэканамічнай разбалансіроўкі такога роду практыкі нясуць дадатковыя выдаткі для беларускага прадпрымальніцтва.

Прадпрымальніцтва Беларусі ў святле пяці крызісаў

Пачатак 2015 стаў асабліва цяжкім для беларускага прадпрымальніцтва. Яно апынулася ў эпіцэнтры пяці крызісаў. Прыкметна пачасціліся рэйды кантрольных органаў для спагнання штрафаў, рэзка выраслі падаткі на зямлю і нерухомасць, павялічыліся выдаткі на арэнду і выкананне рэгуляторных патрабаванняў дзяржавы. Павелічэнне выдаткаў выканання

рэгулярных патрабаванняў дзяржавы ва ўмовах рэзкага пагоршэння попыту на знешніх і ўнутраным рынках з'яўляецца грубай памылкай эканамічнай палітыкі.

Першы крызіс - валютны. Ён выкліканы неадэкватна мяккай грашова-крэдытнай палітыкай уладаў, неэфектыўнымі інвестыцыйнымі і спажывецкімі дзяржаўнымі выдаткамі, курсавой палітыкай Нацбанка і захаваннем жорсткага рэгулявання фінансавага і валютнага рынкаў ва ўмовах рэзкіх вонкавых змен. У студзені 2015 Нацбанк ужываў меры пажарнага рэагавання. Сітуацыя на макраўзроўні палепшылася, але з пункту гледжання доступу бізнесу да крэдытаў, становішча бізнесу застаецца крытычным.

Другі крызіс - крызіс неплацяжоў. Яго прычынамі з'яўляецца нізкая аплатная дысцыпліна, у першую чаргу, дзяржаўных камерцыйных арганізацый, блакіроўка інстытута банкруцтва, слабыя механізмы процідзеяння манапалістычным практыкам.

Трэці крызіс - цэнавы. У Беларусі захоўваецца адна з самых высокіх інфляцый у свеце. З іншага боку, жорсткае дзяржаўнае цэнавае рэгуляванне рэзка пагоршыла адаптацыйныя магчымасці беларускага бізнесу, рэзка абцяжарыла рэалізацыю зацверджаных бізнес-планаў і тых, якія знаходзяцца ў стане рэалізацыі, разбурыла аб'ектыўнае інфармацыйнае поле для фарміравання чаканняў і якаснага бізнес-планавання. Формулы разліку цаны ад Мінгандлю не могуць замяніць паўнаважныя свабодныя рынкавыя цэны.

Чацвёрты крызіс - структурны. Працяглая канцэнтрацыя значных дзяржаўных інвестыцый на асобных сектарах і камерцыйных арганізацыях прывяла да сітуацыі, калі структура вытворчасці (прапановы) беларускай эканомікі ўвайшла ў супярэчнасць са структурай попыту. Камерцыйныя арганізацыі вырабляюць тавары, якія, па якасных, колькасных і цэнавых параметрах усё больш не адпавядаюць попыту ўнутранага і, у першую чаргу, знешняга рынкаў. Улады доўгі час ігнаравалі праблему складскіх запасаў, неліквідаў, «замарожанага» капіталу ў нерухомасці і іншых актывах. Палітыка вытворчасці вала па-за кантэкстам рэальнага попыту пагоршыла структурныя дысбалансы беларускай эканомікі. Яна прывяла да росту напружання на рынку працы, у банкаўскай і бюджэтнай сістэмах.

Пяты крызіс - крызіс даверу. Транзакцыйныя выдаткі беларускага бізнесу рэзка павялічваюцца з-за таго, што бізнес не давярае эканамічнай палітыцы ўладаў. Улады, у сваю чаргу, недаацэньваюць прадпрымальніцкі патэнцыял краінавага развіцця і росту. Крызіс даверу пагаршаюць фармалізацыя і статызацыя існуючых дыялогавых пляцовак, а таксама дэфіцыт празрыстасці, адкрытасці і інклюзіўнасці пры распрацоўцы і прыняцці рашэнняў, якія вызначаюць параметры дзелавага клімату. Ігнараванне грамадзянскай супольнасці, бізнес-супольнасці, навукова-аналітычнай супольнасці пры выпрацоўцы, прыняцці і рэалізацыі дзяржаўнай эканамічнай палітыкі прыводзіць да істотнага росту выдаткаў для ўсіх эканамічных суб'ектаў, што негатыўна адбіваецца на карпаратыўнай і краінавай канкурэнтаздольнасці.

Сусветны і рэгіянальны кантэкст

Каталізатарам негатыўных з'яў у эканоміцы Беларусі ў канцы 2014 года стала развіццё сітуацыі ў Расіі, у прыватнасці, палітыка Цэнтральнага банка РФ. Беларускі партнёр па ЕАЭС не кардынаваў манетарную палітыку з Нацыянальным банкам і Саветам Міністраў Беларусі. Пры гэтым адзначым запозненую рэакцыю беларускіх уладаў на дзеянні расійскіх органаў дзяржкіравання. На 1 студзеня 2014 года курс беларускага рубля да расійскага быў Br290 / 1RUR. На канец чэрвеня 2014 года ён склаў Br303,5 / 1RUR, а 18 сьнежня 2014 быў зафіксаваны самы дарагі Br-рубль - Br163 / RUR1. Гэта значыць, за паўгода беларуская нацыянальная валюта падаражэла ў адносінах да RUR-рублю ў 1,9 разоў. Па папярэдняй ацэнцы, страты беларускай эканомікі з-за валютнай вайны ў 2014 г. склалі ~ \$ 1,5 - 1,7 млрд.

Негатыўныя падзеі ў краінах - асноўных гандлёвых партнёрах Беларусі ўяўляюць сабой рэгіянальныя выклікі для беларускай эканомікі. Пры гэтым сусветная эканоміка ў перыяд 2012-

2014 г. развівалася досыць дынамічна. Як адзначыў Сусветны банк у дакладзе «Глабальныя эканамічныя перспектывы. Фіскальная прастора і як яе выкарыстоўваць»⁶, тэмпы росту рэальнага ВУП свету ў 2014 ацэначна склалі 2,6%, пасля росту на 2,5% у 2013 і на 2,4% у 2012. Амерыканская эканоміка за 2014 г. прырасла на 2,4%, краіны зоны еўра - на 0,8%, краіны, якія развіваюцца, павялічылі свой ВУП на 4,4%.

Сусветны банк развейвае асцярогі алармістаў, якія прадказваюць сусветнай эканоміцы вялікія ўзрушэнні ўжо ў 2015 годзе. Эксперты гэтай міжнароднай арганізацыі наогул лічаць, што бліжэйшыя тры гады для сусветнай эканомікі будуць лепшымі, чым перыяд 2012-2014 гг. Тэмпы росту складуць ад 3 да 3,3% ВУП. Паводле прагнозу Сусветнага банка, у бліжэйшыя два гады амерыканская эканоміка будзе расці на 3,0 - 3,2% ВУП. Развітыя краіны штогод будуць прырастаць на 2,2 - 2,4%. Нават краіны зоны еўра пасля перыяду стагнацыі паскоратца да 1,6% ВУП.

Дадзены прагноз пабудаваны на здагадцы, што аб'ём сусветнага гандлю ў 2015 г. вырасце на 4,5% (пасля росту на 4% у 2014), а ў 2016-2017 гг. - да 4,8%. Сусветны банк лічыць, што цэны на нафту ў 2015 г. ўпадуць на 31,9%, а потым пачнуць ўпэўнена павышацца. Танная нафта стане адным з фактараў павышэння тэмпаў эканамічнага росту. Па ацэнцы Банка з гістарычнай перспектывы, зніжэнне цаны на нафту на 30% можа даць дадатковы рост сусветнага ВУП на 0,5%.

Тэмпы росту сусветнага гандлю ў 2012-2014 гг. на ўзроўні ніжэй за 4% застаюцца істотна ніжэйшымі за дакрызісны паказчык у 7%. Прычынамі запаволення сусветнага гандлю «з'яўляюцца як цыклічныя фактары, асабліва слабы попыт на імпорт у краінах з высокім прыбыткам, так і структурныя фактары, уключаючы адносіны паміж гандлем і прыбыткам. Сусветны гандаль пачаў горш рэагаваць на змены ў даходах з прычыны запаволення тэмпаў пашырэння глабальных ланцужкоў прапановы, а таксама змены попыту ў бок тавараў з меншай доляй імпарту»⁷.

Сусветны банк бачыць рызыку запаволення тэмпаў аднаўлення сусветнай эканомікі ў валацільнасці фінансавых рынкаў і пагаршэнні ўмоў атрымання ліквіднасці. Прадказаць аб'ёмы прадастаўлення ліквіднасці цэнтральнымі банкамі вельмі цяжка. Полісімэйкеры не праводзілі стрэс тэсты для ацэнкі наступстваў банкруцтва адной або некалькіх структур з сусветнага спісу too-important-to-fail (занадта-важныя-каб-збанкрутаваць).

Рост напружання на сусветным фінансавым рынку можа рэзка павялічыць кошт крэдытавання для ўрадаў і камерцыйных арганізацый. *«Узмацняецца геапалітычнае напружанне, прыступы валацільнасці на сыравінных рынках могуць прывесці да пераацэнкі рызыкоўных актываў»*. Пры працяглай стагнацыі і дэфляцыі ў зоне еўра або ў Японіі сусветны гандаль можа істотна замарудзіцца. Калі да праблемных рэгіёнаў далучыцца Кітай, то *«больш рэзкае падзенне росту можа стаць прычынай росту фінансавых праблем са значнымі наступствамі для сусветнай эканомікі»*.

У краінах, якія развіваюцца, пагаршэнне стану сусветнага рынку фінансаў можа прывесці да адтоку капіталу і ўзмацнення ціску на мясцовыя валюты. Дэвальвацыя стане значна больш частай з'явай, што дазволіць часова ўзмацніць экспарт, але паставіць новыя задачы для цэнтральных банкаў у плане прадухілення інфляцыі. Лакальныя і міжнародныя валютныя вайны ўдзелу. *«Як развітым, так і краінам, якія развіваюцца, патрэбныя сістэмныя структурныя рэформы, якія заключаюцца ў паляпшэнні інстытутаў, дзяржаўнай інфраструктуры для стымулявання росту і стварэння працоўных месцаў»*.

Рэкамендуемая Сусветным банкам кэйнсійская палітыка будзе вельмі праблематычнай для краін з высокімі абавязкамі. *«У бягучых эканамічных умовах, якія характарызуюцца*

⁶http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/GEP/GEP2015a/pdfs/GEP15a_web_full.pdf

⁷http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/GEP/GEP2015a/pdfs/GEP15a_web_full.pdf

нявызначанасцю, краіны, якія развіваюцца, павінны разважліва выкарыстоўваць свае рэсурсы для падтрымкі сацыяльных праграм, накіраваўшы іх літаральна з лазернай дакладнасцю на аказанне дапамогі маламаёмасным, а таксама распачаць структурныя рэформы, якія забяспечваюць ўкладанне сродкаў у людскі капітал», - пераконвае прэзідэнт Сусветнага банка. У большасці краін, якія развіваюцца, органы дзяржаўнага кіравання не маюць навыкаў працы «з лазернай дакладнасцю».

Нягледзячы на высокі ўзровень даўгоў, структурныя праблемы і геапалітычныя рызыкі, МВФ аптымістычна прагназуе рост глабальнай эканомікі на 3,3% у 2014 і на 3,8% у 2015⁸. Сутнасць асноўнай дылемы для полісімейкераў гаворыць пра тое, што апошнія сем гадоў экстраардынарных мер манетарнай і фіскальнай палітыкі не вырашылі асноўных праблем сусветнай эканомікі. МВФ канстатуе, што яна расце млява і паказвае на нявырашаныя супярэчнасці: «З аднаго боку, краіны павінны пераадолець спадчыну сусветнага фінансавага крызісу, ад празмернага аб'ёму доўгу да высокага беспрацоўя. З іншага боку, іх перспектывы не радуець. Патэнцыйныя тэмпы росту пераглядаюцца ў бок зніжэння, і гэтыя пагоршаныя перспектывы, у сваю чаргу, адбіваюцца сёння на ўплывенасці, попыце і росце»⁹.

Эксперты Фонду ў традыцыях кэйнсiянства і манетарызм не бачаць іншага выйсця, як даць у рукі распарадчыкаў чужога (палітыкаў і чыноўнікаў) яшчэ больш таных грошай. Прычым заклік да ўрадаў краін, якія развіваюцца, браць у доўг і будаваць дарогі, масты, пракладаць трубы, цягнуць драты - інвеставаць у інфраструктуру падобны на запрашэнне дапамагчы развітым краінам пазбавіцца ад лішняй ліквіднасці, якой на рахунках банкаў і камерцыйных арганізацый сабралася трыльёны даляраў. Калі краінам, якія развіваюцца, трэба, цэнтральныя банкі багатых краін гатовыя надрукаваць іх яшчэ столькі, колькі трэба. МВФ не бачыць праблемы ў тым, што развітыя краіны падсаджваюць на крэдытную іголку краіны, што сталі на шлях развіцця. Грэцыі з'яўляецца ахвярай менавіта такога падыходу. Яе ўлады таксама бралі ў доўг, таму што лёгка было ўзяць, а доўгатэрміновая перспектыва была далёка за гарызонтам.

Эксперты Фонду з цяжкасцю могуць знайсці краіну, якая вартая пахвалы за паспяховае пераадоленне крызісных з'яў. Нават Японія, якая больш за іншых накачала эканоміку новымі, нічым не забяспечанымі грашыма, не можа пахваліцца пазітыўнымі вынікамі. На 2014 Фонд прагназуе ёй рост 0,9% ВУП, а на 2015 - толькі 0,8%. Прагноз для ЗША вельмі аптымістычны: 2,2% росту ў 2014 і 3,1% у 2015, але спыненне колькаснага змякчэння і вяртанне да традыцыйнай манетарнай палітыцы, разам з рэцэсіяй Еўрасаюза, колькасным змякчэннем ЕЦБ і зніжэннем тэмпаў росту Кітая, могуць справакаваць стагнацыю эканомікі ЗША.

На думку Фонду, развітыя краіны павінны адначасова працягваць пераадолюваць спадчыну крызісу і забяспечваць стымуляванне эканамічнага росту. Задачу ўскладняе той факт, што за сем гадоў пасля крызісу балансы фінансавых арганізацый і прадпрыемстваў рэальнага сектара ад таксічных актываў ачышчаны не былі. Больш за тое, багатае ўліванне "пустога" кэша настолькі разбавіць пярэстую грашовую масу, што сёння без чарговага абвалу немагчыма сказаць, што значаць славутыя рэйтынгі стабільнасці і фінансавай бяспекі.

Стан сусветнай і рэгіянальнай эканомікі, безумоўна, аказвае ўплыў на Беларусь. Чаканні асобных чыноўнікаў з нагоды магчымасцяў рэзкага павелічэння прысутнасці беларускіх сельскагаспадарчых тавараў на расійскім рынку можа згуляць з эканомікай злы жарт. У эканамічнай палітыцы Беларусі ў 2015 годзе ў цэлым, у асноўных напрамках грашова-крэдытнай палітыкі і ў бюджэтнай палітыцы, у прыватнасці, важна ўлічыць наступныя фактары. **Першае.** У бліжэйшыя два гады цэны на сыравінныя рэсурсы будуць зніжацца. Нафта будзе таннець, а прадукты харчавання могуць патаннець больш чым на 10%. Прыкладна на столькі ж упадуць цэны на металы. Значыць, Беларусі трэба рыхтавацца да ўзмацнення жорсткасці умоў

⁸<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/02/pdf/text.pdf>

⁹<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/02/pdf/text.pdf>

гандлю нафтай і нафтапрадуктамі, металамі і сыравіннымі рэсурсамі. Магчымасць зарабіць на харчаванні запатрабуе значных капіталаўкладанняў для павышэння прадукцыйнасці працы ў гэтым сектары эканомікі.

Другое. Няма падстаў разлічваць на істотны рост коштаў і попыту на калійныя ўгнаенні. Перавытворчасць сельскагаспадарчай сыравіны адкарэктуюе планы вытворцаў, а разам з імі - закупкі ўгнаенняў. Гэта значыць, што не варта разлічваць на Беларуськалій, як на безадмоўны матар па зараблянні для краіны валюты.

Трэцяе. Грашовыя інтэрвенцыі ў суседніх краінах, разам з негатыўным плацежным балансам, павялічаць ціск на курс Вр-рубля. Трымаць яго любой цаной - гэта пагаршаць умовы працы для вытворцаў тавараў і нефінансавых паслуг.

Чацвёртае. Пры шчодрой прапанове вельмі таных грошай на сусветным рынку важна настолькі палепшыць інстытуты рэгулявання эканомікай, каб забяспечыць эканамічным суб'ектам і хатнім гаспадаркам доступ да фінансавых інструментаў на ўмовах сусветнага рынку (крэдыты пад 3 - 5% гадавых на працяглыя тэрміны). Такія рэсурсы трэба інвеставаць не ў дзяржаўныя праграмы, а ў прыватныя камерцыйныя праекты. Праз два-тры гады эпоха таных грошай скончыцца. Важна сёння скарыстацца шанцам і накіраваць намаганні не на атрыманне чарговых знешніх крэдытаў для аплаты старых, а для стварэння рынкавых інстытутаў развіцця і росту прыватнай эканомікі.

Дынаміка ВУП асобных краін свету, 1998 – 2017гг., у % ВУП

Краіна	1998-2007	2000-2010	2011	2012	2013	2014*о	2015**п	2016**п	2017**п
Арменія	9,6	7,9	4,7	7,2	3,5	2,6	3,3	3,7	4,1
Азербайджан	14,2	14,9	0,1	2,2	5,8	4,5	4,4	4,1	3,8
Беларусь	6,9	7,4	5,5	1,7	0,9	1,5	1,8	2,0	2,0
Грузія	6,6	6,2	7,2	6,2	3,3	5,0	5,0	5,0	5,5
Венгрыя	-	1,9	1,6	-1,7	1,5	3,2	2,0	2,5	2,7
Казахстан	8,3	8,3	7,5	5,0	6,0	4,1	1,8	3,2	4,7
Малдова	4,1	5,1	6,8	-0,7	8,9	2,0	3,0	3,5	5,0
Украіна	5,9	4,3	5,2	0,3	0,0	-8,2	-2,3	3,5	3,8
Чэхія	-	3,4	1,9	-1,0	-0,7	2,5	2,7	2,7	2,7
Эстонія	-	3,3	8,3	4,7	1,6	1,9	2,0	2,8	3,6
Латвія	7,9	4,1	5,3	5,2	4,2	2,5	2,6	3,4	4,1
Літва	6,7	4,4	6,0	3,7	3,3	2,9	3,2	3,5	3,7
Расія	6,3	4,8	4,3	3,4	1,3	0,7	-2,9	0,1	1,1
Індыя	7,0	7,3	7,9	4,9	4,7	5,5	6,2	6,8	7,0
Кітай	9,1	10,5	9,3	7,7	7,7	7,4	7,1	7,0	6,9
Інданезія	2,6	5,2	6,5	6,3	5,8	5,1	5,2	5,5	5,5
Манголія	6,4	6,5	17,5	12,4	11,7	6,3	6,0	6,1	6,3

Крыніца: Global Economic Prospects. Having Fiscal Space and Using it. World Bank. January 2015

http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/GEP/GEP2015a/pdfs/GEP15a_web_full.pdf

* ацэначна

** прагнозна

Дынаміка сусветнага ВУП, 1993 – 2015гг., штогадовыя змены, %

Краіна	Сярэднягадавыя тэмпы росту				2006	2008	2010	2011	2012	2013	2014п*	2015п*
	1993-2002	1994-2003	1995-2004	1996-2005								
ЗША	3,4	3,3	3,4	3,4	2,7	-0,3	2,5	1,6	2,3	2,2	2,2	3,1
Зона еўра	2,1	2,2	2,2	2,1	3,3	0,4	1,9	1,6	-0,7	-0,4	0,8	1,3
Краіны, якія сталі на шлях развіцця	4,1	4,4	4,9	3,8	6,1	9,4	5,9	7,3	6,1	5,9	5,5	5,6
Краіны ЦУЕ	3,2	3,4	4,0	4,0	6,4	3,2	4,7	5,5	1,4	2,8	2,7	2,9
СНД	-1,2	0,6	2,9	4,2	8,9	5,4	5,0	4,8	3,4	2,2	0,8	1,6
ЕС	2,4	2,6	2,6	2,5	2,3	3,7	2,0	3,1	2,6	1,5	0,7	1,1
Эстонія	-	5,7	6,5	6,9	10,4	-5,3	2,5	8,3	4,7	1,6	1,2	2,5
Славакія	-	4,4	4,3	4,2	8,3	5,8	4,4	3,0	1,8	0,9	2,4	2,7
Сінгапур	6,1	5,4	5,3	5,3	8,9	1,8	15,2	6,1	2,5	3,9	3,0	3,0
Чэхія	-	-	-	3,0	7,0	3,1	2,5	1,8	-1,2	-0,9	2,5	2,5
Літва	-	-	-	6,2	7,8	2,9	1,6	6,0	3,7	3,3	3,0	3,3

Польшча	4,6	4,5	4,6	4,2	6,2	5,1	3,9	4,5	2,0	1,6	3,2	3,3
Славенія	4,1	4,1	4,0	3,9	5,7	3,3	1,2	0,6	-2,6	-1,0	1,4	1,4
Расія	-0,9	0,7	2,8	3,8	8,2	5,2	4,5	4,3	3,4	1,3	0,2	0,5
Беларусь	0,8	2,3	4,7	6,9	10,0	10,3	7,7	5,5	1,7	0,9	0,9	1,5
Казахстан	0,3	2,1	4,5	6,4	10,7	3,3	7,3	7,5	5,0	6,0	4,6	4,7
Украіна	-4,9	-2,3	1,2	2,8	7,3	2,3	4,1	5,2	0,3	0,0	-6,5	1,0
Кітай	9,8	9,4	9,2	9,2	12,7	9,6	10,4	9,3	7,7	7,7	7,4	7,1
ВУП свету па рынковым курсе, трлн. \$	30,11	31,43	33,38	35,21	50,46	62,31	64,53	71,42	72,69	74,7	77,61	81,54
ВУП по ппс, трлн. \$	37,22	39,24	41,99	50,55	71,8	81,63	87,43	92,78	97,32	101,93	107,0	113,11

Крыніца: World Economic Outlook. Legacies, Clouds, Uncertainties. October 2014

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/02/pdf/text.pdf>

* прагнозна

Глабальныя рызыкі 2015

Матрыца асноўных рызык сусветнай эканомікі на 2015 год засяроджаная вакол аднаго інстытута - дзяржавы. Яна ператварылася ў крыніцу небяспекі для бізнесу, грамадства і іншых дзяржаў. У пяцёрцы самых вялікіх рызык па ступені верагоднасці чатыры найпрост звязаныя з дзейнасцю дзяржавы. Міждзяржаўныя канфлікты з рэгіянальнымі наступствамі будуць аказваць вялікі ўплыў на стан свету. Дзяржава стварыла такія рызыкі, як «правал кіравання на нацыянальным узроўні», «калапс або крызіс дзяржавы» і «высокае структурнае беспрацоўе і незазанятасці»¹⁰.

З пункту гледжання Сусветнага эканамічнага форуму (СЭФ), глабальная рызыка - гэта нявызначаная з'ява ці ўмова, якая, калі адбудзецца, будзе мець негатыўны эффект на некалькі краін або сектараў прамысловасці на працягу наступных дзесяці гадоў. Самыя небяспечныя рызыкі гэтага года былі вызначаны апытаннем 896 бізнесменаў, экспертаў і аналітыкаў з усяго свету.

Па ступені ўплыву пяцёрка глабальных рызык выглядае наступным чынам: 1) крызіс паставак вады, 2) раптоўны, масавы распаўсюд інфекцыйных захворванняў, 3) зброя масавага знішчэння, 4) міждзяржаўныя канфлікты з рэгіянальнымі наступствамі, 5) няздольнасць адаптавацца да змены клімату. Іерархія рызык знаходзіцца пад уплывам магутных PR-кампаній міжнародных арганізацый і моды на розныя тэмы. Эбола моцна напалохала, хоць звычайны грып штогод забірае куды большую колькасць ахвяр. Штогод на грып хварэюць 300 - 500 млн. чалавек і каля 500 тысяч паміраюць. Ад Эболы памерла менш за 7000 чалавек, але палохаць людзей і адцягваць іх увагу ад бязладдзя урадаў чымсьці невядомым значна больш эфектыўна, чым банальным грыпам.

Тое ж самае тычыцца змены клімату. Пад тэму «глабальнае пацяпленне» былі вылучаныя і апырадаваныя мільярды долараў грошай падаткаплацельшчыкаў. Кіёцкі пратакол бясслаўна стаў гісторыяй, і нічога новага распарадчыкі чужога пакуль не прыдумалі. Ды і жадання асаблівага не відаць. Гэтак, калі ў бюджэце шмат грошай і абавязкі не падпіраюць, палітыкі вынаходзяць спосабы накіраваць бюджэтныя рэсурсы для барацьбы з вельмі расплывістымі пагрозамі. Сёння фінансавае становішча большасці дзяржаў вартае жалю, так што ім не да «распілоўвання» ў імя выратавання чалавецтва гадоў так праз 70 - 100.

У 2015 годзе СЭФ прагназуе новыя віткі лакальных войнаў, вострыя канфлікты, гандлёвыя войны, безадказную бюджэтную палітыку і далейшае разбурэнне грошай. Прэзідэнт банка Goldman Sachs Гэры **Кон адкрыта заявіў на форуме ў Давосе**: «Мы знаходзімся ў стане валютных войнаў. У апошні час у «вайну» ўключылася Японія з дэвальвацыяй ены. Яны

¹⁰http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_2015_Report.pdf

паставілі еўрапейцаў у такое становішча, што тыя вымушаны пераглядаць свае экспертныя магчымасці адносна экспертных магчымасцяў Японіі. Цяпер мы бачым, як еўра абясцэньваецца, а ена трымаецца на адным узроўні. Цікава, чым цяпер адкажуць японцы. У той жа час ЗША проста сядзяць і назіраюць, і доллар - адзіная валюта, якая расце, таму што ўсе астатнія спрабуюць дэвальвавацца. Дзякуй Швейцарыі за тое, што яны далучыліся, зараз іх валюта таксама расце»¹¹.

Ваяваць валютамі, таварамі і танкамі (Ісламская дзяржава, Афганістан, Ірак, Судан, Нігерыя, Расія, Сірыя, Лівія) дзяржавы навучыліся, а вось у кіраванні вялізнымі рэсурсамі, актывамі, сістэмамі і грашыма ёсць сур'ёзныя праблемы. Таму СЭФ уключыў «правал кіравання на нацыянальным узроўні» у пяцёрку самых высокіх рызык свету ў 2015 г. Распарадчыкам чужога значна прасцей у Давосе, на пасяджэннях G-20, кіраўнікоў дзяржаў ЕС-28 або кіраўнікоў урадаў краін - членаў МВФ абяцаць збалансаваць дзяржбюджэт, ачысціць эканоміку ад таксічных актываў, зняць бар'еры на перасоўванне паслуг, тавараў і грошай. На практыцы рэдкая краіна свету кіруецца такімі палітыкамі і чыноўнікамі, якія робяць тое, што абяцаюць.

За 30 гадоў еўрапейская і амерыканская бюракратыі істотна павялічыліся ў памерах, сталі яшчэ больш самастойнымі ў нанясенні шкоды прыватнаму сектару. За рэдкім выключэннем у краінах, што сталі на шлях развіцця, і пераходных краінах дзяржава ніколі не была малой. Чыноўнікі настолькі адарваліся ад рэальнага жыцця, што не знайшлі час нават прыдумаць нейкую тэорыю пад фактычную нацыяналізацыю эканомік. Нават у заходніх краінах працэс разбурэння інстытута прыватнай уласнасці набывае пагрозлівыя маштабы.

Глабальныя рызыкі па ступені верагоднасці, 2009-2015 гг.

Рызыка	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1-ая рызыка	Калапс цэн на актывы	Калапс цэн на актывы	Метэаралагічныя катастрофы	Рэзкае павелічэнне розніцы ў даходах	Рэзкае павелічэнне розніцы ў даходах	Розніца даходах ў	Міждзяржаўныя канфлікты рэгіянальнымі наступствамі
2-ая рызыка	Зніжэнне тэмпаў росту кітайскай эканомікі да менш як 6% ВУП	Зніжэнне тэмпаў росту кітайскай эканомікі да менш як 6% ВУП	Гідралагічныя катастрофы	Хранічныя фіскальныя дысбалансы	Хранічныя фіскальныя дысбалансы	Экстрэмальныя ўмовы надвор'я	Экстрэмальныя ўмовы надвор'я
3-ая рызыка	Хранічныя хваробы	Хранічныя хваробы	Карупцыя	Рост выкідаў цяпличных газаў	Рост выкідаў цяпличных газаў	Беспрацоўе і незазанятасць	Правал кіравання на нацыянальным узроўні
4-ая рызыка	Нізкая якасць сістэмы глабальнага кіравання	Фіскальныя крызісы	Страта біялагічнай дыверсіфікацыі	Кібер-атакі	Крызіс паставак вады	Змены клімату	Калапс або крызіс дзяржавы
5-ая рызыка	Згортанне глабалізацыі	Нізкая якасць сістэмы глабальнага кіравання	Кліматычныя катастрофы	Крызіс паставак вады	Кіраванне сістэмай клопату пра насельніцтва, якое старэе	Кібер-атакі	Высокае структурнае беспрацоўе і незазанятасць

Крыніца: Global Risks 2015. Tenth Edition. World Economic Forum

http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_2015_Report.pdf

Глабальныя рызыкі па ступені ўплыву, 2009-2015 гг.

Рызыка	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1-ая рызыка	Калапс цэн на актывы	Калапс цэн на актывы	Фіскальныя крызісы	Значны сістэмны фіскальны прывал	Значны сістэмны фіскальны прывал	Фіскальныя крызісы	Крызіс паставак вады
2-ая рызыка	Згортанне глабалізацыі (у развітых краінах)	Згортанне глабалізацыі (у развітых краінах)	Змены клімату	Крызіс паставак вады	Крызіс паставак вады	Змены клімату	Раптоўны, масавы распаўсюд інфекцыйных захворванняў
3-ая	Рэзкі рост цэн на	Рэзкі рост цэн на	Геапалітычны	Крызіс дэфіцыту	Хранічныя	Крызіс паставак	Зборя масавага

¹¹<http://top.rbc.ru/finances/22/01/2015/54c0c94b9a79478e830b522b>

рызыка	нафту і газ	нафту	канфлікт	харчавання	фіскальныя дысбалансы	вады	знішчэння
4-ая рызыка	Хранічныя хваробы	Хранічныя хваробы	Калапс цэн на актывы	Хранічныя фіскальныя дысбалансы	Распаўсюд зброі масавага знішчэння	Беспрацоўе і недазанятасць	Міждзяржаўныя канфлікты рэгіянальнымі наступтвамі
5-ая рызыка	Фіскальныя крызісы	Фіскальныя крызісы	Экстрэмальныя хістанні цэн на энергарэсурсы	Экстрэмальныя хістанні цэн на энергарэсурсы і с/г прадукцыю	Няздольнасць адаптавацца да зменаў клімату	Разлад інфраструктуры крытычнай інфармацыі	Няздольнасць адаптавацца да зменаў клімату

Крыніца Global Risks 2015. Tenth Edition. World Economic Forum

http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_2015_Report.pdf

Каштоўнасці як важны фактар для разумення эканамічных паводзін і палітыкі

Сусветны агляд каштоўнасцяў (World Values Survey) - гэта сетка сацыёлагаў па ўсім свеце, якія вывучаюць змяненне каштоўнасцей, а таксама іх уплыў на сацыяльнае і палітычнае жыццё. Сакратарыят арганізацыі знаходзіцца ў Стакгольме. Навукоўцы пачалі даследаванне каштоўнасцяў у 1981 годзе. Патрабаванні да ўдзельнікаў сеткі вельмі жорсткія. У акадэмічным даследаванні ўлічваюцца дадзеныя рэпрэзентатыўных нацыянальных апытанняў, якія праводзяцца па адной анкеце ў 97 краінах свету. Яны паказваюць меркаванне больш за 90% насельніцтва Зямлі. Больш поўнага даследавання дынамікі змены каштоўнасцяў у свеце няма. У шостае хвалі апытання (2010-2014 гг.) было апытана амаль 400 тысяч чалавек. Важна зірнуць на каштоўнасці беларусаў у глабальным кантэксце.

У апошнія 30 гадоў у свеце адбываліся вельмі глыбокія змены ў палітычнай, эканамічнай і сацыяльнай сферах. Разваліўся Савецкі Саюз. Глобалізацыя захапіла тыя часткі свету, якія хацелі атрымаць перавагі ад інтэграцыі ў глабальную сістэму падзелу працы. Пашырыліся НАТА і Еўразвяз. Кітай кінуў выклік ЗША і стаў абсалютным лідарам трох апошніх дэкадаў па тэмпах эканамічнага росту. Фінансавы рынак стаў глабальным, чым не скарысталіся цэнтральныя банкі і ўрады. У выніку грашовай і крэдытнай экспансіі, а таксама жадання урадаў жыць за чужы кошт свет перажыў дзесяткі эканамічных крызісаў, хоць распарадчыкі чужога (палітыкі і чыноўнікі) запэўнівалі, што ў іх у руках ёсць усе інструменты, каб не дапускаць іх з'яўлення.

З развіццём інтэрнэту, сацыяльных сетак свет ужо ніколі не будзе ранейшым. Трыццаць гадоў таму людзі адчувалі дэфіцыт інфармацыі, шукалі праўду ў газетах і ў ТБ. Сёння перад намі стаіць вялікі выклік выбару праўдзівай, аб'ектыўнай, навукова абгрунтаванай інфармацыі з бурных патокаў інфармацыйнага смецця. Свет кіно, музыкі, літаратуры і мастацтва стаў глабальным. Рэзка абвастрылася канкурэнцыя культур. Палітыка мультыкультуралізму скончылася фіяска. Сышлі ў нябыт модныя канцэпцыі ўстойлівага і развіцця наўздагон. Агульнасусветная кампанія «глабальнае пацяпленне» аказалася вельмі прыбыткавай тэмай для алармістаў, але ніякага ўплыву на стан клімату ў свеце не аказала. Таталітарны сацыялізм пацярпеў поўнае паражэнне, але яго стэйхолдары здолелі ажыццявіць перазагрузку і вярнулі сабе ўладу ў большасці краін свету, але пад іншымі сцягамі, лэйбамі і, абавязкова, у абгортцы «дэмакратыя».

На фоне разнастайнасці падзей магло здацца, што за 30 гадоў адбыліся канвергенцыя каштоўнасцяў, фарміраванне нейкай адной аксіялагічнай матрыцы новага чалавека свету. Праціўнікі глабалізацыі назвалі такі працэс мақдальналізацыяй свету. Аналіз дадзеных Сусветнага агляду каштоўнасцяў не пацвярджае гэты тэзіс. Нягледзячы на бурнае развіццё падзей, каштоўнасці практычна засталіся нязменнымі. У развітых краінах сацыяльныя нормы ў дачыненні да шлюбу, сям'і, полу, сэксуальнай арыентацыі развіваліся ў адным кірунку і прыкладна з адной і той жа хуткасцю. Такія працэсы не адбываліся ў эканамічна менш развітых краінах, што прывяло да павелічэння каштоўнаснага разрыву паміж развітымі і краінамі, што

развіваюцца. Быццё ўсё роўна працягвае вызначаць свядомасць і стаўленне да навакольнага свету.

Розніца паміж каштоўнасцямі розных грамадстваў мае два вымярэнні. Першае - «традыцыйныя супраць секулярна-рацыянальных каштоўнасцяў», другое - «каштоўнасці выжывання супраць каштоўнасцяў самавыяўлення». У традыцыйных каштоўнасцях патэрна робіцца акцэнт на рэлігійнасць, нацыянальны гонар, павагу да ўлады, пакорлівасць і шлюб. У секулярна-рацыянальнай мадэлі ўсё наадварот. Каштоўнасці выжывання - гэта прыярытэт бяспекі перад свабодай, непрыняцце гомасэксуалізму, палітычная пасіўнасць, недавер да незнаёмцаў і слаба выяўленае самаадчуванне шчасця. Каштоўнасці самавыяўлення, адпаведна, маюць прама супрацьлеглае значэнне. Чым лепш матэрыяльныя ўмовы жыцця людзей, тым вышэй верагоднасць таго, што ў краіне будзе адбывацца змена каштоўнасцяў у кірунку да самавыяўлення і секулярна-рацыянальнай базе.

Беларусь застаецца краінай традыцыйных каштоўнасцяў на пару з прыярытэтам выжывання. За 25 гадоў незалежнасці каштоўнасці беларусаў практычна не змяніліся, а вось узровень задавальнення жыццём істотна знізіўся. Для беларусаў, як і для кітайцаў, шведаў, амерыканцаў і жыхароў усіх краін свету, надзвычай важныя сям'я і сябры, крыху менш - праца. Менш чым для паловы беларусаў важная рэлігія, што прыкладна роўна сярэднеусветнаму паказчыку. У Беларусі слаба абазначана пачуццё патрыятызму. Змагацца за сваю краіну гатовыя толькі 17,2%, у той час як у ЗША такіх 40,6%, а ў цэлым па свеце - 62%. Па шкале ад "1" (поўнае незадавальненне) да «10» задаволенасць беларусаў сваім жыццём складае 5,78 балаў, што менш, чым у сярэднім па свеце (6,71), у Польшчы (7,09) і ЗША (7,37).

Няшчасным з'яўляецца суб'ектыўная ацэнка стану здароўя беларусаў. Толькі 33,4% лічаць яго добрым і вельмі добрым. Для параўнання, у Кітаі такіх 68,7%, у Швецыі - 75,6%, у сярэднім па свеце - 58%. Адказы на пытанне аб задавальненні фінансавым становішчам сваёй сям'і таксама не дазваляе казаць аб перавазе беларускай эканамічнай мадэлі. Па шкале ад "1" да "10" (поўная задаволенасць), Беларусь атрымала 4,78 балаў, у той час як Кітай - 6,19, Швецыя - 6,94, а ЗША - 6,15 балаў, пры сярэднеусветным паказчыку 5,62.

Беларусы ўваходзяць у групу краін з высокім узроўнем недаверу да людзей. З сцвярджаннем «большасці людзей можна давяраць» пагадзіліся толькі 32,6%. Па гэтым паказчыку мы блізкія да амерыканцаў (34,8%), адстаем ад кітайцаў (60,3%), але апыраджаем палякаў (22,2%).

Беларусь з'яўляецца бяспечнай краінай, але гэта не нейкі асаблівы ўзровень забеспячэння парадку, а звычайная практыка для многіх краін свету. На пытанне, як часта ў раёне, дзе вы жывяце, здараюцца рабаванні, «вельмі часта» і «досыць часта» адказалі толькі 9,3% рэспандэнтаў. Для параўнання, у Польшчы такіх толькі 6,1%, Кітаі - 4,5%, ЗША - 11,3%. Расія і Казахстан вылучаюцца значна меншым узроўнем грамадскага парадку і бяспекі.

Беларусы, як і насельніцтва большасці краін свету, у значнай ступені шавіністы і не гатовыя да адкрытай канкурэнцыі на рынку працы. З сцвярджаннем, калі працоўных месцаў не хапае, працадаўцы павінны аддаваць прыярытэт грамадзянам сваёй краіны, а не імігрантам, у Беларусі пагадзіліся 64,8% насельніцтва, што прыкладна адпавядае сярэднеусветным паказчыкам (62%). Адзначым шведаў, якія супраць стварэння асаблівых прывілеяў на рынку працы грамадзянам сваёй краіны (14,3%).

Беларусы, як і жыхары постсавецкіх краін, адчуваюць ўстойлівую непрыязнасць да грамадскай дзейнасці. Пераважная большасць грамадзян нашай краіны не знаходзяцца ў рэлігійных, спартыўных, адукацыйных НДА. Мы выдзяляемся вялікім членствам у прафсаюзах, але гэта не з-за асаблівага жадання абараняць правы працоўных, а з-за добраахвотна-прымусовага характару сяброўства ў федэрацыі прафсаюзаў.

Беларусы хочуць бачыць сваіх дзяцей працавітымі (87,6% рэспандэнтаў), адказнымі (80,6%), але не незалежнымі - толькі 38,6% прыгадалі гэтую якасць. Для беларускага

грамадства самае галоўнае - стабільная эканоміка (79,8%), а не дэмакратыя і свабода. Пры адносна высокім даверы да ўлады (56%), пры сярэднесусветным паказчыку - 51,7%, і з улікам адказаў беларусаў на дзясяткі іншых пытанняў, можна зрабіць выснову, што стабільнасць Беларусі забяспечвае не толькі моцная рука Прэзідэнта, але і каштоўнасцяў ўстаноўкі саміх беларусаў. Большасць насельніцтва інертная, інерцыйная і супраць хуткіх пераменаў. Пры гэтым амаль палова насельніцтва лічыць Беларусь дэмакратычнай.

Людзі цэняць бяспеку на вуліцах, стабільнасць эканомікі, пратэкцыянізм урада і лічаць, што высоўвацца можна толькі па ўзгадненні з вышэйстаячым начальнікам. У такой сітуацыі шанцы меншасці беларусаў, якія ўжо перайшлі ў мадэль каштоўнасцяў самавыяўлення і рацыянальнасці, на перамены ў краіне павінны ляжаць толькі ў мэтанакіраванай, грамадскай, дружалюбнай у адносінах да большасці інфармацыйна-адукацыйнай кампаніі. Станоўчыя вынікі ад яе будуць не праз год ці нават пяць, а праз пакаленне. З улікам таго, што стэйкхолдараў такога падыходу да пераменаў у Беларусі вельмі мала, беларускае грамадства і ўлада могуць патрапіць у пастку стагнацыі і эканамічнай дэградацыі.

Каштоўнасці беларусаў і жыхароў асобных краін свету

Тэма, пытанне	Сярэдні паказчык у свеце	Беларусь	Кітай	Казахстан	Польшча	Расія	Швецыя	Украіна	ЗША
Наколькі важная ў жыцці сям'я, сума адказаў «вельмі» і «хутчэй важная», %	98,3	98,0	98,5	99,4	98,5	97,7	98,2	98,6	98,2
Наколькі важная ў жыцці праца, сума адказаў «вельмі» і «хутчэй важная», %	80,1	77,6	79,6	85,0	89,2	74,3	84,9	78,8	79,9
Наколькі важныя ў жыцці сябры, сума адказаў «вельмі» і «хутчэй важныя», %	86,4	84,3	91,0	86,7	93,5	80,4	96,3	85,6	93,3
Ці важная ў жыцці рэлігія? Адказы «вельмі» і «хутчэй важная», %	46,4	48,0	10,6	55,0	79,6	41,8	26,2	60,8	68,4
Наколькі важны ў жыцці вольны час? Адказы «вельмі» і «хутчэй важныя», %	90,3	75,6	69,8	79,8	85,5	74,6	94,9	80,5	90,5
Жаданне змагацца за сваю краіну, % адказаў «так»	62,0	17,2	19,5	22,8	20,3	21,5	22,0	29,8	40,6
Ці адчуваеце вы сябе шчаслівым, адказы «вельмі і хутчэй», %	81,1	63,7	84,5	88,5	92,6	73,3	94,6	68,1	89,6
Які стан вашага здароўя, адказы «вельмі добры» і «добры», %	58,0	33,4	68,7	61,6	61,3	44,1	75,6	37,2	79,9
Задаволенасць сваім жыццём, сярэдні паказчык па шкале ад «1» да «10»	6,71	5,78	6,85	7,23	7,09	6,17	7,55	5,90	7,37
У апошнія 12 месяцаў як часта вы і ваша сям'я адчувалі дэфіцыт ежы? адказы «часта» і «зрэдку», %	11,1	15,1	2,8	9,7	5,0	16,2	2,5	23,4	11,3
Большасці людзей можна давяраць, адказы «так», %	38,0	32,6	60,3	38,3	22,2	27,8	60,1	23,1	34,8
Задаволенасць фінансавым становішчам хатняй гаспадаркі, сярэдні паказчык па шкале ад 1 да 10	5,62	4,78	6,19	6,05	5,71	4,87	6,94	4,54	6,15
Як часта вы думаеце пра сэнс і мэты ў жыцці? Адказы «часта» і «зрэдку», %	69,5	74,6	50,1	72,0	70,0	71,1	69,0	76,9	77,8
Як часта ў раёне, дзе вы жывіце, спажываюць алкаголь на вуліцах? Адказы вельмі і даволі часта, %	38,0	54,4	8,1	44,3	30,5	67,6	36,8	51,2	15,5
Як часта ў раёне, дзе вы жывіце, здараюцца рабаванні? % адказаў «вельмі» і «даволі часта», %	13,2	9,3	4,5	22,3	6,1	21,2	11,9	16,8	11,3
У апошнія 12 месяцаў як часта вы і ваша сям'я адчувалі дэфіцыт грошай? Адказы «часта» і «зрэдку», %	33,5	54,4	8,9	39,3	24,1	49,7	7,5	60,9	21,6

%									
Калі працоўных месцаў не хапае, працадаўцы павінны аддаваць прыярытэт грамадзянам сваёй краіны, а не імігрантам, адказы «згодны», %	62,0	64,8	62,9	77,2	72,1	72,8	14,3	73,8	50,0
Ці з'яўляецеся вы членам царквы або рэлігійнай арганізацыі? Адказ «не з'яўляюся»	78,4	89,3	94,7	91,5	72,5	93,2	57,0	88,1	36,3
Ці з'яўляецеся вы членам грамадскай арганізацыі ў сферы мастацтва, музыкі і адукацыі. Адказ «не з'яўляюся», %	89,0	93,7	92,5	90,6	88,9	95,8	77,8	95,6	75,1
Членства ў спартыўнай або рэкрэацыйнай грамадскай арганізацыі, адказы «не член», %	85,6	91,2	90,6	88,3	87,3	93,0	65,7	92,6	71,6
Членства ў прафсаюзах, адказы «не член», %	81,2	55,6	93,0	90,7	88,5	88,4	50,5	85,5	82,6
Давер да ўрада, адказы «вельмі і дастаткова давяраю», %	51,7	56,0	84,5	74,8	16,0	47,4	59,9	25,4	32,6
Мэта краіны: першы выбар – высокая тэмпы эканамічнага росту	65,5	77,4	47,2	71,6	54,0	68,4	60,6	77,8	67,8
Важная рыса для дзіцяці: нястомная праца, адказы «была названая», %	69,7	87,6	75,3	84,7	17,9	84,5	13,8	85,8	66,4
Важная рыса для дзіцяці: незалежнасць, адказы «была названая», %	50,2	38,6	69,7	43,7	43,4	37,8	70,3	42,8	53,6
Важная рыса ў характары дзіцяці - пачуццё адказнасці, % тых, хто яе згадаў	74,1	80,6	65,9	75,0	81,0	77,5	82,5	75,5	65,2
Што для вас самае галоўнае, першы выбар, адказ «стабільная эканоміка», %	64,8	79,8	53,3	67,6	57,8	63,3	41,8	75,8	74,4
Самая сур'ёзная праблема свету, адказ «людзі жывуць у беднасці», %	56,7	61,5	42,5	62,6	76,5	55,7	55,1	63,4	53,1
Адна з маіх мэтаў у жыцці – каб бацькі ганарыліся мной, адказы «цалкам згодны» і «згодны», %	72,7	78,2	56,2	92,4	75,6	69,1	60,7	79,2	77,3
Мэта рэспандэнта, першы выбар: падтрыманне парадку ў краіне, %	34,6	35,4	27,2	53,6	16,2	45,2	32,2	42,7	20,9
Мэта рэспандэнта, першы выбар: барацьба з ростам цен, %	36,5	40,6	52,1	31,5	44,4	37,3	5,1	35,9	34,1

Крыніца: World Values Survey Wave 6: 2010-2014 <http://www.worldvaluessurvey.org/WVSONline.jsp>

Індэкс дзелавога аптымізму Рэспубліканскай канфедэрацыі прадпрымальніцтва

У канцы 2014 - пачатку 2015 дзяржаўна-прыватнае партнёрства, стан дыялогу паміж бізнесам і ўладай знаходзіліся на крытычна нізкім узроўні. Беспрэцэдэнтнае ўмяшанне органаў дзяржкіравання ў цэнаўтварэнне ва ўмовах высокай інфляцыі і дэвальвацыі, дэпазітна-крэдытныя дысбалансы, неплацяжы і рэзкае скарачэнне ўнутранага і, асабліва, вонкавага попыту - усе гэтыя фактары паўплывалі на стаўленне бізнесу да эканамічнай палітыкі і эканамічным працэсам у цэлым. Вынікі апытання больш за 500 кіраўнікоў прыватнага бізнесу, праведзенага ў лютым 2015 ва ўсіх рэгіёнах Беларусі саюзамі прадпрымальнікаў, адлюстраваны ў Індэксе дзелавога аптымізму.

На пытанне, «як, на Вашу думку, змяніўся стан беларускай эканомікі за апошнія паўгода», станоўча адказалі толькі 1% рэспандэнтаў. Пра пагаршэнне заявілі 95,9%. Для параўнання, у верасні 2014 пра пагаршэнне заяўлялі толькі 49,5%. Аб паляпшэнні стану свайго бізнесу ў апошнія паўгода заявілі толькі 6,8%, пагаршэнні - 82%. У лютым 2015 становішча па новых заказах кліентаў пагоршылася на 69,3%, па вытворчасці тавараў і паслуг - на 66,8%, выручцы - 81,2% і па доступе да фінансавых рэсурсаў - на 67,7%. Гэтыя лічбы ў разы горш, чым былі ў верасні 2014.

Літаральна за паўгода ацэнкі эканамічнай сітуацыі ў Беларусі радыкальна змяніліся. Настолькі рэзкая змена дазваляе зрабіць непрадузятая высновы як у дачыненні да ўрада, так і ў дачыненні да самога бізнесу.

На пытанне, «ці задаволеныя вы станам дыялогу бізнесу і ўлады», у лютым 2015 станоўча адказалі толькі 5,6% кіраўнікоў беларускага прыватнага бізнесу, 80,5% выказалі сваё незадавальненне. Такі баланс адказаў бянтэжыць. Прайшло чатыры гады пасля прыняцця Дырэктывы № 4 «Аб развіцці прадпрымальніцкай ініцыятывы і стымуляванні дзелавой актыўнасці ў Рэспубліцы Беларусь» (31.12.2010), але яе асноўныя палажэнні, зацверджаная стратэгія развіцця прадпрымальніцтва Беларусі блакуюцца.

Дырэктыва загадвала стварыць для нацыянальнага бізнесу «спрыяльныя ўмовы для прадпрымальніцкай дзейнасці», «разняволенне дзелавой ініцыятывы», «развіццё канкурэнтнага асяроддзя», «лібералізацыю гаспадарчай дзейнасці», «максімальнае выкарыстанне прыватнай ініцыятывы» і «паўнаўтварэнне партнёрства прыватнай і дзяржаўнай формаў уласнасці». Вынікі апытання самога бізнесу даказваюць, што рэгулярная дзейнасць уладаў не была ўспрынятая, як станоўчая.

Пацвярджэннем ігнаравання Урадам духу і літары Дырэктывы № 4 з'яўляюцца яго дзеянні ў сферы цэнаўтварэння, прынятыя ў канцы 2014 г., 80,2% прыватнага бізнесу адказалі, што яны пагаршаюць стан іх прадпрыемстваў.

У лютаўскім апытанні прыватнага бізнесу 70,4% рэспандэнтаў назвалі праблему доступу да фінансавых рэсурсаў асноўнай. Следам ідзе адсутнасць абаротных сродкаў і высокія выдаткі - 65,7%. Трэцяй самай вострай праблемай у лютым 2015 стала неплацёжаздольнасць - 57,9%, на чацвёртым месцы - няроўнасць формаў уласнасці - 48,8% і на пятым - некампетэнтнасць уладаў, бюракратызм і зарэгуляванасць вядзення бізнесу (37,9%). Ні па адной з гэтых праблем ўлады не прапанавалі бізнесу выразны, зразумелы і рэалістычны спосаб іх рашэння. Больш за тое, многія рашэнні Урада і Прэзідэнта яшчэ больш пагаршаюць становішча малога і сярэдняга бізнесу.

З 2015/04/01 г. на 16,7% павялічылася базавае арэндная велічыня, што прывяло да чарговага росту выдаткаў бізнесу на арэнду. Рынак камерцыйнай нерухомасці пачаў глыбокую карэкціроўку, але мясцовыя органы ўлады рэзка павялічылі стаўкі мясцовых падаткаў і арэнды камунальнай уласнасці. Вось тыповы дакумент мясцовага органа ўлады. Рашэнне Полацкага раённага савета дэпутатаў № 44 ад 2015/01/30 г. увяло каэфіцыент 2,5, які падвышае да дзейнай стаўкі падатак на нерухомасць і каэфіцыент 2,5 да дзейнай стаўкі зямельнага падатку. Аналагічнае рашэнне было прынята Столінскім раённым Саветам. 30 снежня 2014 г., рашэннем № 25 стаўкі зямельнага падатку павялічаныя ў 2,5 разы, а падатку на нерухомасць - у 2 разы. Прычым рост ставак для спажывецкай кааперацыі значна ніжэйшы.

У разрэз з патрабаваннем Дырэктывы № 4 аб стварэнні роўных умоў гаспадарання ідзе рашэнне № 101 ад 2015/02/09 г. Мінскага гарадскога савета дэпутатаў. Яно дэлегуе Мінгарвыканкаму «права на прадастаўленне асобным плацельшчыкам - фізічным асобам, якія не з'яўляюцца індывідуальнымі прадпрымальнікамі, зыходзячы з іх маёмаснага становішча, ільгот па рэспубліканскіх падатках, зборах (пошлінах), якія поўнасцю выплачваюцца ў бюджэт горада Мінска».

Прадастаўленне індывідуальных ільгот абвастрае праблему выкарыстання дыскрымінацыйных практык. Так, рашэнне Краснапольскага райсавета № 8- 4 ад 2014/11/28 г. дазваляе аказваць дзяржаўную падтрымку юрыдычным асобам і ІП «індывідуальна ў выглядзе змянення ўстаноўленага заканадаўствам тэрміну выплаты падаткаў, збораў (пошлін) і пени, якія цалкам выплачваюцца ў раённы бюджэт, аказання з раённага бюджэту фінансавай дапамогі».

Замест таго, каб пайсці насустрач бізнесу і знізіць падатковую нагрузку, паменшыць рэгулярны цяжар, рэспубліканскія і мясцовыя органы ўлады вырашылі ісці па шляху прадастаўлення індывідуальных ільгот. Менавіта ручное кіраванне эканомікай з'яўляецца

крыніцай росту напружання ў інстытутах эканомікі і бізнесу. Ад перамены рук у рычагоў кіравання коштамі, ільготамі, падаткамі і стаўкамі па крэдытах нічога не зменіцца.

Да сакавіка 2015 нават самыя адчайныя аптымісты сярод прадпрымальнікаў пачалі думаць, калі не пра закрыццё бізнесу, то пра пераход у рэжым выжывання. Вынікі апытання паказваюць, што прыватны бізнес бачыць наступныя паўгода ў вельмі чорных фарбах. У паляпшэнне стану эканомікі ў бліжэйшыя паўгода вераць толькі 1,9% уласнікаў і дырэктараў бізнесу. Пагаршэння чакаюць 77,6% рэспандэнтаў, 61,5% прыватнага бізнесу прагназуе пагаршэнне свайго бізнесу.

59,9% рэспандэнтаў чакае пагаршэння становішча з новымі заказамі, 58,1% - у вытворчасці тавараў і паслуг, 63,5% - пагаршэнне па выручцы і 63,6% - у плане доступу да фінансавых рэсурсаў. Для параўнання, у верасні 2014 пагаршэння па новых заказах чакалі толькі 31,1%, па вытворчасці - 30,3%, выручцы - 35,1%, доступу да фінансавых рэсурсаў - 10,6%. Беларускі бізнес відавочна не чакаў, што эканамічнае становішча ў краіне, сітуацыя на рынку могуць пагоршыцца так хутка і да такой ступені.

Зразумелая справа, што падзеі ў Расіі і расійска-ўкраінскую вайну прадказаць было немагчыма, але дынаміка цэлага шэрагу паказчыкаў паказвала на непазбежнасць вострай фазы крызісу. Яе значна наблізілі курсавая палітыка Нацбанка, а таксама не па сродках багатае крэдытаванне эканомікі. У 2014 г. запазычанасць вытворцаў тавараў і нефінансавых паслуг па банкаўскіх крэдытах павялічылася на 21%, без уліку рэсурсаў Банка развіцця, а за студзень 2015 г - ужо на 12,6%, або амаль на Br40 трлн. У Br-рублях аб'ём крэдытаў трохі скараціўся (на 0,3%), у валюце зменшыўся на 3,6%, або на \$ 479 млн. Аднак пераацэнку выдадзеных раней крэдытаў на новы курс Br-рубля нікуды не падзенеш.

Прыкметамі новага крызісу быў рэзкі рост складскіх запасаў, падзенне аплатнай дысцыпліны, а таксама небяспечнае павелічэнне знешніх валютных даўгоў як дзяржавай, так і камерцыйным сектарам. У 2014 г. валавы знешні доўг перавысіў \$ 40 млрд., дзяржаўны - \$ 13120000000. На абслугоўванне знешняга доўгу было выдаткавана \$ 11,1 млрд. Для параўнання, у 2013 г. - \$ 6,17 млрд. На пачатак 2015 на аднаго беларуса прыходзілася \$ 4225 знешняга доўгу. Для параўнання, на 1 студзеня 2015 было \$ 4185. У 2014 толькі па працэнтах Беларусь заплаціла \$ 1,42млрд, \$ 517 млн было заплачана па працэнтах па абслугоўванні знешняга дзяржаўнага доўгу.

Па выніках 2014 знешні доўг склаў 52,7% ВУП, дзяржаўны - 17,3%. З улікам дэвальвацыі 2015 і неспрыяльнай знешняй кан'юнктуры валавы доўг можа скласці каля 80% ВУП, а дзяржаўны - перавысіць парог бяспекі ў 25% ВУП. Цяжар абслугоўвання знешняга дзяржаўнага доўгу на 2015, у аб'ёме \$ 4,1 млрд., стварае дадатковае напружанне на валютным рынку і ў плацёжным балансе. Па выніках 2014 сальда рахунку бягучых аперацый плацёжнага балансу Беларусі склалася адмоўным у памеры \$ 5094 млн. (Мінус 6,7% ВУП). Агульнае сальда плацёжнага балансу склала мінус \$ 3,41 млрд. (Для параўнання, у 2013 г. было мінус \$ 1,74 млрд.).

Асобныя паказчыкі фінансавага рынку Беларусі, 2010 -2014 гг.

Паказчык	2010	2011	2012	2013	2014
ВУП, у млн. \$	55087	58799	63471	72809	75922
Экспарт тавараў і паслуг, млн. \$	29302	46537	51886	44046	43556
Рахунак бягучых аперацый, млн. \$	-8280	5052,5	-1862	-7567	-5094
Чыстая міжнародная інвестыцыйная пазіцыя, млн. \$, на канец перыяда	-25846	-28719	-29 917	-39106	-43417
Знешні доўг дзяржаўнага сектара ў пашыраным вызначэнні і знешні доўг	16853	19465	19636	21677	23212

прыватнага сектара, гарантаваны дзяржавай, млн. \$ на канец перыяда					
Валавы знешні доўг па ўсіх сектарах эканомікі, млн. \$, на канец перыяда	28403	34023	33766	39621	40061
Знешні доўг органаў дзярджайнага кіравання, млн. \$, на канец перыяда	10058	12351	12569	13036	13117
Міжнародныя рэзервы, млн. \$, на канец перыяда	5031	7916	8095	6651	5059
Рублёвая грашовая маса M2, млрд. Вр, на канец перыяда	26425	43355	68670	79331	90845
Афіцыйны курс беларускага рубля, рублёў за \$1, на канец перыяда	3000	8350	8570	9510	11900
Запазычанасць па крэдытах, выдадзеных банкамі, млрд. Вр	88807	147867	201948	259391	313989

Крыніца: Нацбанк, Белстат Беларусі, 2015

Як, на Вашу думку, змяніўся стан беларускай эканомікі за апошнія паўгода?

Адказ	Май 2012	Верасень 2012	Сакавік 2013	Верасень 2013	Люты 2014	Верасень 2014	Люты 2014
Палешыўся	24,1%	22,0%	20,8%	11,6%	14,1%	9,4%	1,0%
Не змяніўся (застаўся такім жа)	25,5%	38,0%	25,2%	21,5%	21,5%	32,3%	2,1%
Пагоршыўся	45,4%	37,2%	47,8%	62,7%	61,8%	49,5%	95,9%
Не магу адказаць	5,0%	2,8%	6,2%	4,2%	2,6%	8,8%	1,0%

Крыніца: Індэкс дзелавага аптымізму, Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва, Мінскі сталічны саюз прадпрымальніцтва і працадаўцаў, 2012-2015 гг., люты 2015 г.

Як, на Вашу думку, змяніўся стан Вашага бізнесу за апошнія паўгода?

Адказ	Май 2012	Верасень 2012	Сакавік 2013	Верасень 2013	Люты 2014	Верасень 2014	Люты 2015
Палешыўся	29,5%	32,1%	30,5%	22,1%	26,9%	19,6%	6,8%
Не змяніўся (застаўся такім жа)	27,3%	42,4%	31,2%	31,9%	29,8%	33,1%	11,2%
Пагоршыўся	43,2%	25,5%	38,3%	46,0%	43,3%	47,3%	82,0%

Крыніца: Індэкс дзелавага аптымізму, Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва, Мінскі сталічны саюз прадпрымальніцтва і працадаўцаў, 2012-2015 гг., люты 2015 г.

Як, на Вашу думку, зменіцца стан беларускай эканомікі ў бліжэйшыя паўгода?

Адказ	Май 2012	Верасень 2012	Сакавік 2013	Верасень 2013	Люты 2014	Верасень 2014	Люты 2015
Палешыцца	22,7%	14,7%	18,9%	9,7%	13,5%	9,4%	1,9%
Не зменіцца (застаецца такім жа)	28,3%	27,1%	28,5%	16,3%	33,9%	30,5%	10,8%
Пагоршыцца	36,2%	47,7%	39,6%	65,6%	45,2%	42,5%	77,6%
Не магу адказаць	12,8%	10,5%	13,0%	8,4%	7,4%	17,6%	9,7%

Крыніца: Індэкс дзелавага аптымізму, Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва, Мінскі сталічны саюз прадпрымальніцтва і працадаўцаў, 2012-2015 гг., люты 2015 г.

Як, на Вашу думку, зменіцца стан Вашага бізнесу ў бліжэйшыя паўгода?

Адказ	Май 2012	Верасень 2012	Сакавік 2013	Верасень 2013	Люты 2014	Верасень 2014	Люты 2015
-------	----------	---------------	--------------	---------------	-----------	---------------	-----------

Палешыцца	44,0%	22,4%	31,2%	16,0%	28,9%	18,6%	7,3%
Не зменіцца (застанецца такім жа)	26,7%	28,9%	30,1%	31,9%	34,3%	43,3%	27,6%
Пагоршыцца	18,0%	35,0%	27,7%	46,6%	29,9%	32,7%	61,5%
Не магу адказаць	11,3%	13,4%	11,0%	5,5%	6,9%	5,4%	3,6%

Крыніца: Індэкс дзелавога аптымізму, Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва, Мінскі сталічны саюз прадпрымальніцтва і працадаўцаў, 2012-2015 гг., люты 2015 г.

Даследчы цэнтр ІПМ: апытанне малога і сярэдняга бізнесу¹²

Даследчы цэнтр ІПМ у даследаванні «Развіццё малых і сярэдніх прадпрыемстваў Беларусі ў 2014», прэзентаваў вынікі апытання 431 камерцыйнай арганізацыі, якія рэпрэзентатыўна прадстаўляюць ўсе сектары і рэгіёны Беларусі. Яно было праведзена ў траўні 2014. Вынікі аказаліся больш спрыяльнымі, чым у аналагічным даследаванні 2013 года. Яны рэзка кантрастуюць з апытаннем у лютым 2015, праведзеным бізнес-асацыяцыямі ў рамках вымярэння індэкса дзелавога аптымізму. Значная розніца ў адказах уласнікаў і кіраўнікоў прыватнага бізнесу кажа, з аднаго боку, аб нізкай якасці макразканамічнага прагназавання і ацэнкі сітуацыі, з другога - аб непрадказальнасці для бізнесу дзеянняў органаў дзяржаўнага кіравання. Існуючая рэгулярная і макразканамічная палітыка не дазваляюць бізнесу сфармаваць рэацыянальныя чаканні нават на паўгода наперад.

Па дадзеных апытання Даследчага цэнтра ІПМ, у траўні 2014 бягучае эканамічнае становішча як добрае і вышэй сярэдняга ацанілі 21% рэспандэнтаў, у той час, як у маі 2013 г. было 11,2%. Стабільным яго назвалі 56,9% (годам раней 61,9%).

За перыяд з мая 2013 г. па май 2014 г. значна і крыху палепшылася становішча ў 26% рэспандэнтаў, а пагоршылася - у 29,7%, пры нязменным становішчы ў 44,3%. Беларускі бізнес трапіў у своеасаблівыя арэлі. Хтосьці ідзе раней і пашырае бізнес. Іншыя маюць цяжкасці з адаптацыяй да новага, больш канкурэнтнага асяроддзя. 32,3% беларускага прыватнага бізнесу сканцэнтравана на экспансіі і развіцці бізнесу, і толькі 16,9% - на выжыванні. Годам раней колькасць кампаній, якія змагаюцца за выжыванне, была амаль у два разы большая.

Для амаль 40% прыватнага бізнесу Беларусі сітуацыя была больш-менш стабільнай. Вось як рэспандэнты ацанілі вынікі 2013: 26,2% паменшылі аб'ём продажаў, а 30,9% яго павялічылі. Прыбытак скараціўся ў траціны прадпрыемстваў, а ў 29,3% ён вырас. Інвестыцыі зменшыліся ў 23,2%, а выраслі - у 12,6%.

57,8% рэспандэнтаў адзначылі, што канкурэнцыя за апошні год узмацнілася, а 38,5% заявілі, што яна засталася нязменнай. Умовы бізнесу палепшыліся па меркаванні 22,7%, у той час як 26,6% адзначылі, што яны пагоршыліся. Больш за палову не заўважылі ніякіх зменаў. Гэта вельмі пераканаўчая адзнака заканадаўчай дзейнасці органаў дзяржкіравання.

Беларускія ўлады працягваюць захоўваць розныя рэжымы і ўмовы працы на рынку для прыватнага і дзяржаўнага сектараў. 40,8% рэспандэнтаў адзначылі няроўнасць у дачыненні да дзеянняў кантрольных органаў (40,8%), 35,3% - па арэндных стаўках, 30,2% - па падаткаабкладанні, 19,7% - па доступе да крэдытных рэсурсаў. 21,1% прыватнага бізнесу адзначылі рознае стаўленне мясцовых органаў улады.

Дастаткова рэльефна праявіліся негатыўныя з'явы ў знешнім асяроддзі. На першым месцы сярод фактараў, якія аказаліся найбольш адчувальнымі для бізнесу ў перыяд май 2013 - май 2014 г., з вялікім адрывам адзначана «падзенне пакупніцкай здольнасці насельніцтва ўнутры краіны». На яго паказалі 57,5% апытаных. Другое і трэцяе месцы па значнасці дзеляць два

¹²Развитие малых и средних предприятий Беларуси, 2014 г.: Исследовательский центр ИПМ.

<http://www.research.by/webroot/delivery/files/survey2014r1.pdf>

фактары - «абмежаванні на валютным рынку, нестабільнасць валютнага курсу» (32%) і «затрымкі (неплацяжы) у аплаце пастаўленай прадукцыі» (высокая дэбіторская запазычанасць). Часта (25,2%) бізнес паказваў на дэфіцыт кваліфікаванай рабочай сілы.

У 2012 годзе пяццю самымі вялікімі праблемамі для прыватнага бізнесу былі: інфляцыя, падатковыя стаўкі, доступ да фінансаў, падатковае рэгуляванне і рэгуляванне валютнага рынку. У 2013 г. у першую пяцёрку ўвайшла праблема карупцыі. Такім чынам, мы канстатуем наяўнасць хранічных праблем для бізнесу. **Беларускія ўлады пагрузіліся ў рэгулятарную драбніцу, а вялікія праблемы, якія абмяжоўваюць канкурэнтаздольнасць бізнесу, не вырашаюцца.**

Ацэнка прыватным бізнесам негатыву ў бізнес-клімаце вельмі спецыфічная. У цэлым па эканоміцы ў 2013 годзе быў рост, а не падзенне даходаў насельніцтва. Істотна выраслі аптовы і раздробны тавараабарот. Атрымліваецца, што большая частка прыватнага бізнесу апынулася па-за павышаным попытам насельніцтва. Відавочна, выгаду ад гэтага атрымалі дзяржаўныя прадпрыемствы ці буйныя гандлёвыя сеткі, якія ў сацыялагічнай выбарцы не былі прадстаўленыя. Здзіўляе высокі ўзровень негатыву па ацэнцы валютнага рынку. У 2013 годзе курс Вг-рубля быў цалкам прадказальным, але, на фоне празмерных ставак па рублёвых крэдытах, забароны на крэдытаванне ў валюце моцна ўдарылі па бізнесе. Рэзкае падзенне аплатнай дысцыпліны, у першую чаргу, у дзяржарганізацыях, пагоршыла становішча малога і сярэдняга бізнесу.

Доўгія гады беларускія ўлады не звярталі ўвагі на развіццё рынку працы. Палітыка поўнай занятасці за кошт дзяржпрадпрыемстваў і штампоўка выпускнікоў універсітэтаў па старых лякалах адыгралі з краінай злы жарт. Беларусь стаіць перад сур'ёзным выклікам правядзення ў краіне сістэмных структурных рэформаў. У рамках дзяржаўных структур назіраецца дэфіцыт высокапрафесійных, добра падрыхтаваных кадраў для іх правядзення. У 2014 дзяржсектар штучна кансерваваў працоўную сілу, часта пераплачваючы за працу, а прыватны бізнес адчувае яе дэфіцыт. Такого роду скажэнні на рынку працы выпраўляюцца гадамі.

На дадзеным этапе прыватны бізнес Беларусі дастаткова пазітыўна ўспрыняў уступленне Беларусі ў Мытны саюз і ўдзел у стварэнні АЭП. Станоўча ацанілі ўплыў інтэграцыі на Беларусь 44,8%, адмоўна - 13,5%. Прыкладна гэтак жа ацанілі рэспандэнты стварэнне Еўразійскага эканамічнага саюза: 44,6% ацанілі яго ўплыў на бізнес Беларусі станоўча і толькі 14,8% - адмоўна. Пры гэтым 58,5% апытаных заявілі, што іх прадпрыемства не можа эфектыўна канкураваць на рынку Мытнага саюза (41,5% заявілі, што могуць). Галоўнымі прычынамі няздольнасці да канкурэнцыі на знешніх рынках, на думку самога бізнесу, з'яўляюцца адсутнасць уласных сродкаў для прасоўвання прадукту (рэклама і PR) - 56,7%, высокі сабекошт вырабленай прадукцыі (25,8%) і адміністрацыйныя перашкоды выхаду на рынкі з боку краін Мытнага саюза (23%). Аптымiзм бізнесу ў адносінах да інтэграцыі кажа пра тое, што канкурэнцыя з расійскімі і казахстанскімі кампаніямі на ўнутраным рынку краіны пакуль па-сапраўднаму не пачалася.

Рэйтынг самых вялікіх праблем для вядзення бізнесу ў Беларусі, Апытанне бізнесу ў траўні 2014г. (ад «1» (не праблема) да "5" - самая вялікая праблема)

№	Праблема	Сума ацэнак «1» і «2»	Сума ацэнак «4» і «5» (самая вялікая праблема)
1.	Інфляцыя	12,8	58,5
2.	Падатковыя стаўкі	31,3	37,6
3.	Доступ да фінансаў	33,4	36,7
4.	Карупцыя і злачыннасць	36,4	35,9

5.	Нізкі ўзровень этыкі працы ў працоўных	30,4	35,3
6.	Рэгуляванне валютнага рынку	29,3	33,5
7.	Падатковае рэгуляванне	32,1	32,9
8.	Неэфектыўнае дзяржаўнае кіраванне	29,0	30,9
9.	Злачыннасць і крадзяжы	44,2	30,7
10.	Неадэкватная адукацыя працоўнай сілы	36,2	29,4
11.	Абмежавальная дзейнасць рэгуляванне рынку працы	35,2	26,8
12.	Нестабільнасць палітыкі	39,4	26,3
13.	Нестабільнасць урада	41,3	26,3
14.	Забеспячэнне выканання кантрактаў	39,3	25,1
15.	Незалежнасць і кампетэнтнасць судаў	37,5	24,8
16.	Неадэкватная прапанова інфраструктуры	39,9	23,7
19.	Забеспячэнне правоў уласнасці і абарона ўласнасці (фізічнай)	40,3	22,3
18.	Нізкі ўзровень аховы здароўя	50,4	19,0
19.	Незалежнасць і кампетэнтнасць СМІ і інфармацыйных рэсурсаў	42,6	18,9
20.	Забеспячэнне правоў уласнасці і абарона інтэлектуальнай уласнасці	43,9	18,9

Крыніца: Апытанне «Развіццё малых і сярэдніх прадпрыемстваў Беларусі, 2014 г.», Даследчы цэнтр ІПМ. Апытанне праведзена Лабараторыяй аксіямэтрычных даследаванняў НОВАК у маі 2014 г. <http://www.research.by/webroot/delivery/files/survey2014r1.pdf>

Якія знешнія фактары ўплываюць на паспяховае вядзенне бізнесу ў Беларусі?
(«-3» - «моцна ўскладняюць», «0» - не мае значэння», «3» - вельмі дапамагаюць), апытанне мая 2014 г.

№	Фактар	Сума адказаў «-3» і «-2» моцна і вельмі ўскладняюць, %	Сума адказаў «3» і «2», дапамагаюць і вельмі дапамагаюць, %
1.	Узровень канкурэнцыі на рынку	34,4	12,1
2.	Арэндныя стаўкі	32,3	6,8
3.	Стаўкі на заёмныя сродкі з боку банкаў і іншых фінансавых арганізацый	26,5	6,4
4.	Бюракратычныя працэдуры (рэгістрацыя, дазволы, ліцэнзіі, узровень дакументаабарачэння і інш.)	26,3	7,0
5.	Сістэма праверак і штрафных санкцый	25,6	6,6
6.	Валютнае рэгуляванне	23,7	4,7
7.	Узровень абароны маёмасных правоў і інтарэсаў буйнога бізнесу	16,3	10,7
8.	Узровень карупцыі	21,0	5,6
9.	Падатковае рэгуляванне і стаўкі падаткаў	20,7	6,1
10.	Умовы дзенасці ў параўнанні з дзяржсектарам	17,6	6,0
11.	Эканамічная палітыка іншых краін	14,1	5,1

Крыніца: Апытанне «Развіццё малых і сярэдніх прадпрыемстваў Беларусі, 2014 г.», Даследчы цэнтр ІПМ. Апытанне праведзена Лабараторыяй аксіямэтрычных даследаванняў НОВАК у маі 2014 г. <http://www.research.by/webroot/delivery/files/survey2014r1.pdf>

Карупцыя як крыніца дадатковых выдаткаў

У траўні 2014 эксперты Даследчага цэнтра ІПМ ацанілі ўзровень карупцыі ў бізнес-асяроддзі ў Беларусі. На думку 33,6%, карупцыя ў Беларусі шырока распаўсюджаная, у той час як 42% апытаных лічаць, што такой з'явы няма або яна вельмі слаба праяўляецца. Па шкале ад "1" (зусім не з'яўляецца праблемай) да « 5 »(з'яўляецца істотнай праблемай), 35,5% малога і сярэдняга бізнесу Беларусі адзначылі (адказы «1» і «2»), што карупцыя не з'яўляецца праблемай для вядзення бізнесу ў нашай краіне. Праблемай карупцыю бачаць 20,8% МСБ.

61,7% рэспандэнтаў заяўляюць, што ўся або практычна ўся эканамічная дзейнасць адлюстроўваецца ў афіцыйным бухуліку. Супрацьлеглага пункту гледжання прытрымліваюцца 16,5%. Беларусь пакуль выгадна адрозніваецца ад Расіі і Украіны, але калі карупцыя ўваходзіць у Топ-5 самых вялікіх праблем для бізнесу, да яе трэба праяўляць такую ж пільную ўвагу, як да інфляцыі або росту даўгоў і неплацяжоў.

Па шкале ад "1" (дзяржаўныя служачыя не бяруць хабараў наогул) да "5" (практычна ўсе дзяржаўныя служачыя бяруць хабар), 26,7% апытаных адзначылі адказы «1» і «2», у той час як 37,8% бачаць у дзяржслужачых хранічных хабарнікаў. 57,7% беларускага прыватнага бізнесу альбо адмаўляюць такую з'яву, як хабар, альбо вельмі рэдка з ім сутыкаліся. На пастаянны характар хабараў (ацэнкі «4» і «5» па шкале ад "1" - такой з'явы няма да «5» - пастаянна) паказалі 17,1% рэспандэнтаў. Прыкладна такі ж расклад па ацэнцы такой з'явы, як "адкат". 50,2% заявілі, што такой з'явы няма або яна вельмі слаба выяўленая, а пра яе шырокі распаўсюд заявілі 20,1%.

На думку 46,6% апытаных, карупцыя наогул не прыводзіць да падаражэння выніковага прадукту або робіць гэта мінімальна, у той час як аб значным падаражэнні заяўляе 19,6%. Пры гэтым пра ператок дзяржаўных сродкаў да прыватных асобаў, прадпрыемстваў у выніку карупцыі заявілі 27% рэспандэнтаў, а адмаўляюць такую з'яву ці лічаць яе слаба выяўленай 27,4%.

40,3% апытаных лічаць, што дзяржслужачыя з'яўляюцца ініцыятарамі карупцыі, а сам бізнес вінавацяць у гэтым толькі 14,5%. На думку 28,4%, шырока распаўсюджана такая з'ява, як адміністрацыйная карупцыя. Гэта калі чыноўнікі дзеля нажывы прадастаўляюць нейкім асобам або фірмам перавагі і л'готы. 34,5% адказалі, што такой з'явы няма або практычна няма.

Дадзеныя апытання паказваюць, што 25 - 30% беларускага бізнесу выразна бачаць карупцыю, лічаць яе сур'ёзнай праблемай, што негатыўна ўплывае на вядзенне бізнесу. Пры гэтым самі прадпрыемальнікі часта правакуюць незаконныя дзеянні. Бізнес схільны здзяйсняць карупцыйныя дзеянні ў наступных сітуацыях: пры паскарэнні «рашэння» пытання (53,4% адказалі, што яны частыя або вельмі частыя), пры атрыманні дазvolaў і ліцэнзій (42,8%), атрыманні дзяржаўнага заказу (42,3%), змякчэнні патрабаванняў пры праверках кантралюючых органаў (41,6%) і для перамогі ў дзяржаўным тэндары (39,7%). Нават па такім пытанні, як «забеспячэнне патрэбнага судовага рашэння», 30,9% заявілі: бізнес схільны часта і вельмі часта здзяйсняць карупцыйныя дзеянні.

Асноўнымі прычынамі праявы карупцыі бізнес бачыць карысталюбства дзяржслужачых (52,7%), памяркоўнасць грамадства да карупцыі (52,6%) і недастаткова эфектыўную працу органаў па барацьбе з карупцыяй (44%). Толькі 28,4% рэспандэнтаў бачаць прычыны карупцыі ў высокай ступені дзяржаўнага рэгулявання эканомікі. Гэта значыць, што бізнес рэагуе толькі на павярхоўныя прычыны гэтай небяспечнай з'явы, а не глядзіць у карань. Шырокія функцыі і паўнамоцтвы чыноўнікаў, канфлікт інтарэсаў у рамках аднаго органа дзяржкіравання, несумненна, з'яўляюцца прычынай карупцыйных практык. Аднак, малы і сярэдні бізнес схільны бачыць прычыны ў памяркоўнасці грамадства і асабістых якасцях дзяржслужачых. Аднак, ён не можа выразна сфармуляваць адэкватную праграму барацьбы з карупцыяй.

Самым эфектыўным інструментам барацьбы з карупцыяй МСБ бачыць ва ўзмацненні жорсткасці крымінальнага пакарання за карупцыйныя злачынствы (58,1% рэспандэнтаў). На другім месцы ідзе павышэнне эфектыўнасці работы органаў па барацьбе з карупцыяй (57,4%), на трэцім - узмацненне падатковага кантролю за даходамі і маёмасцю дзяржслужачых і членаў іх сем'яў (50,9%). Зноў жа, два самыя дзейсныя, сістэмныя інструменты барацьбы з каранямі карупцыі - скарачэнне ступені дзяржаўнага рэгулявання эканомікі і зніжэнне ўзроўню карупцыягеннасці заканадаўства - карыстаюцца ў прадпрыемальнікаў найменшай папулярнасцю. Відавочна, таму сярод МСБ па-ранейшаму слаба выказана жаданне ўступаць у

бізнес-асацыяцыі і разам змагацца за дэрэгуляванне бізнесу і за ліквідацыю заканадаўчых асноў карупцыйных практык.

28,3% рэспандэнтаў лічаць намаганні дзяржавы па барацьбе з карупцыяй эфектыўнымі, а 22,7% - неэфектыўнымі. З сцвярджаннем «у бліжэйшай перспектыве ўзровень карупцыі ў Беларусі рэальна будзе зніжаны» цалкам і хутчэй згодныя 29,5% прадстаўнікоў МСБ, а 29,3% - прытрымліваюцца супрацьлеглага пункту гледжання. Цэментуюць песімістаў і аптымістаў 40 - 50% прадстаўнікоў малога і сярэдняга бізнесу. Гэта як раз тая самая сярэдзіна, якая не заўважае ніякіх зменаў, не ўпадае ў крайнасці, "не высоўваецца" і не схільная адкрыта выказаць сваё меркаванне і пажаданні. Калі ў бізнесе, нават у адносінах да такой адчувальнай тэмы, як карупцыя, дамінуе стаўленне «мая хата з краю» і «ўсё нармальна», то сама карупцыя можа адчуваць сябе цалкам вольна. Чакаць працверажэння грамадства або перазагрузкі антыкарупцыйнай палітыкі уладаў не даводзіцца.

Эфектыўныя інструменты барацьбы з карупцыяй
(«1» - зусім неэфектыўны, «5» - вельмі эфектыўны)

Інструмент	Сума ацэнак «4» і «5», з'яўляецца эфектыўным інструментам	Сума ацэнак «1» і «2», з'яўляецца неэфектыўным і зусім неэфектыўным інструментам
Узмацненне крымінальнага пакарання за карупцыйныя злачынствы	58,1	15,6
Павышэнне эфектыўнасці работы органаў па барацьбе з карупцыяй	57,4	14,2
Узмацненне падатковага кантролю за даходамі і маёмасцю дзяржслужачых і членаў іх сямей	50,9	19,0
Фармаванне ў грамадстве нецярыпimųх адносін да карупцыі	50,8	17,8
Узмацненне адміністрацыйнага кантролю за службовай дзейнасцю дзяржслужачых	50,8	17,5
Павышэнне патрабаванняў пры адборы на дзяржаўную службу	48,1	22,2
Устанаўленне высокай зароботнай платы дзяржаўным служачым	38,3	33,2
Скарачэнне ступені дзяржаўнага рэгулявання эканамікі	35,4	27,4
Зніжэнне ўзроўню карупцыягеннасці заканадаўства	33,1	29,6

Крыніца: Апытанне «Развіццё малых і сярэдніх прадпрыемстваў Беларусі, 2014 г.», Даследчы цэнтр ІПМ. Апытанне праведзена Лабараторыяй аксіяметрычных даследаванняў НОВАК у маі 2014

Адміністрацыйныя прычыны праяваў карупцыі
(шкала «1» - не з'яўляецца прычынай, «5» - з'яўляецца важнай прычынай карупцыі), % рэспандэнтаў

Прычына	Сума ацэнак «4» і «5», з'яўляецца важнай прычынай	Сума ацэнак «1» і «2», не з'яўляецца прычынай або з'яўляецца ў нязначнай меры
Карыстальства дзяржаўных служачых	52,7	24,0
Памяркоўнасць грамадства да карупцыі	52,6	20,9
Недастаткова эфектыўная работа органаў па барацьбе з карупцыяй	44,0	25,9

Недастатковы падатковы кантроль за даходамі і маёмасцю дзяржслужачых і членаў іх сямей	41,9	25,7
Недастатковы адміністрацыйны кантроль за службовай дзейнасцю дзяржслужачых	40,0	26,2
Нізкая зароботная плата дзяржаўных служачых	39,2	36,3
Пастаяннае рэфармаванне органаў дзяржкіравання, якое вядзе да адсутнасці ўпэўненасці ў заўтрашнім дні	31,7	34,0
Высокая ступень дзяржаўнага рэгулявання эканомікі	28,4	34,5

Крыніца: Апытанне «Развіццё малых і сярэдніх прадпрыемстваў Беларусі, 2014 г.», Даследчы цэнтр ІПМ. Апытанне праведзена Лабараторыяй аксіямэтрычных даследаванняў НОВАК у маі 2014

Сферы дзяржрэгулявання бізнесу, дзе адбываецца больш за ўсё злоўжыванняў і фактаў карупцыі («1» - злоўжыванні адсутнічаюць, «5» - злоўжыванні вельмі частыя)

Прычына	Сума ацэнак «4» і «5», з'яўляецца важнай прычынай	Сума ацэнак «1» і «2» не з'яўляецца прычынай або з'яўляецца ў нязначнай меры
Санітарны нагляд	39,9	25,6
Атрыманне ліцэнзій	38,8	34,6
Атрыманне дзяржзаказаў, перамога ў тэндарах	37,6	25,9
Атрыманне розных дазвалаў ў мясцовых органах улады	36,9	30,5
Пажарны нагляд	36,6	26,1
Гігіенічная рэгістрацыя і сертыфікацыя	35,9	31,5
Мытнае афармленне	27,0	37,4
Падатковыя праверкі	26,8	38,2
Атрыманне спрыяльных судовых рашэнняў	25,4	37,0
Арэнда	25,2	40,6
Рэгуляванне цэн	19,5	41,1
Выплата падаткаў	19,4	45,7

Крыніца: Апытанне «Развіццё малых і сярэдніх прадпрыемстваў Беларусі, 2014 г.», Даследчы цэнтр ІПМ. Апытанне праведзена Лабараторыяй аксіямэтрычных даследаванняў НОВАК у маі 2014

Нямецкі погляд на дзелавое асяроддзе Беларусі: лінейны аптымізм

У траўні 2014 Прадстаўніцтва нямецкай эканомікі ў Беларусі прадставіла вынікі апытання аб стане дзелавога клімату ў нашай краіне. У ім удзельнічалі 42 кампаніі з замежным капіталам, якія працуюць у Беларусі. 31% рэспандэнтаў прадстаўлялі прамысловасць, 48% - сферу паслуг, 21% - гандаль, 12% - энерга- і водазабеспячэнне і 5% - будаўніцтва. Каля 95% арганізацый, якія прынялі ўдзел у апытанні, адносяцца да малога і сярэдняга бізнесу. Больш чым у траціны прадпрыемстваў (34%) доля экспарту ў сукупным абароце складае больш за 80%. 52,5% апытаных ацанілі эканамічную сітуацыю ў Беларусі, як здавальняючую або без зменаў. Доля песімістаў павялічылася на 3 працэнтныя пункты, да 42,5%.

Толькі ў 7,5% замежнага бізнесу ў Беларусі чаканні на 2014 год былі пазітыўнымі, а 35% лічылі, што эканамічная сітуацыя ў Беларусі пагоршыцца. Для параўнання, у 2013 песімістаў было 28%, а аптымістаў - у 2,6 разы больш. «У параўнанні з мінулым годам таксама істотна

адрозніваецца ацэнка апытаных развіцця галіны: 2 з 5 прадпрыемстваў бачаць развіццё галіны як пагаршальнае, у 2013 такую ацэнку давала толькі кожнае пятае прадпрыемства».

На фоне тэндэнцыі зніжэння аптымізму ў дачыненні да эканамічнай сітуацыі ў краіне стан сваіх прадпрыемстваў рэспандэнты ацанілі досыць аптымістычна: «... Амаль дзевяць з дзесяці прадпрыемстваў ацанілі ўласнае эканамічнае становішча, як пазітыўнае або здавальняючае і толькі кожная дзесятая кампанія - як негатыўнае». Пры гэтым, у параўнанні з 2013 г., доля негатыўных ацэнак чаканняў вырасла на 4,5 працэнтных пунктаў, з 15% да 19,5%.

Больш за 30% рэспандэнтаў чакалі памяншэння абароту ў 2014 у параўнанні з 2013 (14%), дадзены паказчык павялічыўся больш чым у 2 разы. Толькі кожнае чацвёртае прадпрыемства прагназавала рост экспарту, у той час як у 2013 г. такіх было каля 50%. Памяншаецца інвестыцыйная актыўнасць замежных інвестараў у Беларусі. У 2013 40% апытаных паказалі на рост інвестыцыйных выдаткаў, але змаглі гэта зрабіць толькі 24%. За год, з 10% да 15%, вырасла колькасць прадпрыемстваў, якія плануюць скараціць інвестыцыі. Нарэшце, толькі 20% апытаных планавалі павялічыць колькасць супрацоўнікаў. У 2013 г. такіх было 40%.

Нягледзячы на рост напружання, большасць замежных інвестараў адчувалі сябе дастаткова ўпэўнена. Інакш 70% апытаных не былі б гатовыя зноў абраць Беларусь як краіну ўкладання інвестыцый, асабліва на фоне рэзкага пагаршэння ацэнак дзелавага клімату ў Украіне і ў Расіі. *«Рэспубліка Беларусь, як астравок стабільнасці, відавочна становіцца кантрастнуючы на агульным рэгіянальным фоне, краіна, якая здолела захаваць нейтралітэт у адносінах з суседзямі - ўсходнеславянскімі дзяржавамі ў няпростай сітуацыі, прыкметна палепшыла сваё становішча ў рэйтынгу - з 19 месца ў 2013 і 22 месцы ў 2012 да 10 месца ў 2014.»*

Палітычная стабільнасць названая рэспандэнтамі самым станоўчым фактарам дзелавага клімату Беларусі. Сярод 22 фактараў па пяцібальнай шкале («1» - выдатна, «5» - вельмі дрэнна) гэты атрымаў лепшую ацэнку - 2,4 бала. У 2013 годзе гэты фактар быў на восьмым месцы, а ў 2014 г. выйшаў у лідары. Тое, што для прыхільнікаў дэмакратычных пераменаў з'яўляецца самым вялікім галаўным болем, замежных інвестараў, якія ўмацавалі свой адміністрацыйны рэсурс, беларуская палітыка цалкам задавальняе. Беларусі па-ранейшаму далёка да ўзроўню канкурэнцыі заходніх краін.

Замежныя інвестары цэняць інфраструктуру (2,5 балаў), кваліфікацыю супрацоўнікаў (2,6) і якасць акадэмічнай адукацыі (2,6). Пры гэтым на дэфіцыт персаналу на рынку працы паказалі 36%. Цалкам задаволеных гэтым фактарам наогул не аказалася.

Дастаткова высока ацанілі рэспандэнты падатковую нагрузку: гэты фактар з 12 месца ў 2013 годзе падняўся на 5 месца. Самымі негатыўнымі фактарамі дзелавага клімату Беларусі сталі: якасць дзяржаўнага кіравання, прававыя гарантыі, дакладней іх дэфіцыт, празрыстасць фармальна адкрытых конкурсаў і тэндараў. Замежныя інвестары лічаць мала прадказальнай эканамічную палітыку (64% назвалі вельмі непрадказальнай або мала прадказальнай) і больш за ўсё скардзяцца на доступ да крэдытных рэсурсаў (68%). У гэтым плане яны мала чым адрозніваюцца ад беларускіх камерцыйных арганізацый.

Ацэнкі замежным бізнесам дзелавага клімату ў Беларусі асцярожна пазітыўныя, але ўсё часцей праслізгавае трывога. Тыя інвестары, якія працуюць у Беларусі, маглі б стаць каштоўнымі прамоўтарамі нашай краіны за мяжой, але беларускія ўлады ўвесь час бянтэжаць іх непрыемнымі сюрпрызамі. Іх радуе палітычная стабільнасць, але хвалюе якасць дзяржкіравання. Інфраструктура добрая, але нізкая аплатная дысцыпліна і дэфектыўны фінансавы рынак з лішкам перакрываюць пазітыў.

Погляд замежнага бізнесу на Беларусь, чэрвень 2014 года

Тэзіс	пазітыўна/палепшыцца, %	здавальняльна/без зменаў, %	негатыўна/пагоршыцца, %
Эканамічная сітуацыя ў Беларусі ў цяперашні час	5,0	52,5	42,5
Чаканні на 2014 год	7,5	57,5	35,0
Ацэнка перспектываў развіцця галіны	12,5	47,5	40,0
Эканамічнае становішча прадпрыемства ў цяперашні час	32,5	55,0	12,5
Чаканні на 2014 год	39,0	41,5	19,5

Крыніца: Апытанне «Дзелавы клімат у Рэспубліцы Беларусь 2014». Прадстаўніцтва нямецкай эканомікі ў Беларусі, май 2014 г.

**Фактары дзелавога клімату ў Беларусі (сярэдня ацэнка)
«1» - выдатна, «5» - вельмі дрэнна»**

фактар	Ацэнка	1 – выдатна	2- добра	3 – здавальняльна	4 – хутчэй дрэнна	5 – вельмі дрэнна
Палітычная стабільнасць	2,4	10%	46%	38%	-	5%
Інфраструктура	2,5	10%	40%	38%	13%	-
Кваліфікацыя работнікаў	2,6	5%	49%	36%	5%	5%
Якасць акадэмічнай адукацыі	2,6	8%	41%	33%	18%	-
Падатковая нагрузка	2,9	3%	25%	55%	15%	3%
Якасць даступнасць мясцовых паставак	2,9	-	22%	62%	16%	-
Якасць сістэмы праф. адукацыі	2,9	-	32%	42%	26%	-
Расходы на аплату працы	2,9	3%	23%	59%	8%	8%
Прадукцыйнасць працы работнікаў	3,0	3%	33%	33%	26%	5%
Матываванаць работнікаў	3,0	8%	21%	42%	24%	5%
Сістэма падаткаабкладання і падатковыя органы	3,1	-	13%	67%	21%	-
Умовы для НДВКП	3,2	-	9%	70%	18%	3%
Барацьба карупцыяй з злачыннасцю	3,2	-	26%	42%	21%	11%
Гнуткасць працоўнага заканадаўства	3,2	-	8%	64%	26%	3%
Наяўнасць персаналу на рынку працы	3,3	-	15%	49%	26%	10%
Дзярж. палітыка ў галіне аплаты працы	3,4	-	14%	46%	30%	11%
Аплатная дысцыпліна	3,4	5%	18%	23%	38%	15%
Дзяржаўнае кіраванне	3,5	-	3%	55%	38%	5%

Прававыя гарантыі	3,5	-	5%	55%	30%	10%
Празрыстасць адкрытых конкурсаў і тэндараў	3,5	3%	8%	45%	29%	16%
Прадказальнасць эканамічнай палітыкі	3,7		10%	26%	49%	15%
Доступ да крэдытных рэсурсаў	3,8	-	11%	22%	49%	19%

Крыніца: Апытанне «Дзелавы клімат у Рэспубліцы Беларусь 2014». Прадстаўніцтва нямецкай эканомікі ў Беларусі, май 2014 г.

Беларусь у святле міжнародных індэксаў ў 2014 годзе

Індэкс і рэйтынгі міжнародных даследчых арганізацый, «мазгавых цэнтраў», аналітычных устаноў не з'яўляюцца строга навуковымі прадуктамі. У большай ці меншай ступені яны інтэгруюць суб'ектыўныя погляды саміх даследчыкаў. Тым не менш, індэкс і рэйтынгі сталі важнымі арыенцірамі не толькі для полісімейкераў, але і для бізнесу і грамадства. Часцей па становішчы краіны ў тым ці іншым рэйтынгі ацэньваюцца якасць працы ўрада, прагрэс у правядзенні рэформаў або якасць эканамічных, сацыяльных, прававых і дзяржаўных інстытутаў. Паколькі над індэксамі і рэйтынгамі працуюць аўтарытэтных навукоўцаў, даследчыкі, аналітыкі з розных навук, сфер прафесійнай дзейнасці, паколькі за імі стаяць глыбокая аналітычная праца, якасная сацыялогія і кампаратывістыка, то яны сталі крыніцамі інфармацыі для крэдытараў, інвестараў і прадпрымальнікаў.

Выкарыстанне адзінай метадыкі для ўсіх краін свету дазваляе досыць дакладна супаставіць розныя элементы эканамічных, прававых, сацыяльных або фінансавых сістэм. Таму полісімейкерам Беларусі важна ўлічваць ацэнкі, меркаванні, параўнанні і рэкамендацыі, якія вынікаюць з асноўных рэйтынгаў і індэксаў свету.

Індэкс лёгкасці вядзення бізнесу Сусветнага банка¹³

Даклад Сусветнага банка "Вядзенне бізнесу 2015: больш, чым эфектыўнасць» з нецярпеннем чакалі больш як у сотні краінаў свету. Гэта ўнікальны выпадак, калі ўрады ацэньваюць вынікі сваёй працы па стварэнні спрыяльнага асяроддзя для прадпрымальніцтва па рэйтынгі міжнароднай арганізацыі. Беларускія ўлады таксама паставілі задачу ўвайсці ў Топ-30 лепшых краін свету па гэтым паказчыку. Па новай метадыцы індэкса лёгкасці вядзення бізнесу Беларусь засталася на 57-м месцы. Самымі праблемнымі сферамі бізнес-клімату Беларусі застаюцца: «падключэнне да сістэмы энергазабеспячэння» (148. месца), «знешні гандаль» (145.) і атрыманне крэдыту» (104.). Адзначым скачкападобны рывок наперад па фактары «падаткаабкладанне». Па новай метадыцы, са 107-га месца ў мінулым годзе, Беларусь за адзін год паднялася адразу на 47 пазіцый, на 60-ае месца.

У 12-м па ліку дакладзе Doing business Сусветны банк пераканаўча паказвае, што рэформы дзелавога клімату набіраюць папулярнасць. З чэрвеня 2013 г па чэрвень 2014 прадпрымальнікі ў 123 краінах свету адзначылі паляпшэнне рэгулярнага асяроддзя. «Ва ўсім свеце было дакументальна пацверджана правядзенне 230 рэформаў у сферы рэгулявання бізнесу, з якіх 145 рэформаў былі накіраваныя на спрашчэнне і зніжэнне выдаткаў на захаванне нормаў рэгулявання прадпрымальніцкай дзейнасці, а 85 рэформаў былі накіраваныя на ўмацаванне прававых інстытутаў».

З 2004 года даследаванне «Вядзенне бізнесу» зафіксавала больш за 2400 рэформаў у сферы рэгулявання прадпрымальніцкай дзейнасці. Бедныя вучацца ў багатых і наадварот. Па словах Аўгуста Лопес-Клароса, дырэктара групы глабальных індыхатараў Сусветнага банка,

¹³<http://russian.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB15-Full-Report.pdf>

«глобальны працэс канвергенцыі працягваецца. Даследаванне «Вядзенне бізнесу» паказвае, што некаторыя краіны з нізкім узроўнем даходу працягваюць ўкараняць перадавыя практыкі па рэгуляванні прадпрымальніцкага асяроддзя, праз выключэнне складаных і дарагіх працэдур і ўмацавання прававых інстытутаў. Гэтыя меры не толькі палягчаюць адміністрацыйнае цяжар для мясцовых прадпрымальнікаў, але таксама паляпшаюць стан эканомікі і ўмовы жыцця для ўсіх тых, для каго стварэнне больш спрыяльных і эфектыўных умоў прадпрымальніцкага асяроддзя жыццёва важна».

Для ацэнкі поспеху рэформаў дзелавага клімату удалай з'яўляецца метадыка вызначэння адлегласці да лідара або да перадавой мяжы. У краінах АЭСР з высокім прыбыткам гэты паказчык складае, па шкале ад 0 - да 100 (ідэальны дзелавы клімат), 76,47 балаў. У краінах Цэнтральнай і Усходняй Еўропы ён складае 66,67 балаў. На трэцім месцы - краіны Усходняй Азіі і Ціхаакіянскага рэгіёну (63,19).

Беларусь мае лепшы паказчык па адлегласці да лідара (68,26 пунктаў), чым сярэдні паказчык па нашым рэгіёне. За апошнія шэсць гадоў наша краіна скараціла адставанне ад лідара на 13,9 пунктаў. Для параўнання, Расія зблізілася з перадавой мяжой на 11,82 бала, Казахстан - на 7,52 пункты, Польшча - на 11,21 пункта. Пасля дасягнення адзнакі 70 пунктаў рухацца наперад становіцца ўсё больш складана. Так, розніца паміж лепшай краінай у рэйтынг - Сінгапурам і дваццатай у спісе, Швейцарыяй, па адлегласці да лідара - толькі 10,49 пунктаў. Паміж 20. Швейцарыяй і 40. Ізраілем адлегласць да пярэдняга краю адрозніваецца ўсяго на 6,53 пункта. Нарэшце, паміж саракавым Ізраілем і 60. Тунісам розніца яшчэ меншая - 3,9 пунктаў. **Так што, вырвацца наперад, патрапіць у Топ-30 краін свету па якасці дзелавага клімату цалкам рэальна, але для гэтага патрэбныя сістэмныя рынкавыя рэформы, а не падгонка заканадаўства пад метадыку ацэнкі дзелавага клімату ад Сусветнага банка.**

У 2014 г. у метадыку разліку Індэкса лёгкасці вядзення бізнесу была дададзеная ацэнка якасці інстытутаў па абароне правоў уласнасці, глыбіні крэдытнай інфармацыі, правоў мінарытарных акцыянераў, а таксама сілы прававых інстытутаў пры вырашэнні праблем неплацёжаздольнасці. У адзінаццаці вялікіх краінах, з насельніцтвам больш за 10 млн. апытанне было праведзена яшчэ ў адным горадзе, акрамя сталіцы. У 2015 Сусветны банк завершыць глыбокую перапрацоўку метадыкі, дадаўшы ацэнку такіх фактараў, як якасць рэгулявання ў сферы будаўніцтва, надзейнасць прапановы электраэнергіі, якасць сістэмы адміністравання зямлёй, ацэнка працэсу апрацоўкі падатковых справаздач, а таксама якасць адміністрацыйнай судовай сістэмы. Так што перамяшчэнне на 5 - 10 пазіцый уверх і ўніз па спісе, толькі з-за змены метадыкі ацэнкі, будзе цалкам магчымым. Аўтары Індэкса спрабуюць ухапіць сутнасць рэгуляторнай сістэмы, а не толькі колькасныя яе паказчыкі. Урады шматлікіх краін спрабуюць перахітрыць індэкс і паказаць сябе ў лепшым святле. Змены ў метадыцы накіраваны на тое, каб мінімізаваць рэгуляторнае ашуканства.

Па старой метадыцы, у Doing business 2014 Беларусь была на 63-м месцы, а пасля яе карэкціроўкі яна апынулася на 57-м. Нам, безумоўна, дапамагла пераацэнка фактару «падаткаабкладанне». Па старой метадыцы ў DB-2014 Беларусь была на 133-м месцы, а па новай мы перамясціліся адразу на 107-е месца, каб у гэтым годзе здзейсніць яшчэ адзін скачок адразу на 60-ае месца. А вось па рэгістрацыі прадпрыемстваў у нас атрымалася расчараванне. Нагадаем, што ў DB-10 Беларусь была на 8-м месцы, DB-11 - на сёмым і ў DB-12 - на дзевятым месцы. У DB-2014 па старой метадыцы мы былі б на 15-м месцы, а пасля карэкціроўкі метадыкі апусціліся на 35., каб у гэтым годзе апусціцца яшчэ ніжэй, на 40-ае. Так што некалі вельмі прагрэсіўнае і карыснае «адно акно» пры рэгістрацыі прадпрыемстваў відавочна патрабуе мадэрнізацыі.

Нас, вядома, радуе той факт, што Беларусь у Doing Business выглядае амаль гэтак жа, як Італія. Гэты старажыл ЕС апынуўся ўсяго толькі на адно месца вышэй за нас, а па адлегласці

да лідара нас аддзяляе крыху больш за 0,2 пункта. Беларусь апынулася вышэй за такіх членаў ЕС, як Люксембург (59.), Грэцыя (61.), Кіпр (64-ае) і Харватыя (65.). Вось Сербія імкнецца ўступіць у Еўразвяз, а яна толькі на 91-м месцы па індэксе лёгкасці вядзення бізнесу. З краін СНД нашу краіну апырэджае толькі Арменія (45.). Адзначым відавочна бесперспектыўную мадэль бізнес-клімату ў краінах БРІКС. Толькі Паўднёвая Афрыка апынулася на больш-менш прыстойным, 43-м месцы. Расія - на 62-м, Кітай - на 90-м, Бразілія - на 120-м, Індыя - на 142-м - з такімі паказчыкамі гэтая група краін адназначна не зможа канкураваць з сусветнымі лідарамі, скандынавамі і краінамі Паўднёва-Усходняй Азіі.

Новая метадка па-рознаму паўплывала на 189 краін рэйтыngu. Па старой метадцы Польшча была на 45-м месцы, а па новай у DB-2014, апынулася на 30-м. У DB-2015 яна апусцілася на 32. пазіцыю. Казахстан быў на 50-м месцы, а апусціўся на 76-ае. Расія была 92., а пасля пераліку мінулага года апынулася на 64-м месцы. Так што карэкціроўка метадкі дазволіла Расіі зрабіць скачок наперад адразу на 28 пазіцый, а Казахстан яна апусціла на 26 месцаў. Таму паказчыкі 2014 трэба інтэрпрэтаваць вельмі асцярожна.

Па новай і старой метадцы Сінгапур захаваў пальму першынства. У Топ-10 нязменна ўваходзяць: Новая Зеландыя, Ганконг, Паўднёвая Карэя, ЗША, Брытанія і скандынаўскія краіны. Можна пазайздросціць адносінам датчанаў, нарвежцаў, фінаў і шведаў да прадпрыемальніцтва. Устойлівыя пазіцыі Эстоніі. Карэкціроўка метадкі падняла гэтую краіну ў спісе з 22-га на 16-ае месца ў DB-2014, а ў дакладзе гэтага года яна апынулася на 17-м месцы. Новыя ўлады Грузіі таксама не спяшаюцца адмаўляцца ад пазітыўнай спадчыны мінулага ўрада. Змены ў метадцы апусцілі Грузію з 8-га на 14-ае месца, а ў DB-2015 гэтая краіна заняла 15-ае месца. Невялікія перамяшчэнні па спісе не перашкодзілі Літве (24. месца) і Латвіі (23.) захаваць свае месцы ў Топ-30 краін свету з лепшым дзелавым кліматам.

Патрапіць у Топ-30 краін па лёгкасці дзелавога клімату - гэта далёка не ўся праца рэфарматараў, але выкананне гэтай задачы істотна палягчае рашэнне як структурных, так і сацыяльных задач.

Нагадаем, што ў 2005 г. валавы нацыянальны даход Беларусі на душу насельніцтва быў \$ 2120, а ў 2013 годзе ён быў ужо \$ 6720, у 3,2 разы больш. За гэты час Польшча павялічыла гэты паказчык у 2,1 разы, да \$ 12960 на душу насельніцтва, Літва - у 2,6 разы, да \$ 14900, Расія - у 4,1 разы, да \$ 13860, у асноўным, за кошт энэргарэсурсаў, а вось лідэр рэйтыngu Сінгапур здолеў дамагчыся паказчыка \$ 54040, што ў 2,2 разы больш, чым у 2005 г. Улады Сінгапура дамагліся гэтага поспеху ў сітуацыі поўнай эканамічнай свабоды, адкрытага гандлю і паслядоўнага будаўніцтва інстытутаў капіталізму. Мы вызначаем капіталізм, як сістэму дэцэнтралізаванага прыняцця эканамічных рашэнняў эканамічнымі суб'ектамі ў рамках сваёй прыватнай уласнасці, у рэжыме вольнага ўзаемавыгаднага абмену.

Рэйтынг асобных краін свету па Індэксе лёгкасці вядзення бізнесу «Doing business-2015»

Месца ў DB-15	Краіна	Рэгістрацыя прадпрыемстваў	Атрыманне дазволу на будаўніцтва	Падключэнне да сістэмы энэргазабеспячэння	Рэгістрацыя ўласнасці	Атрыманне кредыту	Абарона мінарнагарных інвестараў	Падаткаабкладанне	Знешні гандаль	Забеспячэнне выканання кантрактаў	Рашэнне неплацежаздольнасці
1.	Сінгапур	6	2	11	24	17	3	5	1	1	19
2.	Новая Зеландыя	1	13	48	2	1	1	22	27	9	28
3.	Ганконг	8	1	13	96	23	2	4	2	6	25
4.	Данія	25	5	14	8	23	17	12	7	34	9
5.	Пдн. Карэя	17	12	1	79	36	21	25	3	4	5
6.	Нарвегія	22	27	25	5	61	12	15	24	8	8
7.	ЗША	46	41	61	29	2	25	47	16	41	4
8.	Брытанія	45	17	70	68	17	4	16	15	36	13
9.	Фінляндыя	27	33	33	38	36	76	21	14	17	1
10.	Аўстралія	7	19	55	53	4	71	39	49	12	14
11.	Швецыя	32	18	7	18	61	32	35	4	21	17
14.	Германія	114	8	3	89	23	51	68	18	13	3
15.	Грузія	5	3	37	1	7	43	33	23	23	122

17.	Естонія	26	20	56	13	23	56	28	6	32	37
23.	Латвія	36	47	89	32	23	49	24	28	16	40
24.	Літва	11	15	105	9	23	78	44	21	14	67
29.	Японія	83	83	28	73	71	35	122	20	26	2
31.	Францыя	28	86	60	126	71	17	95	10	10	22
32.	Польшча	85	137	64	39	17	35	87	41	52	32
44.	Чехія	110	139	123	31	23	83	119	58	37	20
45.	Арменія	4	81	131	7	36	49	41	110	119	69
54.	Венгрыя	57	103	162	52	17	110	88	72	20	64
56.	Італія	46	116	102	41	89	21	141	37	147	29
57.	Беларусь	40	51	148	3	104	94	60	145	7	68
62.	Расія	34	156	143	12	61	100	49	155	14	65
63.	Малдова	35	175	149	22	23	56	70	152	42	58
65.	Харватыя	88	178	59	92	61	62	36	86	54	56
77.	Казахстан	55	154	97	14	71	25	17	185	30	63
80.	Азербайджан	12	150	159	10	104	51	33	166	31	94
90.	Кітай	128	179	124	37	71	132	120	98	35	53
96.	Украіна	76	70	185	59	17	109	108	154	43	142
102	Кыргыстан	9	42	168	6	36	35	136	183	56	157

Крыніца: Doing Business-2015. Going Beyond Efficiency. Comparing Business Regulations for Domestic Firms in 189 Economies. Всемирный банк, октябрь 2014 г., <http://russian.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB15-Full-Report.pdf>

Перадавы рубеж: адлегласць да лідара па Індэксе лёгкасці вядзення бізнесу, (лідар = 100 балаў)

Месца ў DB-15	Краіна	DB-2010	DB-2011	DB-2012	DB-2013	DB-2014	DB-2015
1.	Сінгапур	91,85	92,48	92,48	92,50	88,30	88,27
2.	Н. Зеландыя	88,83	89,07	89,09	89,53	86,37	86,91
3.	Ганконг	88,95	89,34	90,01	90,10	84,45	84,97
4.	Данія	84,24	85,42	85,72	85,79	84,07	84,20
5.	Пдн. Карэя	81,74	81,98	82,90	84,09	83,21	83,40
6.	Нарвегія	82,40	82,52	82,55	83,81	82,17	82,40
7.	ЗША	85,72	85,72	85,65	84,94	81,96	81,98
8.	Брытанія	83,40	84,19	84,32	84,36	80,75	80,96
9.	Фінляндыя	81,00	81,55	82,39	82,44	81,12	80,83
10.	Аўстралія	80,87	81,15	80,99	81,64	80,70	80,66
11.	Швецыя	81,78	83,26	82,84	82,40	80,20	80,60
14.	Германія	79,96	79,92	80,06	79,71	80,02	79,73
15.	Грузія	74,30	76,74	79,30	81,39	79,61	79,46
17.	Естонія	75,82	76,18	75,82	75,51	78,54	78,84
23.	Латвія	71,51	72,03	75,54	75,70	76,59	76,73
24.	Літва	73,97	74,01	74,79	75,00	75,86	76,31

29.	Японія	78,42	78,01	78,31	78,24	74,94	74,80
31.	Францыя	70,42	71,09	71,12	70,98	72,18	73,88
32.	Польшча	62,35	64,38	65,18	71,15	73,36	73,56
44.	Чэхія	62,56	67,11	67,64	68,79	69,75	70,95
45.	Арменія	61,25	61,80	64,30	68,23	69,31	70,60
54.	Венгрыя	65,32	67,15	66,89	67,03	66,82	68,79
56.	Італія	65,63	66,00	66,34	66,86	68,19	68,48
57.	Беларусь	54,36	56,86	62,02	64,97	67,08	68,26
80.	Азербайджан	62,53	62,59	63,61	64,29	61,97	64,08
63.	Малдова	58,95	59,57	60,57	61,51	62,81	66,60
62.	Расія	54,84	54,25	56,65	58,63	65,04	66,66
65.	Харватыя	60,92	61,10	62,32	62,11	64,44	66,53
77.	Казахстан	57,07	60,24	63,18	63,21	63,59	64,59
90.	Кітай	57,79	59,73	58,78	60,28	61,32	62,58
96.	Украіна	40,42	44,73	45,00	49,56	59,21	61,52
102.	Кыргызстан	59,04	61,21	60,33	61,64	60,96	60,74

Крыніца: Doing Business-2015. Going Beyond Efficiency. Comparing Business Regulations for Domestic Firms in 189 Economies. Всемирный банк, октябрь 2014 г., <http://russian.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB15-Full-Report.pdf>

Дзелавы клімат Беларусі і яе асноўных канкурэнтаў у параўнанні з лідарам.

Індэкс лёгкасці вядзення бізнесу Doing Business-2015

№	Паказчык	Беларусь	Расія	Казахстан	Украіна	Польшча	Літва	Сінгапур
	Месца ў свеце па індэксе лёгкасці вядзення бізнесу (з 189 краін)	57	62	77	96	32	24	1
	Адлегласць да лідара (0-100)	68,26	66,66	64,59	61,52	73,56	76,31	88,27
	Валавы нацыянальны прадукт на душу насельніцтва, \$ 2012	6720	13860	11380	3960	12960	14900	54040
I.	Рэгістрацыя прадпрыемстваў (месца)	40	34	55	76	85	11	6
	Адлегласць да лідара (0-100)	91,88	92,17	90,19	87,35	85,79	96,22	96,48
1.	Колькасць працэдур	5	4,4	6	6	4	3	3
2.	Час рэгістрацыі (дзён)	9	11,2	10	21	30	3,5	2,5
3.	Кошт (% даходу на душу насельніцтва)	0,8	1,2	0,5	1,2	12,9	0,7	0,6
4.	Мінімальны капітал (% даходу на душу насельніцтва)	0,0	0,0	0,0	0,0	12,3	0,0	0,0
II.	Атрыманне дазволу на будаўніцтва (месца)	51	156	154	70	137	15	2
	Адлегласць да лідара	78,20	56,70	58,39	75,29	62,97	85,27	92,84

5.	Колькасць працэдур	14	19,8	25	8	19	11	10
6.	Час атрымання (дзён)	114	238,4	156	64	212	91	26
7.	Кошт (% даходу на душу насельніцтва)	0,8	1,9	1,5	10,2	0,3	0,3	0,3
III.	Падключэнне да энергасістэмы (месца)	148	143	97	185	64	105	11
	Адлегласць да лідара	59,90	60,89	72,96	32,65	79,19	71,46	92,45
8.	Колькасць працэдур	7	5,6	6	10	3	5	4
9.	Час (дні)	131	179,1	88	277	161	137	31
10.	Кошт (% даходу на душу насельніцтва)	364,1	321,0	56,6	165,5	20,8	45,5	26,3
IV.	Рэгістрацыя ўласнасці (месца)	3	12	14	59	39	9	24
	Адлегласць да лідара	96,67	91,27	89,83	74,82	80,30	92,39	84,78
11.	Колькасць працэдур	2	3	4	7	6	3	4
12.	Час (дзён)	4	19	11	27	33	2,5	4,5
13.	Кошт (% рэгістраванай маёмасці)	0,0	0,1	0,1	2,0	0,3	0,8	2,8
V.	Атрыманне крэдыту (месца)	104	61	71	17	17	23	17
	Адлегласць да лідара	40,00	55,00	50,00	75,00	75,00	70,00	75,00
14.	Індэкс абароны правоў уласнасці (шкала ад 0 до 12)	2	4	3	8	7	6	8
15.	Індэкс глыбіні крэдытнай інфармацыі (шкала 0-8)	6	7	7	7	8	8	7
16.	Ахоп насельніцтва крэдытным бюро (% дарослых)	0,0	64,6	51,7	48,0	84,3	97,7	50,8
17.	Ахоп насельніцтва дзяржаўным рэгістрам (% дарослых)	64,5	0,0	0,0	0,0	0,0	28,8	0,0
VI.	Абарона мінарытарных інвестараў (месца)	94	100	25	109	35	78	3
	Адлегласць да лідара	51,67	50,83	65,83	48,33	62,50	55,00	80,00
18.	Ступень рэгулявання канфлікту інтарэсаў, (шкала 0 -10)	5,0	5,0	6,7	4,0	6,0	6,0	9,3
19.	Індэкс магчымасці кіравання акцыянерам (0-10)	5,3	5,2	6,5	5,7	6,5	5,0	6,7
20.	Індэкс абароны правоў мінарытарнага інвестара, (шкала 0 – 10)	5,2	5,1	6,6	4,8	6,3	5,5	8,0
VII.	Падаткаабкладанне (месца)	60	49	17	108	87	44	5
	Адлегласць да лідара	78,29	80,63	90,04	70,33	73,51	81,24	97,19
21.	Колькасць плацяжоў	7	7	6	5	18	11	5
22.	Час (гадзіны)	183	168	188	350	286	175	82
23.	Агульны падатковы цяжар (% прыбытку)	52,0	48,9	28,6	52,9	38,7	42,6	18,4
VIII.	Знешні гандаль (месца)	145	155	185	154	41	21	1
	Адлегласць да лідара	59,09	53,58	7,87	53,96	81,80	87,21	96,47
24.	Колькасць дакументаў на экспарт	8	9	10	8	5	4	3
25.	Час на экспарт (дзён)	15	21,1	79	29	15	10	6
26.	Выдаткі на экспарт (\$ на кантэйнер)	1460	2401	5285	1880	1050	750	460
27.	Колькасць дакументаў на імпорт	10	10	12	9	4	5	3
28.	Час на импорт (дзён)	30	19,4	67	28	14	9	4
29.	Выдаткі на импорт (\$ на кантэйнер)	2265	2595	5265	2455	1025	800	440
IX.	Забеспячэнне выканання кантрактаў (месца)	7	14	30	43	52	14	1

	Адлегласць да лідара	78,70	75,85	69,33	66,25	64,83	75,85	89,54
30.	Колькасць працэдур	29	35	36	30	33	31	21
31.	Працягласць (дзён)	275	267	370	378	685	300	150
32.	Выдаткі (% ад запатрабаванага доўгу)	23,4	14,9	22,0	46,3	19,4	23,6	25,8
X.	Рашэнне неплацежаздольнасці (месца)	68	65	63	142	32	67	19
	Адлегласць да лідара	48,18	49,69	51,45	31,17	69,73	48,47	77,94
33.	Час (гады)	3,0	2,0	1,5	2,9	3,0	2,3	0,8
34.	Кошт (% актываў)	22	9	15	42	15	10	3
35.	Стаўка вяртання капіталу (цэнтаў з долара)	37,3	43,0	43,3	8,6	57,0	43,6	89,7
36.	Індэкс прававых рамак неплацежаздольнасці (шкала 0-16)	9	8,5	9	8,5	12,5	8	9,5

Крыніца: Doing Business-2015. Going Beyond Efficiency. Comparing Business Regulations for Domestic Firms in 189 Economies. Сусветны банк, кастрычнік 2014 г., <http://russian.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB15-Full-Report.pdf>

Падатковая сістэма ў свеце, 2006, 2012 -2015 гг.

Падатак	Сукупная стаўка падатку, % валавога прыбытку					Час на выплату падаткаў, гадзін					Колькасць плацяжоў				
	2015*	2014	2013	2012	2006	2015	2014	2013	2012	2006	2015	2014	2013	2012	2006
Падаткі на прыбытак	16,3	16,1	16,2	16,0	19,4	71	71	68	70	86	3,1	3,3	3,4	3,4	4,1
Падаткі на заробак і сацыяльныя ўзносы	16,2	16,3	16,2	16,2	17,5	94	96	97	99	120	10,2	10,4	10,6	11,5	13,1
Іншыя падаткі і ўзносы	8,4	10,7	12,3	12,6	16,4	99	101	102	108	125	12,6	13,0	13,2	13,6	16,0
Усяго:	40,9	43,1	44,7	44,8	53,3	264	268	267	277	331	25,9	26,7	27,2	28,5	33,2

*У дакладзе «Выплата падаткаў 2015» эксперты ацэньваюць дадзеныя па падатковай сістэме за 2013 г.

Крыніца: Paying Taxes 2015. The Global Picture. The changing face of tax compliance in 189 economies worldwide.

<http://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc-key-findings-from-the-paying-taxes-2015-data.pdf>

Рэйтынг краін па лёгкасці выплаты падаткаў і якасці падатковай сістэмы, 2015 Paying Taxes – 2015 (PT)

Агульны рэйтынг*, месца PT-2015	Краіна	Адлегласць да лідара, балаў, 100 – лідар	Колькасць падатковых плацяжоў,	Час для выканання падатковых абавязкаў, месца, гадзін	Сукупная падатковая стаўка, валавога прыбытку**	%
5	Сінгапур	97,19	5	82	18,4	
12	Данія	91,94	10	130	26,0	
16	Брытанія	90,52	8	110	33,7	
17	Казахстан	90,04	6	188	28,6	
23	Нідэрланды	86,76	9	123	39,0	
24	Латвія	86,19	7	193	35,0	
25	Пдн. Карэя	86,09	10	187	32,4	
28	Эстонія	84,93	7	81	49,3	
29	Чылі	84,5	7	291	27,9	
35	Швецыя	83,30	6	122	49,4	
38	Грузія	82,76	9	362	16,4	
44	Літва	81,24	11	175	42,6	
47	ЗША	80,84	11	175	43,8	

49	Расія	80,63	7	168	48,9
60	Беларусь	78,29	7	183	52,0
70	Малдова	76,57	21	185	39,7
87	Польшча	73,51	18	286	38,7
88	Венгрыя	73,27	11	277	48,0
95	Францыя	72,12	8	137	66,6
108	Украіна	70,33	5	350	52,9
120	Кітай	67,44	7	261	64,6
141	Італія	62,13	15	269	65,4
156	Індыя	55,53	33	243	61,7

*Агульны рэйтынг з'яўляецца сярэднім арыфметычным месца краін у кожным з яго складнікаў.

** Сукупная падатковая стаўка – гэта адносіны ўсіх сплачаных кампаніяй падаткаў да яе валавога прыбытку.

Крыніца: Paying Taxes 2015. The Global Picture. The changing face of tax compliance in 189 economies worldwide.

<http://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc-key-findings-from-the-paying-taxes-2015-data.pdf>

Індэкс эканамічнай свабоды-2015

У дваццаць першы па ліку Індэкс эканамічнай свабоды-2015 фонду «Спадчына» і аўтарытэтай газеты Wall Street Journal (ІЭС) увайшлі 186 краін, якія прадстаўляюць 99% насельніцтва Зямлі. Яго значэнне склала 60,4 пункта¹⁴. Гэта самае высокае значэнне за 21 год змены. Яно на 0,1 пункта больш, чым у 2014 г., і на 2,8 пункта больш, чым у 1995 годзе.

Толькі пяць краін свету з'яўляюцца паўнаважымі эканамічна свабоднымі краінамі. Яны маюць індэкс эканамічнай свабоды 80 балаў і вышэй. 30 краін лічацца, у асноўным, свабоднымі, 55 краін маюць значэнне ад 60 да 70 пунктаў. Яны з'яўляюцца «умерана свабоднымі». 88 краін маюць рэйтынг ніжэй за 60 пунктаў. З іх, «у асноўным, несвабоднымі», з'яўляюцца 62 краіны. 26 краін, сярод якіх Беларусь, з'яўляюцца «рэпрэсаванымі», г.зн. з прыдушанай эканамічнай свабодой. Гэта тыя краіны, якія маюць менш за 50 пунктаў. 4,5 млрд. чалавек або 65% насельніцтва Зямлі жывуць у краінах з вострым дэфіцытам эканамічнай свабоды.

У 20% самых эканамічна свабодных краін ВУП на душу насельніцтва, па парытэце пакупніцкай здольнасці, склаў \$ 52799. У 20% «у асноўным свабодных» краін гэты паказчык склаў \$ 39840, у той час як у «асноўным несвабодных» краінах ВУП на душу насельніцтва па ППС склаў \$ 6157, а ў рэпрэсаваных - \$ 7955.

Краіны, якія маюць высокі ўзровень эканамічнай свабоды, маюць лепшыя паказчыкі па абароне навакольнага асяроддзя, эфектыўнасці выкарыстання электраэнергіі, прыцягненню інвестыцый і дабрабыту грамадзян. Аўтары дакладу канстатуюць ўзаемасувязь паміж індэксам эканамічнай свабоды і якасцю дзяржаўнага кіравання.

Паказчыкі эканамічнага развіцця і дабрабыту і месца па Індэксе эканамічнай свабоды (ІЭС) – 2015

Месца па ІЭС-2015	Краіна	ВУП на ппз, 2013, у млрд. \$	Сярэднегадавыя тэмпы росту за 2009-2013 гг.	ВУП на душу насельніцтва па ппз, у \$, 2013	Інфляцыя в 2013 г., %	Прыток ПЗІ, у млрд. \$	Дзярждоўг, у % ВУП
1	Ганконг	381,9	2,7	52722	4,3	76,6	0,5
2	Сінгапур	348,7	5,2	64584	2,4	63,8	103,8
3	Н. Зеландыя	136,6	1,5	30493	1,1	0,99	35,9
7	Чылі	334,8	4,0	19067	1,8	20,3	12,2
8	Эстонія	29,8	0,2	23144	3,5	0,95	11,3
11	Данія	211,9	-0,7	37900	0,8	2,1	45,2
12.	ЗША	16800	1,2	53101	1,5	187,5	104,5
13.	Брытанія	2400	-0,1	37307	2,6	37,1	90,1

¹⁴Індэкс эканамічнай свабоды-2015, Heritage Foundation http://www.heritage.org/index/pdf/2015/book/index_2015.pdf

15	Літва	67,6	-0,4	22747	1,2	531,1	39,3
16	Германія	3200	0,7	40007	1,6	26,7	78,1
20	Японія	4700	0,3	36899	0,4	2,3	243,2
22	Грузія	27,6	3,7	6145	-0,5	1,0	31,8
23	Швецыя	396,8	1,3	41188	0,0	8,1	41,4
24	Чэхія	286,0	-0,5	27200	1,4	5,0	47,9
29	Пдн. Карэя	1700	3,0	33189	1,3	12,2	36,7
37	Латвія	38,9	-1,3	19120	0,0	0,81	32,1
42	Польшча	817,5	2,7	21214	0,9	-6,0	57,5
52	Арменія	20,4	0,3	6191	5,8	0,37	41,9
54	Венгрыя	198,2	-1,0	20065	1,7	3,1	79,2
69	Казахстан	246,9	5,4	14391	5,8	9,7	13,5
73	Францыя	2300	0,2	35784	1,0	4,9	93,9
80	Італія	1800	-1,5	30289	1,3	16,5	132,5
85	Азербайджан	102,8	4,4	11044	2,4	2,6	13,8
111	Малдова	13,3	3,0	3736	4,6	231,3	24,4
128	Індыя	5100	6,9	4077	9,5	28,2	66,7
139	Кітай	13400	8,9	9844	2,6	123,9	22,4
143	Расія	2600	1,0	17884	6,8	79,3	13,4
153	Беларусь	149,1	3,2	15753	18,3	2,2	36,7
162	Украіна	336,8	-1,3	7423	-0,3	3,8	41,0

Крыніца: Індэкс эканамічнай свабоды-2015, Heritage Foundation http://www.heritage.org/index/pdf/2015/book/index_2015.pdf

Эканамічная свабода і ўзровень жыцця,
(ВУП на душу насельніцтва, па парытэту пакупніцкай здольнасці)

Рэгіён	5 самых свабодных краін рэгіёна					5 самых несвабодных краін рэгіёна				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
Азія, Акіянія	44310	40830	43140	44605	50841	3042	3400	5357	6293	5841
Блізкі Усход, Паўночная Афрыка	34848	39063	41577	43664	53106	8513	7885	7732	7841	10655
Еўропа	47570	46593	35848	36730	39097	10413	13595	13723	13727	15607
Амерыкі	24658	25198	35403	26994	27452	8527	8243	8948	9625	11228
Афрыка раёна пустыні Сахара	9338	8989	7459	8267	8658	1485	1514	5093	6460	8371

Крыніца: Індэкс эканамічнай свабоды-2015, Heritage Foundation http://www.heritage.org/index/pdf/2015/book/index_2015.pdf

Месцы краін па Індэксе эканамічнай свабоды 2004 – 2015 гг.

Краіна	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Эстонія	8	11	13	16	14	16	13	12	11	14	14	10
Літва	15	21	22	23	24	29	30	26	21	21	23	18
Чэхія	24	26	29	30	28	34	37	37	39	40	47	35
Латвія	37	42	55	56	56	50	45	38	38	37	39	33
Польшча	42	50	57	64	68	71	82	83	90	84	77	80
Казахстан	69	67	68	65	78	82	83	76	83	76	117	135
Малдова	111	110	115	124	120	125	120	89	82	87	84	94
Расія	143	140	139	144	143	143	146	134	131	128	131	122
Беларусь	153	150	154	153	155	150	167	150	148	145	145	146
Украіна	162	155	161	163	164	162	152	133	135	110	101	114

Крыніца: Індэкс эканамічнай свабоды-2015, Heritage Foundation http://www.heritage.org/index/pdf/2015/book/index_2015.pdf

Динаміка Індэкса эканамічнай свабоды, 1995 – 2015

Краіна	1995	2000	2005	2006	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Динаміка 1995 – 2010г.	Динаміка 2009 – 2015
Эстонія	65,2	69,9	75,1	74,9	77,8	76,4	74,7	75,2	73,2	75,3	75,9	76,8	+10	+0,4
Літва	49,7*	61,9	70,5	71,8	70,8	70,0	70,3	71,3	71,5	72,1	73,0	74,7	+21,6	+4,7
Чехія	67,8	68,6	64,9	66,8	68,5	69,4	69,8	70,4	69,9	70,9	72,2	72,5	+2,6	+2,7
Латвія	55*	63,4	66,4	67,2	68,3	66,6	66,2	65,8	65,2	66,5	68,7	69,7	+10,8	+3,1
Польшча	50,7	60	58,8	58,6	59,5	60,3	63,2	64,1	64,2	66,0	67,0	68,6	+13,4	+8,3
Казахстан	41,7**	50,4	53,3	59,7	60,5	60,1	61,0	62,1	63,6	63,0	63,7	63,3	+20,4	+3,2
Малдова	33,0	59,6	57,8	58,3	58,4	54,9	53,7	55,7	54,4	55,5	57,3	57,5	+22,7	+2,6
Расія	51,1	51,8	51,6	52,7	49,9	50,8	50,3	50,5	50,5	51,1	51,9	52,1	-0,6	+1,3
Беларусь	40,4	41,3	46,3	46,8	44,7	45,0	48,7	47,9	49,0	48,0	50,1	49,8	+7,5	+4,8
Украіна	39,9	47,8	56,1	54,6	51,1	48,8	46,4	45,8	46,1	46,3	49,3	46,9	+5,9	-1,9

Заўвага: лічбы абазначаюць працэнты, якія паказваюць, наколькі свабоднай з'яўляецца краіна, напрыклад, Эстонія ў 2015 г. эканамічна свабодная на 76,8%, а Беларусь – на 49,8%, г. зн. амаль на палову ад прынятага па метадалогіі ідэала.

*за 1996 г. - першы год ацэнкі

**за 1998 г. - першы год ацэнкі

Крыніца: Індэкс эканамічнай свабоды-2015, Heritage Foundation http://www.heritage.org/index/pdf/2015/book/index_2015.pdf

*Індэкс глабальнай канкурэнтаздольнасці 2014-2015 ад Сусветнага эканамічнага форуму (СЭФ)*¹⁵

Новы даклад Сусветнага эканамічнага форуму (СЭФ) аб стане глабальнай канкурэнтаздольнасці ў 2014-2015 гг. павінен быў выпраменьваць аптымізм. У 2014 годзе сусветная эканоміка дэманстравала слабы, але ўсё ж эканамічны рост. Самыя дрэнныя сцэнары для рынку грошай і тавараў папярэдзяныя. «Здаецца, што свет, нарэшце, выходзіць з самага дрэннага за апошнія 80 гадоў фінансавага і эканамічнага крызісу і вяртаецца да дакрызіснага стану ...», - мяркуюць аўтары Дакладу. Аднак колькасць падзей і фактараў, якія могуць зламаць гэты далікатны пазітыў, расце. «Здароўе сусветнай эканомікі знаходзіцца пад пагрозай», - папярэджае ВЭФ. Новы віток вайны супраць ісламскага фундаменталізму, рост напружання паміж Кітаем і Японіяй, ваенныя канфлікты ва Украіне, Лівіі, Нігерыі, Сірыі і Афганістане на фоне жорсткага супрацьстаяння Расіі і Захаду - усё гэта можа перакрэсліць атрыманы вялізнымі намаганнямі пазітыў.

ВЭФ не хавае, што «рызыкі для сусветнай эканомікі застаюцца вельмі рэальнымі. Мінулыя дзесяцігоддзі, у аснове якіх знаходзіліся, галоўным чынам, меры экспансіянісцкай манетарнай палітыкі, часова дапамаглі пераадолець больш глыбокую рэцэсію. Яны заклалі падмурак для глабальнага аднаўлення эканомікі ў кароткатэрміновым перыядзе». Гэта горкае і трывожнае прызнанне міжнародных экспертаў. Горкае, таму што яны прызнаюць, што надзвычайныя меры манетарнай і фіскальнай палітыкі не прынеслі належнага выніку. Кароткатэрміновы перыяд зацягнуўся на сем гадоў, а асновы для працы сусветнай эканомікі без мыліц з боку цэнтральных банкаў і ўрадаў няма.

Ключавое слова ў аналізе бягучага стану сусветнай эканомікі ў Дакладзе - гэта слова «здаецца». «Аднаўленне эканомікі ў ЗША, здаецца, мае трывалую аснову ...» У Японіі «прыватны попыт, здаецца, абуджаецца пасля двух дзесяцігоддзяў стагнацыі». У краінах, якія развіваюцца, быццам бы ўсё добра, але ёсць праблемы з доступам да капіталу. У Еўропе сітуацыя змяшаная. На фоне поспехаў Германіі, скандынаўскіх краін і Нідэрландаў вельмі няшчаснай з'яўляецца сітуацыя для Францыі, Італіі, Іспаніі не кажучы ўжо пра Грэцыю і Партугалію. «У значнай меры, паляпшэнне стану сусветнай эканомікі стала вынікам смелай манетарнай палітыкі Федэральнай рэзервавай сістэмы і цэнтральных банкаў у такіх

¹⁵The Global Competitiveness Report 2014 – 2015. Сентябрь 2014, http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf

краінах, як Вялікабрытанія і Японія. Яны істотна павялічылі прапанову грошай у эканоміцы. Калі эканамічнае становішча палепшыцца, нармалізацыя манетарнай палітыкі з узмацненнем жорсткасці фінансавых умоў у развітых і, хутчэй за ўсё, пераходных эканоміках, можа паставіць пад пагрозу хутчэй пазітыўны прагноз, асабліва калі не будзе неабходных інвестыцый для росту прадукцыйнасці працы ».

У гэтай фармулёўцы СЭФа хаваюцца страхі міжнародных арганізацый і нацыянальных бюракратаў, якія спадзяваліся, што за сем гадоў крызіс ўдасца ліквідаваць. Не атрымалася. Таму сёння распарадчыкі чужога баяцца «нармальнай» манетарнай палітыкі і рынкавых умоў доступу да капіталу. Палітыкам і чыноўнікам ёсць чаго баяцца. Многія гады яны, з падачы тэарэтыкаў глабальнага манетарнага інтэрвенцыянізму, разбуралі гэтую самую норму. Вось прыйшоў час вяртацца да яе, зг.зн. да ўсведамлення, што гэты час аказаўся залатым для камерцыйных арганізацый, якія занадта-важныя-каб-збанкрутаваць.

Глобальны і нацыянальныя рынкі не ачысціліся ад дрэнных актываў, што не расчысцілі структурныя завалы, не правялі дэлеверызацыю сваіх балансаў. Сітуацыя вельмі моцна нагадвае 1930., калі Т. Рузвельт у рамках свайго Новага курсу рэзка павялічыў прысутнасць дзяржавы ў эканоміцы і паставіў ЗША на грань калапсу ў 1938 годзе. Тады вайна адцягнула людзей і рынкі ад грубых эканамічных памылак. Сёння шмат канфліктаў могуць перарасці ў глабальныя, але ВЭФ у сваім Дакладзе такога сцэнару не апісвае.

Шосты год запар няма роўных па канкурэнтаздольнасці Швейцарыі. Другое месца захаваў Сінгапур. Другі год запар паляпшаюць свае пазіцыі ЗША. Амерыканцы з пятага месца перамясціліся на трэцяе. Следам ідуць Фінляндыя, Германія і Японія. У топ-10 самых канкурэнтных краін свету уваходзіць шэсць краін Еўропы з высокім дастаткам. Іспанія (35 месца), Партугалія (32.), Італія (49.), Балгарыя (54.), Румынія (59.), Грэцыя (81.) - гэтым краінам відавочна ёсць, над чым папрацаваць. Захоўваецца вялікі разрыў паміж паспяховымі скандынаўскімі краінамі і Паўднёвай Еўропай, якая да гэтага часу не прымае правілы «жыць па сродках» і за свой кошт.

Краіны БРІКС, якія робяць выклік Захаду, відавочна не могуць пахваліцца поспехамі. Расія паднялася на 53-е месца, але гэта апошняя кропка на траекторыі росту. У наступным годзе яна відавочна скоціцца ўніз. Паўднёвая Афрыка заняла 56-ае месца, Бразілія - 57., Індыя - 71.. Толькі Кітай працягвае ўстойлівы рост. У гэтым годзе ён падняўся яшчэ на адну прыступку, на 28-ае месца. З такімі паказчыкамі выклік, сапраўды, канкурэнтаздольнаму Захаду не кінеш.

З еўрапейскіх краін працягвае радаваць Эстонія. Яна заняла 29-ае месца, стаўшы першай постсавецкай краінай, якая ўвайшла ў Топ-30 гэтага прэстыжнага рэйтыngu. У гэтай краіне моцныя, эфектыўныя інстытуты (22. месца ў свеце), устойлівая макраэканамічная сітуацыя (20. месца), эфектыўны рынак працы (11-ае месца). Вынік відавочны. У 2013 г. ВУП на душу насельніцтва перавысіў \$ 19 тысяч. Гэта цалкам прыстойны, 40. вынік у свеце. Беларусь са сваімі \$ 7500 была б прыкладна на 70-м месцы.

Украіна з'яўляецца прыкладам таго, як не трэба праводзіць эканамічную палітыку. ВУП на душу насельніцтва ў нашай паўднёвай суседкі толькі \$ 3919, што ў 3,4 разы горш, чым у Польшчы, у 1,9 разоў горш, чым у Беларусі, у 4,8 разоў горш, чым у Чэхіі. Нават Кітай, з яго насельніцтвам больш за 1,3 млрд., мае ВУП на душу насельніцтва на 72% больш, чым Украіна. Адказы экспертаў і інвестараў па стане канкурэнтаздольнасці пераконваюць, што перад намі - failed state. Дзяржава надзвычай дрэнна выконвае свае базавыя функцыі. Менавіта яна стала галоўнай пагрозай для эканомікі краіны і хатніх гаспадарак. Зразумелая справа, што гэта ацэнкі 2013, першай паловы 2014 года, але пакуль новыя ўлады нічога не зрабілі ў эканамічнай палітыцы, каб палепшыць гэтую дэпрэсіўную сітуацыю.

Беларускія ўлады па-ранейшаму не ствараюць умоў для паўнаважнага ўдзелу ў аналітычных, даследчых праектах ВЭФа. Тым не менш, па ўскосных паказчыках, выніках іншых апытанняў можна сказаць, што Беларусь у Дакладзе 2014/2015 была б прыкладна на 90-м

месцы. Гэта на восем прыступак лепш, чым у мінулым годзе, перш за ўсё, з-за паляпшэння макраэканамічных паказчыкаў, збалансаванага бюджэту і зніжэння інфляцыі. Параметры, на якіх зроблена ацэнка, зафіксаваныя па выніках 2013 года.

Слабыя месцы ў канкурэнтаздольнасці Беларусі - гэта вельмі слабая абарона правоў уласнасці, някакая сістэма дзяржкіравання, востры дэфіцыт сістэмы незалежных судаў, марнатраўства дзяржвыдаткаў, няздольнасць краіны ўтрымліваць свае таленты і, зразумела, моцна абцяжараны доступ да крэдытных рэсурсаў.

Цікава параўноўваць ацэнкі бізнес-супольнасцю розных краін фактараў і параметраў канкурэнтаздольнасці. У 2014 апытанне праводзілася ў 148 краінах. У ім удзельнічалі больш за 14 тысяч бізнес-лідараў. Дзіўна, што кітайскія рэспандэнты ацанілі асобныя параметры канкурэнтаздольнасці вышэй, чым нават амерыканцы, не кажучы ўжо аб паспяховых новых краінах ЕС. Напрыклад, амерыканцы горш ацэньваюць сваю краіну па такіх параметрах, як фаварытызм пры прыняцці чыноўнікамі рашэнняў, марнатраўства дзяржвыдаткаў і цяжар дзяржрэгулявання. Нават па распаўсюджванні гандлёвых бар'ераў Кітай аказаўся крышачку лепшым за ЗША. На фоне якасці працы кітайскай дзяржавы блекнуць не толькі Украіна, Расія і Беларусь, а таксама Польшча, Літва, Італія і Балгарыя. Менавіта таму ўсё больш крытыкі атрымлівае інстытут дэмакратыі. Калі аўтакратыя ў асобе Сінгапура устойліва знаходзіцца ў ліку лідараў па канкурэнтаздольнасці, калі Кітай ужо трывала замацаваўся ў Топ-30, а заходнія дэмакратыі і пераходныя краіны дэманструюць схільнасць да карупцыі, безгаспадарчасці, слабасці фінансавых інстытутаў і рынкаў, людзі пачынаюць сумнявацца ў безальтэрнатыўнасці сучаснай формы дэмакратыі. Адсюль настальгія па моцнай руцэ і востры крызіс даверу да палітыкаў практычна па ўсім свеце, акрамя Кітая, Германіі і скандынаўскіх краін.

Краіны свету па Індэксе глабальнай канкурэнтаздольнасці (ІГК), 2012-2015 гг.

Краіна	Месца па Індэксе глабальнай канкурэнтаздольнасці ІГК*			Месца па падіндэксах ІГК								
	2012/13	2013/2014	2014/2015	Базавыя патрабаванні			Узмацняльнікі эфектыўнасці			Фактары інавацыйнасці		
				2012/13	2013/2014	2014/2015	2012/13	2013/2014	2014/2015	2012/13	2013/2014	2014/2015
Швейцарыя	1	1	1	2	3	4	5	5	5	1	1	1
Сінгапур	2	2	2	1	1	1	1	2	2	11	13	11
ЗША	7	5	3	33	36	33	2	1	1	7	6	5
Фінляндыя	3	3	4	4	7	8	9	9	10	3	2	3
Германія	6	4	5	11	9	11	10	8	9	4	4	4
Японія	10	9	6	29	28	25	11	10	7	2	3	2
Ганконг	9	7	7	3	2	3	3	3	3	22	19	23
Нідэрланды	5	8	8	10	10	10	7	11	8	6	7	6
Брытанія	8	10	9	24	24	24	4	4	4	9	10	8
Швецыя	4	6	10	6	8	12	8	7	12	5	5	7
Кітай	29	29	28	31	31	28	30	31	30	34	34	33
Эстонія	34	32	29	26	26	21	31	30	27	33	35	34

Чэхія	39	46	37	44	55	39	34	37	34	32	36	36
Літва	45	48	41	49	43	37	46	47	38	47	44	44
Латвія	55	52	42	54	40	34	48	41	36	68	68	61
Польшча	41	42	43	61	59	55	28	32	32	61	65	63
Казахстан	51	50	50	47	48	51	56	53	48	104	87	89
Расія	67	64	53	53	47	44	54	51	41	108	99	75
Грузія	77	72	69	64	57	48	87	86	79	120	122	118
Славакія	71	78	75	62	67	70	51	56	51	74	77	73
Украіна	73	84	76	79	91	87	65	71	67	79	95	92
Грэцыя	96	91	81	98	88	76	69	67	65	85	81	74
Беларусь*	92	98	90	112	117	104	94	99	93	90	104	97

*У Індэксе 2014/2015 гг. – 144 краіны, у 2013-2014 гг. - 148 краін, 2012-2013 гг. – 144 краіны,

*па Беларусі ацэнка НДЦ Мізеса АЦ «Стратэгія»

Базавыя патрабаванні: інстытуты, інфраструктура, макрэканамічная стабільнасць, ахова здароўя, пачатковая адукацыя.

Узмацняльнікі эфектыўнасці: вышэйшая адукацыя, эфектыўнасць таварных рынкаў і рынку працы, развіццё фінансавога рынку, тэхналагічная гатоўнасць, памер рынку.

Фактары інавацыйнасці: вопыт бізнесу, інавацыйнасць.

Крыніца: The Global Competitiveness Report 2014 – 2015. Верасень 2014,

http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf

The Global Competitiveness Report 2012-2013, ацэнка 142 краін свету World Economic Forum, верасень 2012

The Global Competitiveness Report 2013-2014, ацэнка 148 краін свету World Economic Forum, верасень 2013

Асобныя паказчыкі канкурэнтаздольнасці краін свету, 2014 – 2015 гг.

Паказчык	ЗША	Кітай	Германія	Швецыя	Казахстан	Расія	Польшча	Украіна	Літва	Беларусь*
ВУП, млрд.\$, 2013	16800	9181	3636	558	220,3	2118	516,1	177,8	47,6	71,0
Насельніцтва, млн. чал.	316,4	1361	80,8	9,6	17,2	142,9	38,5	45,4	3,0	9,45
ВУП per capita, \$	53101	6747	45000	57909	12843	14819	13394	3919	16003	7513
ВУП на ппз, як доля сусветнага ВУП, %	19,31	15,4	3,72	0,46	0,28	2,94	0,94	0,39	0,08	0,1
Баланс бюджэта, % ВУП 2013	-7,3	-1,9	0,0	-1,0	5,0	-1,3	-4,5	-4,5	-2,1	0,15
Валавыя ўнутраныя зберажэнні, % ВУП, 2013	17,2	50,0	24,3	24,3	25,6	25,3	16,9	6,0	19,3	28,6
Інфляцыя, %, 2013	1,5	2,6	1,6	0,0	5,8	6,8	0,9	-0,3	1,2	18,3
Дзярждоўг, % ВУП, 2013	104,5	22,4	78,1	41,4	13,5	13,4	57,5	41,0	39,3	17,4
Імпарт, % ВУП, 2013	16,4	24,8	41,3	38,7	27,7	22,1	45,9	51,9	84,9	57,3
Экспарт, % ВУП	13,3	26,3	47,8	43,5	39,6	27,8	47,0	46,5	83,3	51,0

Крэдытны рэйтынг краіны, 0 -100 (лепшы)	91,6	77,5	92,9	92,8	60,4	67,7	73,2	31,5	61,2	44,0
Абарона правоў уласнасці, 1- вельмі слабая, 7 - вельмі моцная	5,3	4,5	5,6	5,7	4,1	3,3	4,3	2,7	4,2	2,6
Абарона правоў інтэлект. уласнасці, 1- вельмі слабая, 7 - вельмі моцная	5,4	4,0	5,4	5,5	3,7	3,0	3,7	2,7	3,8	2,4
Выкарыстанне бюджэтных рэсурсаў у асабістых мэтах, 1 – вельмі часта, 7 – ніколі	4,6	3,9	5,3	5,5	3,4	2,7	3,8	2,4	3,3	2,9
Давер да палітыкаў, 1 – вельмі нізкі, 7 - вельмі высокі	3,4	4,1	4,7	5,3	3,7	3,0	2,4	2,4	2,7	3,1
Хабары і нефармальныя плацяжы, 1 – вельмі часта, 7 - ніколі	5,0	4,0	5,6	5,7	3,8	3,4	4,7	3,0	4,6	3,5
Незалежнасць судовай улады, 1 – вельмі залежная, 7 – цалкам незалежная	5,1	4,0	5,9	5,7	3,4	2,9	4,1	2,0	3,6	2,0
Фаварытызм пры прыняцці чыноўнікамі рашэнняў, 1 – заўсёды, 7 - ніколі	3,5	4,1	4,7	5,0	3,3	2,8	3,1	2,5	3,2	2,5
Марнатраўства дзяржрасходаў, 1 – вельмі марнатраўныя, 7 – вельмі эфектыўныя	3,1	4,1	4,2	4,8	3,7	2,8	2,9	1,9	2,8	2,0
Цяжар дзяржрэгулявання, 1- вельмі цяжкі, 7 - лёгкі	3,4	4,1	3,6	4,0	3,5	2,9	2,9	2,9	3,0	2,3
Эфектыўнасць прававой сістэмы ў вырашэнні спрэчак, 1 – вельмі неэфект. 7 – вельмі эфектыўная	4,9	4,1	5,4	5,4	3,8	3,2	2,9	2,6	3,5	2,6
Празрыстасць працэсу прыняцця рашэнняў у дзяржаве, 1 – непразрысты, 7 – вельмі празрысты	4,4	4,5	4,8	5,2	4,5	4,0	3,6	3,6	4,7	1,9
Надзеясць паслуг паліцыі, 1 - ненадзеіныя, 7 –	5,7	4,3	5,9	5,7	3,8	3,2	4,1	2,6	4,3	4,8

поўная надзейнасць										
Абарона правоў мінарытарных акцыянераў, 1- неабароненыя, 7 - поўная абарона	5,0	4,1	4,7	5,5	4,1	3,5	4,0	2,8	3,9	2,2
Узровень абароны інвестара, 0 -10 (найлепшая)	8,3	5,0	5,0	6,3	6,7	4,7	6,0	4,3	5,7	3,5
Якасць інфраструктуры, 1 - 7 (найлепшая)	5,8	4,4	6,0	5,7	4,4	4,1	4,0	4,1	4,9	4,9
Якасць дарог, 1 - 7 (найлепшая)	5,7	4,6	5,9	5,5	3,0	2,7	3,5	2,2	4,9	5,1
Якасць сістэмы адукацыі, 1 - дрэнная, 7 - вельмі добрая	4,6	4,0	5,2	4,6	3,6	3,5	3,6	3,7	3,9	3,1
Інтэнсіўнасць канкурэнцыі на ўнутраным рынку, 1 – моцна абмежавана, 7 – свабодная	5,9	5,4	5,9	5,4	4,6	5,0	5,3	4,7	5,6	4,6
Эфектыўнасць антыманапольнай палітыкі, 1 – не стымулюе канкурэнцыю, 7 – эфектыўна яе стымулюе	5,1	4,5	5,2	5,2	3,8	3,7	4,2	3,0	4,0	2,5
Уплыў падаткаў на стымулы працаваць і інвеставаць, 1 – значна абмяжоўвае, 7 – не ўплывае	4,1	4,0	4,1	4,3	4,0	3,1	3,3	2,7	3,1	2,6
Агульная падатковая стаўка, % ад прыбытку, 2013	46,3	63,7	49,4	52,0	28,6	50,7	41,6	54,9	43,1	54,0
Выдаткі с/г палітыкі 1 – вельмі высокія, 7 - збалансаваныя	4,2	4,7	4,2	4,6	3,9	3,1	3,6	3,4	3,8	3,0
Распаўсюджанне гандлёвых перашкодаў, 1 - вельмі распаўсюджаны, 7 – свабодны гандаль	4,4	4,5	4,3	4,6	4,4	4,0	4,4	4,1	4,1	3,7
Цяжар мытных працэдур, 1 – вельмі высокі, 7 – эфектыўнае рэгуляванне	4,8	4,3	4,7	5,2	3,9	3,6	4,3	3,3	4,6	3,6

Ступень арыентацыі на спахжыўца, 1-вельмі дрэнныя адносіны, 7 – вельмі добрыя	5,4	4,5	5,3	5,4	4,6	4,4	4,9	4,5	5,2	3,6
Зарплата і прадукцыйнасць працы, 1- ЗП не залежыць ад прадукцыйнасці працы, 7 – залежыць у значнай ступені	5,6	4,8	3,4	3,6	5,7	5,6	5,6	4,9	6,0	2,0
Здольнасць краіны затрымліваць таленты, 1- найлепшыя з'язджаюць з краіны, 7 – найлепшыя застаюцца.	5,7	4,2	5,1	4,8	3,4	2,9	2,7	2,3	2,7	2,1
Лёгкасць доступу да крэдыту, 1 – вельмі цяжка, 7 – вельмі лёгка	3,9	3,7	3,3	4,1	3,2	3,0	2,6	2,6	2,6	1,9
Надзеянсць банкаў, 1 – неплацёжаздольныя, 7 - надзейныя	5,4	5,0	5,3	5,8	4,2	4,0	5,4	3,0	4,2	3,6
Паказчык	ЗША	Кітай	Германія	Швецыя	Казахстан	Расія	Польшча	Украіна	Літва	Беларусь*

*Ацэнка АЦ «Стратэгія» на аснове нацыянальнай статыстыкі, дадзеных Сусветнага банка (даклады Doing Business), дакладаў ЕБРР, ААН, сацыялагічных апытанняў кампаніі «НОВАК» і НІСЭПІ.

Крыніца: The Global Competitiveness Report 2014 – 2015. Верасень 2014,

http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf

The Global Competitiveness Report 2012-2013, ацэнка 144 краін свету World Economic Forum, верасень 2012

The Global Competitiveness Report 2013-2014, ацэнка 148 краін свету World Economic Forum, верасень 2013

Індэкс глабальнага міру ад Інстытута эканомікі і міру¹⁶

Інстытут эканомікі і міру падае рэйтынг 162 краін свету па Індэксе глабальнага міру. У яго ўключаны краіны, якія прадстаўляюць 99,6% насельніцтва Зямлі. З 2008 года свет становіцца ўсё больш небяспечным. З 2008 па 2013 гг. у 111-ці краінах узровень міру паменшыўся і толькі ў 51 краіне ён павялічыўся. Сем з дзесяці першых месцаў у рэйтынгу займаюць еўрапейскія краіны. Наперадзе “планеты ўсёй” Ісландыя. За ёй ідуць: Данія, Аўстрыя, Новая Зеландыя і Швейцарыя. У гэтым годзе глабальную карціну сапсавалі падзеі ва Украіне, Сірыі, грамадзянская вайна ў Паўднёвым Судане, актывізацыя тэрарыстаў у Афганістане, Іраку, Лівіі і на Філіпінах. Беларусь сёлета апынулася на 92-м месцы. У мінулым годзе мы былі на 94-м месцы, у 2012 - на 93-м, а ў 2008 - на 84-м месцы. Гэта як раз той рэдкі міжнародны індэкс, па якім Беларусь мае лепшую пазіцыю, чым ЗША (101-ае месца).

Праз Індэкс глабальнага міру эксперты ацэньваюць узровень бяспекі ў грамадстве, ступень ўцягнутасці ў міжнародныя і ўнутраныя канфлікты, а таксама глыбіню мілітарызацыі. Індэкс агрэгуюе 22 колькасныя і якасныя паказчыкі. Напрыклад, унутраныя і міжнародныя канфлікты

¹⁶The Global Peace Index 2014. Institute for economics and peace.

<http://www.visionofhumanity.org/sites/default/files/2014%20Global%20Peace%20Index%20REPORT.pdf>

ацэньваюцца па такіх фактарах, як колькасць канфліктаў, колькасць смерцяў у гэтых канфліктах, адносіны з суседнімі краінамі. Бяспека ацэньваецца па ўзроўні ўспрыманай злачыннасці, колькасці бежанцаў, палітычнай нестабільнасці, тэрарызму, колькасці забойстваў і зняволеных на 100 тысяч насельніцтва і т. П. Мілітарызацыя ацэньваецца па аб'ёме ваенных выдаткаў, колькасці ўзброеных служачых на 100 тысяч насельніцтва, гандлі зброяй, лёгкасці доступу да малага і лёгкага ўзбраення і г.д.

У 2013 годзе Грузія адзначыла самае значнае паляпшэнне міру. Яна паднялася ў рэйтынг адразу на 28 пазіцый, на 111-ае месца. У тройку лідараў па паляпшэнні ўвайшлі таксама Лівія і Кот Д'Івуар. Пospех быў забяспечаны за кошт умацавання палітычнай стабільнасці. Сірыя выцесніла Афганістан з пазіцыі самой ваюючай краіны свету. У бліжэйшыя два гады верагоднасць найбольшага пагаршэння міру будзе ў Аргенціне, Чадзе, Босніі і Герцагавіне, Непале, Бурундзі, Грузіі, Ліберыі і Катары. На думку Стыва Кілелія, старшыні Інстытута эканомікі і міру, «многія макра фактары сталі прычынай пагаршэння свету ў апошнія сем гадоў. Сярод іх працягваюцца наступствы глабальнага фінансавага крызісу, наступствы Арабскай вясны, распаўсюджванне тэрарызму. Паколькі ўсе гэтыя фактары будуць выяўляцца ў найбліжэйшай будучыні, істотнае паляпшэнне **міру** малаверагодна».

8% насельніцтва Зямлі жыве ў адзінаццаці самых ваюючых краінах свету. Толькі 5,5% насельніцтва нашай планеты жыве ў краінах з вельмі ўстойлівым мірам. Гэта сведчыць аб тым, што сотні краін свету працягваюць адчуваць востры дэфіцыт самага каштоўнага рэсурсу для дасягнення эканамічнага росту і дабрабыту - міру. Дзве сусветныя вайны, дзесяткі крываваых рэгіянальных канфліктаў і грамадзянскіх супрацьстаянняў, больш за 150 млн. ахвяр нічому не навучылі чалавецтва. У XXI стагоддзі стан вайны болей звыклы, чым камфорт міру. С. Кілелія папярэджвае: «Прымаючы пад увагу пагаршэнне сітуацыі ў свеце, мы не можам заставацца самазадаволенымі станам інстытуцыйных асноў свету. Наша даследаванне паказвае, што без надзейнага падмурка росквіт свету малаверагодны. Гэта трывожны званок для ўрадаў, агенцтваў развіцця, інвестараў і шырокай міжнароднай супольнасці. Забеспячэнне міру - гэта перадумова сацыяльна-эканамічнага развіцця».

Па ацэнцы экспертаў Інстытута эканомікі і міру, выдаткі ваенных дзеянняў, а таксама выдаткі на пераадоленне іх наступстваў у 2013 г. склалі \$ 9,8 трлн. або 11,3% ВУП свету. Гэта ў два разы больш ВУП усёй Афрыкі. Гэта значыць, што кожны жыхар Зямлі з-за вайны і яе наступстваў штогод губляе \$ 1350. У параўнанні з 2012, выдаткі выраслі на \$ 179 млрд., або на 3,8%. Распарадчыкі чужога не схільныя ствараць інстытуты для стабільнага атрымання дывідэндаў міру. Ім больш звыкла сябраваць з ваеннымі баронамі. Рынак узбраення, дзяржаўныя выдаткі на людзей у мундзірах - гэта сотні мільярдаў долараў у год. Глабальная машына вайны ні на дзень не прыпыняе сваю працу.

Больш за 500 мільёнаў чалавек у 16 краінах знаходзяцца ў зоне рызыкі пагаршэння міру і правядзення ваенных дзеянняў у бліжэйшыя два гады. З гэтых 500 млн. чалавек 200 млн. жывуць менш чым на \$ 2 у дзень. Для цынічных, жорсткіх распарадчыкаў чужога (палітыкаў і чыноўнікаў), а таксама для баронаў ваенна-прамысловага комплексу гэтыя людзі цалкам падыходзяць для выканання функцыі «гарматнага мяса».

У 2013 годзе істотнае пагаршэнне адбылося па такіх паказчыках, як экспарт і імпорт звычайнага ўзбраення на 100 тысяч насельніцтва. Ільвіная доля экспарту (~ 75%) прыпадае на пяць краін: ЗША, Расія, Германія, Кітай і Францыя. Рост гандлю ўзбраеннем і ваеннай тэхнікай адбыўся, у асноўным, за кошт павелічэння продажаў самалётаў. На гэты від зброі прыпадае больш за 40% усяго сусветнага гандлю зброяй.

Эксперты Інстытута эканомікі і міру ацанілі выдаткі гвалту для кожнай краіны. Для Беларусі ў 2013 яны склалі \$ 5,1 млрд. Іншымі словамі, калі б нашы дзяржаўныя і грамадскія інстытуты былі такія ж, як, у Эстоніі (31-ае месца), то каля \$ 4 млрд. можна было б накіраваць на развіццё інфраструктуры, падтрымку адукацыі або, яшчэ лепш, знізіць на гэтую суму падатковыя стаўкі.

Рэкордныя страты ад дэфіцыту міру, па методыцы аўтараў Індэкса, панеслі ЗША - больш за \$ 1,7 трлн.

Прадказальна ў канцы рэйтыngu апынуліся Украіна (141. месца) і Расія - 152.. Ільвіная доля краін СНД да гэтага часу працягвае адчуваць востры дэфіцыт міру. Пасля развалу Савецкага Саюза наш рэгіён так і не наблізіўся да зоны ўстойлівага міру. Востры канфлікт у Грузіі, бразганне зброяй паміж Азербайджанам і Армэніяй, расколатая Малдова і вось крывавае вайна паміж Украінай і Расіяй - Беларусь на гэтым фоне атрымлівае дывідэнды ад міру. Тым не менш, яна вымушана адцягваць рэсурсы для падтрыманьня інфраструктуры і інстытутаў супрацьдзеяння гвалту.

Ёсць некалькі найважнейшых імператываў для захаваньня міру і яго капіталізацыі нашай краінай. Першы - не ўцягвацца ў ваенныя канфлікты саюзнікаў і партнёраў па міжнародных дагаворах. Другі - спыніць кансервацыю неэфектыўнай эканамічнай мадэлі. Менавіта яна стварае найбольшую колькасць пагроз у эканоміцы і грамадстве. Трэці - аднаўленне партнёрскіх, сяброўскіх адносін з усімі вялікімі саюзамі, блокамі і геапалітычнымі цэнтрамі свету, у першую чаргу, з Еўрасаюзам і ЗША. Такі падыход да міру дазволіць нам ператварыць Беларусь у ўсходнееўрапейскую Аўстрыю ў сферы знешняй палітыкі і маладую Швейцарыю - у эканоміцы. Чацвёртае - рэзкае скарачэнне функцый і паўнамоцтваў дзяржавы. Найбольш эфектыўныя тыя краіны, у якіх распарадчыкі чужога канцэнтруюць рэсурсы на абароне жыцця і здароўя грамадзян, а таксама на ўмацаванні інстытута прыватнай уласнасці. Развіццё краіны адначасова па ўсіх чатырох напрамках было б аптымальнай стратэгіяй паўнаважнасці дэмілітарызацыі Беларусі і ўваходжаньня яе ў 5% краін свету з устойлівымі інстытутамі **міру** і развіцця.

Краіны свету ў Індэксе глабальнага міру, 2014 г.

Месца*	Краіна	Паказчык Індэкса-2014	Мілітарызацыя			Нацыянальныя выдаткі гвалту, млн. \$
			Грамадства і бяспека	Унутраныя і міжнародныя канфлікты	шкала ад «1» да «5»	
4.	Новая Зеландыя	1,236	1,1	1,3	1,2	3890
11.	Чэхія	1,381	1,1	1,4	1,6	9105
11.	Швецыя	1,381	2,0	1,2	1,2	16775
23.	Польшча	1,532	1,4	1,6	1,6	27290
31.	Эстонія	1,635	1,3	1,8	1,6	1240
39.	Латвія	1,745	1,4	2,0	1,6	1305
46.	Літва	1,797	1,5	2,1	1,6	2100
92.	Беларусь	2,078	1,6	2,5	1,8	5100
97.	Арменія	2,097	1,6	2,1	2,4	1125
101.	США	2,137	2,5	2,0	2,0	1713095
103.	Казахстан	2,15	1,7	2,5	2,0	9540
108.	Кітай	2,207	1,9	2,3	2,2	496800
123.	Азербайджан	2,365	1,8	2,5	2,6	3585
141.	Украіна	2,546	2,0	2,5	3,2	11265
152.	Расія	3,039	3,1	3,0	3,2	242095

*Усяго ў Індэксе 162 краіны.

Крыніца: The Global Peace Index 2014. Institute for economics and peace.

<http://www.visionofhumanity.org/sites/default/files/2014%20Global%20Peace%20Index%20REPORT.pdf>

У лістападзе 2014 міжнародная асацыяцыя Trace International, у партнёрстве з аўтарытэтай амерыканскай Rand Corporation прадставілі новы індэкс Trace Matrix для ацэнкі карупцыйных рызык для бізнесу - «Ацэнка рызык хабарніцтва ў бізнесе» (Business Bribery Risk Assessment). Дадзеныя па 14 фактарах дазваляюць бізнесу лепш ацэньваць рызык ад карупцыйных сувязяў з органамі дзяржкіравання. Новы Індэкс можна выкарыстоўваць для ацэнкі верагоднасці інстытуцыйных шокаў і рэвалюцый. Па словах А. Лукашэнкі, «калі ў нас будзе эканоміка працаваць як след, нам нічога не страшна: ні каляровыя рэвалюцыі, ні знешнія інтэрвенцыі - нічога! Але калі мы самі нахілімся, загрузнем у карупцыі, безадказнасці, невыканальнасці - гэта будзе глеба для гэтых каляровых рэвалюцый»¹⁸.

Па ўзроўні карупцыйных рызык для бізнесу Беларусь заняла 74. месца са 197 краін. Па шкале ад «0» да «100» (самыя карумпаваныя сувязі паміж бізнесам і ўладай) наша краіна атрымала 52 балы. Груба кажучы, шанец сустрэць чыноўніка - хабарніка ў Беларусі - фіфці-фіфці. Наша становішча відавочна лепшае, чым у Расіі (134. месца), Украіны (132.) або Казахстана (141.). У нас лепшае становішча, чым у Румыніі (83-е) або Малдове (130. месцы). Беларусь атрымала такі ж паказчык рэйтынгу, як Чарнагорыя, Мальта і Бруней.

Сусветнымі лідарамі па сумленнасці адносінаў паміж бізнесам і ўладай з'яўляюцца Ірландыя (1-ае месца), Канада (2), Новая Зеландыя (3) і Швецыя (5). У Сінгапуры лепшыя ў свеце ўзаемаадносіны бізнесу і ўрада. У ЗША - самыя празрыстыя дзяржаўныя паслугі. Паўднёвая Карэя мае лепшае заканадаўства па супрацьдзеянні хабараў, а Нямеччына з'яўляецца сусветным лідарам па здольнасці грамадзянскай супольнасці кантраляваць ўзаемаадносіны бізнесу і ўлады. Гэтыя краіны з'яўляюцца інстытуцыянальнымі арыенцірамі для Беларусі. Каб не затрымацца ў карупцыі і безадказнасці, стварыць інстытуты процідзеяння рэвалюцыям і эрозіі суверэнітэту, нам крытычна важна арыентавацца на тое лепшае, што працуе ў гэтых краінах.

На думку аўтараў даследавання, Індэкс TRACE Matrix з'яўляецца інструментам для ацэнкі інвестарамі карупцыйных рызык у розных краінах свету. Замежныя інвестары часта выказваюць незадаволенасць індэксам успрымання карупцыі ад Transparency International. На думку экспертаў, бізнесменаў і кансультантаў, якія былі апытаныя пры складанні Індэкса, адным з самых важных індыкатараў для ацэнкі рызык хабарніцтва і карупцыі з'яўляецца колькасць кантактаў бізнесу з органамі дзяржкіравання. У тройку самых важных індыкатараў уваходзяць таксама «вяршэнства права» і «прымяненне антыкарупцыйнага заканадаўства».

Trace International і Rand Corporation прыдумалі інструмент для практычнага выкарыстання бізнесам, якія разглядае магчымасць інвеставання за мяжой. Ён ліквідуе слабасці Індэкса ўспрымання карупцыі і ахоплівае крытычна важную сферу правапрымянення. Прымаючы пад увагу аўтарытэт аўтараў, можна меркаваць, што месца краіны ў гэтым Індэксе будзе не менш важным для яе інвестыцыйнай рэпутацыі і краінавага маркетынгу.

Месца Беларусі па Індэксе TRACE Matrix значна лепшае, чым па Індэксе ўспрымання карупцыі, 74-ае месца супраць 123., у той час як месца Расіі, Украіны і Казахстана ў абодвух індэксах прыкладна аднолькавае. Такая ацэнка Беларусі ўяўляецца больш дакладнай, зыходзячы з рэальных узаемаадносін паміж бізнесам і ўладай у нашай краіне. Карупцыйныя практыкі ў Беларусі відавочна не дайшлі да такога разбуральнага і демаралізуючага ўзроўню, як у Расіі і Украіне.

¹⁷ Асацыяцыя Trace International, аналітыцескі цэнтр Rand Corporation. <http://www.traceinternational.org/trace-matrix/>

¹⁸ http://www.belta.by/ru/all_news/president/Lukashenko-esli-u-nas-budet-rabotat-ekonomika-nam-ne-strashny-ni-tsvetnye-revoljutsii-ni-vneshnie-interventsii_i_686191.html

Беларускія ўлады разумеюць пагрозу пранікнення расійскіх, украінскіх ці казахстанскіх карупцыйных практык. Ва ўмовах Еўразійскага эканамічнага саюза расійскі бізнес нясе ў Беларусь не толькі грошы, але і звыклыя для яго карупцыйныя практыкі са сваёй краіны. Паколькі ў яго значна больш грошай, чым у беларускіх прадпрыемствах, абвастраецца рызыка карупцыйнага зрошчвання замежнага бізнесу і беларускай наменклатуры.

Па фактары «ўзаемадзеянне з урадам» Беларусь атрымала 42 балы, «празрыстасць дзяржаўных паслуг» - 60 балаў, «здольнасць кантролю грамадзянскай супольнасцю» - 50 балаў. Наша краіна атрымала вельмі добрую адзнаку па фактары «законы супраць хабараў і іх прымяненне» - 12 балаў. Гэта значыць, што фармальнае, дэ-юрэ заканадаўства па барацьбе з хабарамі і карупцыяй у Беларусі дастаткова якаснае, але вось практыка правапрымянення, нефармальныя адносіны паміж бізнесам і ўладай відавочна не на вышыні.

Узаемадзеянне бізнесу і ўрада эксперты ацэньваюць па трох кампанентах: кантакты з урадам, чаканне выплаты хабару і рэгулярны цяжар. Фактар «заканадаўства супраць хабараў і яго прымяненне» ўлічвае не толькі акты заканадаўства дэ-юрэ, але і практыкі па іх ужыванні і выкананні. Празрыстасць і якасць дзяржаўных паслуг, «здоруе» сектара дзяржаўнай службы таксама ўлічваецца пры вызначэнні схільнасці бізнесу і ўлады да карупцыйнага ўзаемадзеяння. Здольнасць кантролю грамадзянскай супольнасцю ацэньваецца па свабодзе СМІ і іх якасці, а таксама па чалавечым капітале і сацыяльным развіцці. Па ўсіх кампанентах індэкса, яго складу і метадалогіі эксперты кансультаваліся з бізнесменамі. Таму можна сказаць, што гэты інструмент з'яўляецца вынікам партнёрства бізнесу і аналітычнай супольнасці.

Беларуская наменклатура ўсё часцей сутыкаецца з сітуацыямі, калі ёй выгадна «нахіляцца» і прадаваць свае паслугі бізнесу за права карыстацца адмысловымі прывілеямі і льготамі. Кіраўніцтва краіны спрабуе знайсці супрацьддзе ў рамках існуючай сістэмы дзяржаўнага кіравання і структуры ўласнасці. З яго пункту гледжання, блакіроўка прыватызацыі і рынковых рэформаў з'яўляецца спосабам стрымлівання працэсаў карупцыі. Вынік часткова дасягаецца, але выдаткі такога падыходу барацьбы з карупцыяй з кожным годам павялічваюцца.

Распарадчыкі чужога (палітыкі і чыноўнікі) адаптаваліся да прэзідэнцкіх забаронаў і пры дапамозе фармалізаваных і нефармальных інструментаў, захапілі кантроль над фінансавымі патокамі і актывамі. Схема «прыватызацыя прыбытку пры нацыяналізацыі страт» наносіць Беларусі ўсё большую шкоду. Яна значна большая за тыя пяць мільярдаў даляраў, што «замарожаныя» ў складскіх запасах, актывах і дэбітарскай запазычанасці, якія не выкарыстоўваюцца. Такім чынам, барацьба з карупцыяй у Беларусі з'яўляецца адным з самых перспектывных дзеянняў урада па забеспячэнні эканамічнага росту.

Рэйтынг карупцыйных рызык (trace matrix), 2014

Месца	Краіна	Ацэнка рызыкі	Узаемадзеянне з урадам	Законы супраць хабару і іх прымяненне	Празрыстасць дзяржаўных паслуг	Здольнасць кантролю грамадзянскай супольнасцю
1.	Ірландыя	20	15	24	30	4
2.	Канада	22	25	22	20	9
3.	Н. Зеландыя	23	13	48	23	18
4.	Ганконг	23	4	51	27	30
5.	Швецыя	23	9	53	25	20
6.	Фінляндыя	24	11	52	26	23
7.	Сінгапур	26	1	54	37	35
8.	Японія	26	33	17	6	10
9.	Германія	27	28	31	33	1

10.	ЗША	27	35	23	1	7
11.	Грузія	27	17	24	19	39
15.	Чылі	30	33	30	20	25
17.	Пдн. Карэя	31	38	1	7	15
18.	Літва	32	34	31	31	18
22.	Эстонія	33	20	58	39	20
25.	Латвія	35	41	18	12	26
31.	Польшча	39	41	30	43	16
45.	Венгрыя	46	46	31	52	25
52.	Чэхія	46	48	54	47	32
74.	Беларусь	52	42	12	60	50
87	Арменія	54	58	52	33	51
132	Украіна	64	69	52	53	49
134.	Расія	65	73	27	39	43
140.	Азербайджан	67	69	21	58	55
141.	Казахстан	68	72	22	55	53
161.	Кыргызстан	73	76	31	42	71
197	Нігерыя	97	99	25	97	57

Крыніца: Асацыяцыя Trace International, аналітычны цэнтр Rand Corporation. <http://www.traceinternational.org/trace-matrix/>

Індэкс сеткавай гатоўнасці ад Сусветнага эканамічнага форуму¹⁹

У красавіку 2014 Сусветны эканамічны форум (СЭФ) і аўтарытэтная бізнес-школа INSEAD апублікавалі штогадовы даклад аб стане інфармацыйных тэхналогій у свеце - Global Information technology Report 2014 «Выгады і рызыкі вялікіх дадзеных». Урады, бізнес і людзі, якія навучацца карыстацца і кіраваць вялікімі масівамі дадзеных і інфармацыі (Big Data), атрымаюць каштоўную канкурэнтную перавагу.

Магчымасці сучаснай кампютарнай тэхнікі дазваляюць атрымліваць і апрацоўваць велізарныя масівы інфармацыі. У ўмелых руках прафесіяналаў вынікі могуць істотна скараціць рызыкі здзяйснення інвестыцыйных памылак і павысіць прадукцыйнасць працы. Вывучэнне паводзін спажывцоў, апрацоўка інфармацыі аб плынях грошай, тавараў і людзей, аб іх перавагах і перасоўваннях дае больш дэтальнае і дакладнае ўяўленне аб эканамічных паводзінах людзей. Адсюль попыт на «жалеза» і праграмае забеспячэнне па зборы і апрацоўцы вялікіх масіваў дадзеных (Big Data). Здавалася б, Беларусь, з'яўляючыся цэнтралізаванай планавай эканомікай, павінна быць у першых шэрагах вытворцаў і карыстальнікаў Big Data.

Дзяржплан Савецкага Саюза марыў бы пра такую магчымасць, але беларускія планавікі працягваюць працаваць па-старому. Гэта калі б пры сучасных магутных камп'ютарах чыноўнікі аддалі б перавагу карыстацца лічыльнікамі. Не факт, што нават самыя падрабязныя дадзеныя дапамаглі б палепшыць якасць беларускага дзяржаўнага планавання і інвеставання. Беларускія распарадчыкі чужога (палітыкі і чыноўнікі) ігнаруюць сектар інфармацыйных тэхналогій Big Data (у рускую мову дадзены тэрмін увайшоў, як калька - біг дата), які дынамічна развіваецца. Інвестыцыйныя рашэнні на дзясяткі мільёнаў прымаюцца наўгад, без належнай ацэнкі попыту, пераваг спажывцоў і здольнасці вытворцаў. Мармуровае мяса, авечкі, камбайны, печы ЗВЧ, пыласосы, тканіны, цэмент, лён - у гэтыя і дзiesiąткі іншых тэм былі «закапаныя» мільярды бюджэтных долараў.

Правал дзяржавы становіцца яшчэ больш рэльефным на фоне вялікіх поспехаў беларускага прыватнага бізнесу ў сферы камп'ютарных, інфармацыйных і камунікацыйных

¹⁹The Global Information Technology Report 2014. Rewards and Risks of Big Data

http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalInformationTechnology_Report_2014.pdf

тэхналогій. Многія беларускія праграмісты, спецыялісты па інфармацыйна-тэлекамунацыйных тэхналогіях уваходзяць у сусветную эліту. Яны выдатна бачаць магчымасці працы з Big Data, але чыноўнікі не хочуць вучыцца на іх прыкладзе. Памер упушчанай выгады ад слабой гатоўнасці беларускіх уладаў да паўнаватаснага выкарыстання інфармацыйна-тэлекамунацыйных тэхналогій (ІТТ) перавышае \$ 1 млрд. Урад ставіць перад сабой задачу павышэння прадукцыйнасці працы. Эксперты лічаць, што інфармацыя, спосабы яе апрацоўкі і выкарыстання ў сучасным свеце - гэта новая нафта. Эксперты прыводзяць пераканаўчыя доказы таго, што выкарыстанне ІТТ дазваляе дамагацца гэтай мэты, але злучыць паміж сабой гэтыя простыя тэзісы ніяк не атрымліваецца.

Эксперты Сусветнага эканамічнага форуму лічаць, што краіны, бізнес і людзі, якія навучацца карыстацца вялікімі дадзенымі (big data), будуць мець вялікія перавагі на рынку ў бліжэйшыя дзесяцігоддзі. *«Інфармацыя (data) - каштоўны рэсурс ... Таму я называю яго новай нафтай. Яна - паліва для інавацый, стымулявання і развіцця кампаній»*, - перакананы Нілі Крос (Neelie Kroes), віцэ-прэзідэнт Еўрапейскай камісіі.

У 2013 годзе ў свеце на 7,2 млрд. чалавек было 8 млрд. бесправедных прылад. Да 2020 года да інтэрнэту будзе падлучана каля 50 млрд. прылад, а насельніцтва Зямлі будзе каля 8 млрд. Да 2012 годзе ў свеце было створана 3 зеттабайт (3 млрд. Тэрабайт) лічбавага кантэнту. Яго аб'ём штогод павялічваецца на 50%. Толькі Facebook штодня апрацоўвае 2,5 млрд. інфармацыйных паведамленняў. З 2012 па 2017 трафік дадзеных паміж прыладамі вырасце ў 24 разы. Большая частка вялікіх дадзеных будзе збірацца пасіўна, у аўтаматычным рэжыме.

Да 2015 года рынак тэхналогій і паслуг Big Data дасягне \$ 16,9 млрд. Для параўнання, у 2010 годзе ён быў усяго \$ 3,2 млрд. Штогадовы рост 40% - гэта ў 7 разоў больш, чым тэмпы росту інфармацыйна-тэлекамунацыйнага бізнесу. Бурнае развіццё сетак стымулюе актыўны распаўсюд дадаткаў. Інтэрнэт усяго (Internet of Everything) інтэгруюць ўсё больш спажываўцоў. Колькасць загрузак дадаткаў павялічылася з 10 млрд. у 2010 годзе да 77 млрд. у 2014.

Big Data пры сучасным тэхнічным і тэхналагічным узроўні атрымання і апрацоўкі дадзеных становіцца новай формай актыўна. СЭФ параўноўвае бум Big Data з нафтавым бумам у Тэхасе ў XX стагоддзі або з залатой ліхаманкай у Сан-Франсіска ў 1800-ых. Для Big Data важныя чатыры характарыстыкі: вялікі аб'ём, высокая хуткасць, разнастайнасць крыніц інфармацыі і каштоўнасць. Адказы на пытанні, што нам падабаецца, а што не, з кім і калі мы маем зносіны, што і як доўга чытаем, дзе адпачываем, з кім праводзім час, што ямо, што купляем, што шукаем у інтэрнэце - любое дзеянне і ўзаемадзеянне людзей пры адэкватным аналізе дазваляе атрымаць шмат каштоўнай інфармацыі для вытворцаў і інвестараў. Big Data змяняе жыццё і спосаб вядзення бізнесу. Асаблівы попыт прад'яўляецца на аналітыкаў, якія здольныя на аснове вялікага масіву дадзеных зрабіць правільныя высновы і рэкамендацыі.

Big Data таксама з'яўляецца крыніцай рызык. Знікае асабістая прастора, размываюцца межы сакрамэнту "Я". Сучасныя тэхналогіі выварочваюць чалавека навыварат. Праблема захоўвання дадзеных, рызыка "працякання" інфармацыі і выкарыстання яе ашуканцамі - плата за тэхналагічны прагрэс. Таму кампаніі, фінансавыя арганізацыі і ўрады павінны надаваць асаблівую ўвагу захаванасці і рэжыму выкарыстання вялікіх дадзеных. Не за гарамі час, калі адбіткі пальцаў заменяць паролі, але ашуканцы таксама не дрэмлюць. Чым больш рэсурсаў і ключоў ад скарбаў будзе захоўвацца ў электронным выглядзе, тым вышэйшай будзе спакуса здзяйснення кіберзлачынстваў.

МЭФ прадаставіў чарговы рэйтынг краін па Індэксе сеткавай гатоўнасці (networked readiness index). Гатоўнасць краіны да ўжывання ІТТ ацэньваецца па 54 пераменных. Дваццаць сем з іх (50%) - гэта колькасныя дадзеныя. Астатнія - якасныя ацэнкі, якія ўзятыя з апытання больш за 15 тысяч лідараў бізнесу.

Пад-індэкс «палітычнае і рэгулярнае асяроддзе» змяшчае дзевяць зменных. Пад-індэкс «бізнэс і інавацыйнае асяроддзе» змяшчае дзевяць зменных, пад-індэкс гатоўнасці да

выкарыстання ІТТ змяшчае 12 зменных. Інфраструктура і дыгітальны кантэнт ацэньваюцца па пяці пераменных, даступнасць - па трох фактарах, навыкі - па чатырох, выкарыстанне - па 16 пераменных. Нарэшце, пад-індэкс уплыву ацэньваецца па васьмі пераменных.

Другі год запар першае месца ўтрымлівае Фінляндыя. У гэтай краіне адна з лепшых у свеце інфраструктур для развіцця лічбавых ІТТ. Больш за 90% насельніцтва карыстаецца хуткасным інтэрнэтам. Інвестыцыі ў дадзеную сферу звыш акупляюцца. На другім месцы апынуўся Сінгапур. Тут лепшае ў свеце асяроддзе для выкарыстання ІТТ бізнесам. Урад гэтай краіны аказвае самыя якасныя паслугі ў свеце он-лайн. У цесным партнёрстве з прыватным бізнесам Сінгапур стварыў адну з самых лепшых сістэм адукацыі ў свеце. Пры гэтым сукупныя дзяржвыдаткі не перавышаюць 18% ВУП. Тройку лідараў замыкае Швецыя. Гэтая краіна з'яўляецца сусветным лідэрам па выкарыстанні людзьмі ІТТ. Па выкарыстанні бізнесам яна займае трэцяе месца ў свеце, урад - сёмае.

Эстонія з'яўляецца лепшай з постсавецкіх краін па Індэксе сеткавай гатоўнасці. Яна заняла 21-ае месца. Літва апынулася на 31-ым месцы, Казахстан - на 38-ым, Латвія - 39-ым, Расія на 50-м, Польшча - 54-м, Украіна - на 81-ым. Ацэначна Беларусь мае інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі на ўзроўні 66-га месца.

У залежнасці ад дынамікі развіцця СЭФ вылучыў чатыры групы краін па індэксе сеткавай гатоўнасці: 1) узыходзячыя зоркі (Арменія, Грузія, Казахстан, Катар, Панама, ААЭ); 2) падаючыя зоркі (Барбадос, Данія); 3) краіны - пытанні (Балівія, Эквадор, Перу) і 4) адсталыя (Бенін, Малаві, Туніс). Еўрапейскія краіны вельмі добра паказаны ў рэйтынг. 3 Топ-10 шэсць краін прадстаўляюць наш кантынент. Парк высокіх тэхналогій Беларусі не заменіць паўнавартаснае развіццё інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій. Мы працягваем лічыць дасягненнямі тое, што сусветныя лідары даўно ўкаранілі. Да таго часу, пакуль беларускія распарадчыкі чужога будуць глядзець на інтэрнэт, як на нейкую чужую для традыцыйнай структуры беларускай эканомікі забайляльную пляцоўку, крыніцу нерэгулюемай інфармацыі і кантэнту, разлічваць на хуткае пераадоленне лічбавага разрыву паміж Беларуссю і лідарамі свету не даводзіцца.

Індэкс сеткавай гатоўнасці 2012 – 2014 (Networked Readiness Index)

Месца			Краіна	Паказчык індэксу		
2014	2013	2012		2014	2013	2012
1.	1.	3.	Фінляндыя	6,04	5,98	5,81
2.	2.	2.	Сінгапур	5,97	5,86	5,96
3.	3.	1.	Швецыя	5,93	5,94	5,91
4.	4.	6.	Нідэрланды	5,79	5,60	5,81
5.	5.	7.	Нарвегія	5,70	5,66	5,59
6.	6.	5.	Швейцарыя	5,62	5,66	5,61
7.	9.	8.	ЗША	5,61	5,57	5,56
8.	14.	13.	Ганконг	5,60	5,40	5,46
9.	7.	10.	Брытанія	5,54	5,64	5,50
10.	11.	12.	Пдн. Карэя	5,54	5,46	5,47
12.	13.	16.	Германія	5,50	5,43	5,32
13.	8.	4.	Данія	5,50	5,58	5,70
14.	10.	11.	Тайвань	5,47	5,47	5,48
16.	21.	18.	Японія	5,41	5,24	5,25
20.	20.	14.	Н. Зеландыя	5,27	5,25	5,36
21.	22.	24.	Эстонія	5,27	5,12	5,09
31.	32.	31.	Літва	4,78	4,72	4,66
35.	34.	39.	Чылі	4,61	4,59	4,44
38.	43.	55.	Казахстан	4,58	4,32	4,03
39.	41.	41.	Латвія	4,58	4,43	4,35
49.	56.	61.	Азербайджан	4,31	4,11	3,95

50.	54.	56.	Расія	4,30	4,13	4,02
54.	49.	49.	Польшча	4,24	4,19	4,16
62.	58.	51.	Кітай	4,05	4,03	4,11
66.	64.	67.	Беларусь*	4,02	3,93	3,90
81.	73.	75.	Украіна	3,87	3,87	3,85
77.	77.	78.	Малдова	3,89	3,84	3,78
65.	82.	92.	Арменія	4,03	3,76	3,52
143	142	142.	Гаіці	2,52	2,58	2,27
147	144	-	Бурундзі	2,31	2,30	-
148.			Чад	2,22	-	-

* Ацэнка НДЦ Мізеса АЦ «Стратэгія»

Крыніца: The Global Information Technology Report 2014. Rewards and Risks of Big Data
http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalInformationTechnology_Report_2014.pdf, красавік 2014

Індэкс сеткавай гатоўнасці, 2014 г.

Паказчык	Польшча		Расія		Казахстан		Украіна		Фінляндыя		Беларусь*	
	Месца	Бал	Месца	Бал	Месца	Бал	Месца	Бал	Месца	Бал	Месца	Бал
Месца (з 148 краін, значэнне індэкса (1 – 7))	54	4,24	50	4,30	38	4,58	81	3,87	1	6,04	66	4,02
А. Падіндэкс асяроддзя	56	4,12	87	3,78	57	4,11	114	3,48	3	5,62	116	3,45
1. Палітычная і рэгулярная асяроддзя	65	3,75	100	3,39	61	3,80	130	2,89	3	5,86	125	3,05
2. Бізнес і інавацыйнае асяроддзе	52	4,49	73	4,17	58	4,42	84	4,08	9	5,37	71	4,22
Б. Падіндэкс гатоўнасці	39	5,40	37	5,46	31	5,57	34	5,49	1	6,61	38	5,49
3. Інфраструктура і лічбавы кантэнт	38	5,07	47	4,81	58	4,50	74	4,06	1	6,88	64	4,46
4. Даступнасць	52	5,78	14	6,44	2	6,88	3	6,88	18	6,41	33	5,98
5. Навыкі	48	5,34	64	5,13	51	5,32	37	5,54	1	6,55	66	5,07
В. Падіндэкс выкарыстання	54	4,06	53	4,06	38	4,39	101	3,34	2	6,01	67	3,83
6. Індывідуальнае выкарыстанне	36	5,08	46	4,61	51	4,42	75	3,49	6	6,42	45	4,58
7. Бізнес выкарыстанне	75	3,52	84	3,45	66	3,61	93	3,40	2	6,02	101	2,89
8. Выкарыстанне ўрадам	108	3,57	61	4,13	23	5,12	129	3,12	8	5,57	118	3,28
Г. Падіндэкс уплыву	78	3,39	44	3,91	36	4,26	98	3,16	2	5,91	82	3,37
9. Эканамічны ўплыў	62	3,36	41	3,56	60	3,38	79	3,12	1	6,04	76	3,34
10. Сацыяльны ўплыў	88	3,42	41	4,27	21	5,15	102	3,20	7	5,78	90	3,32

* Ацэнка НДЦ Мізеса АЦ «Стратэгія»

Крыніца: The Global Information Technology Report 2014. Rewards and Risks of Big Data
http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalInformationTechnology_Report_2014.pdf, красавік 2014

Свабодныя людзі больш задаволеныя жыццём. Свабодная эканоміка расце хутчэй і пашырае магчымасці для іншых свабодаў. Гэта не палітычная дэкларацыя. Гэта выснова свежага дакладу «Індэкс росквіту 2014» аўтарытэтнага брытанскага Інстытута Легатум. Ён заснаваны на глыбокай аналітычнай працы дзясяткаў даследчых арганізацый па ўсім свеце. У аснове Індэкса росквіту ляжаць як статыстычныя дадзеныя, так і сацыялагічныя апытанні.

Навукоўцы пачалі ўшчыльную вывучаць ўплыў эканамічнай свабоды на розныя фінансавыя, сацыяльныя, вытворчыя працэсы і з'явы ў канцы 1980-ых. Выразная ўзаемасувязь свабоды з павелічэннем эканамічнага і сацыяльнага капіталу не выклікае сумненняў. Свабода → матэрыяльны дабрабыт → рост капіталізацыі сацыяльнага капіталу → павелічэнне попыту на грамадзянскія свабоды і культуру - такая логіка развіцця краіны, эліты якой рэальна жадаюць сваёй краіне доўгатэрміновага росквіту.

У дакладзе канадскага інстытута Фрэйзера аб стане эканамічнай свабоды ў свеце ў 2014 прыведзены пераканаўчыя лічбы на карысць эканамічнай свабоды. У 25% самых свабодных краін свету ВУП на душу насельніцтва па парытэту пакупніцкай здольнасці (дадзеныя 2012) складае \$ 39.899, а ў 25% самых несвабодных - толькі \$ 6253. Эканамічна свабодныя краіны растуць хутчэй, а жыхары ў іх жывуць даўжэй. У 25% самых свабодных краін свету працягласць жыцця 79,9 гадоў, а ў 25% самых несвабодных - 63,2.

Перад намі прыклад якасных даследаванняў у сферы сучаснай палітэканоміі. Ахоп краін дазваляе назваць падобныя даследаванні сусветнымі. Часавыя рамкі - амаль 30 гадоў - выключаюць фактар кароткатэрміновых спекуляцый. Аўтарытэт навукоўцаў выключае фаварытызм на карысць той ці іншай краіны. Здавалася б, вось той сусветны вопыт, які трэба выкарыстоўваць, калі краіна знаходзіцца на ростанях.

У сусветнай аналітыцы няма рэйтынгаў, у якіх у першай дваццатцы па матэрыяльным і сацыяльным дабрабыце, па ўзроўні задаволенасці людзей, камфортнасці старасці і бяспекі займалі б краіны, у якіх назіраецца востры дэфіцыт эканамічнай свабоды, прыватнай уласнасці, адкрытай канкурэнцыі і якаснай сістэмы дзяржаўнага кіравання. Чаму ж беларускія ўлады з такой упартасцю настойваюць на аднаўленні мадэлі эканомікі, якая нідзе ў свеце сябе не апраўдала?

Асобныя ідэолагі, хардлайнеры спасылаюцца на «станоўчы» досвед «моцнага менеджара» Сталіна, але аднавіць «Жалезную заслону» і таталітарызм у Беларусі немагчыма. Прыхільнікі такой мадэлі кіравання ў артыкул «выдаткі» наўрад ці паставяць мільёны чалавечых жыццяў. Таму агульны баланс для іх з вышыні дзесяцігоддзяў бачыцца пазітыўным.

Яшчэ больш абсурднымі гучаць апраўданні беларускай мадэлі спасылкамі на нібы скандынаўскі вопыт дзяржаўнага будаўніцтва і рэгулявання эканомікі. Маўляў, Швецыя, Нарвегія або Данія – краіны, у якіх перамог сацыялізм, - і мы так хочам.

Сам факт наяўнасці вялікай долі дзяржвыдаткаў у гэтых краінах ні ў якім разе не робіць іх сацыялістычнымі. У Нарвегіі доля сукупных дзяржвыдаткаў да ВУП у 2014 складае 44,3%, Даніі - 55,7%, Швецыі - 52,4%. Для беларуса, украінца або нават паляка цяжка сабе ўявіць, што чалавек можа добраахвотна аддаваць у выглядзе падаткаў палову зарплаты і быць задаволеным тымі паслугамі, якія ён на гэтыя грошы ад чыноўнікаў атрымлівае. У скандынаўскіх краінах жывуць паўнаватрасныя грамадзяне, сапраўдныя стэйххолдары сваіх дзяржаў. Культура «не крадзі, не падмані і выяві салідарнасць з блізкім» - гэта не набор выхалашчаных лозунгаў, а рэальна дзеючы грамадскі інстытут.

Па індэксе эканамічнай свабоды - 2014 ад Інстытута Фрэйзера Данія апынулася на 19-м месцы, Нарвегія - на 30-м, Швецыя - на 32-м. Па індэксе лёгкасці вядзення бізнесу Данія заняла

²⁰ Legatum Prosperity Index 2014, Legatum Institute. Октябрь 2014г. <http://www.prosperity.com/#/>

чацвёртае месца, Нарвегія - 2., а Швецыя - 11-ае. У гэтых краінах - лепшая ў свеце якасць дзяржкіравання, поўная празрыстасць расходаў кожнай бюджэтнай капейкі, паўнаўтасная, адкрытая палітычная канкурэнцыя і, натуральна, прызнаныя ўсім светам незалежныя суды. НІ АДНАГО з гэтых фактараў у Беларусі няма. Хацець не шкодна. Утапічныя ілюзіі дапушчальныя ў асяроддзі артыстычнага бамонду, але зусім недарэчныя ў якасці ідэйнага падмурка эканамічнай мадэлі. Прычым абаронцы беларускай неапланавай гаспадаркі чамусьці называюць свае высновы навуковымі.

У Індэксе эканамічнага дабрабыту -2014 ад Інстытута Легатум Беларусь заняла 53-е месца. Наша краіна апырэдзіла Грэцыю (59-ае месца), Румынію (60.), Расію (68.) і Украіну (63.). Праўда, Польшча (31.) ад нас адарвалася, а Літва (42) і Латвія (44), нягледзячы на «дыктат» Еўразвяза і НАТА, усё роўна апынуліся вышэй нас.

Брытанскія эксперты паставілі нам у плюс такія фактары, як «сацыяльны капітал» (21-ае месца), адукацыя (26) і ахова здароўя (38). У фактары «сацыяльны капітал» улічваюцца дабрачыннасць, дапамога незнаёмцам, надзея на іншых і рэлігійнасць. Большасць пазітыву тут - гэта заслугі даўно мінулых дзён. У двух іншых улічваюцца колькасныя паказчыкі (ахоп сярэдняй адукацыяй, колькасць людзей з сярэдняй і вышэйшай адукацыяй, гендэрны фактар у адукацыі, колькасць ложкаў, якасць вады, дзіцячая смяротнасць, працягласць жыцця).

Да ацэнкі сістэмы аховы здароўя трэба падыходзіць крытычна. Так, у ЗША на аднаго чалавека траціцца, у сярэднім, \$ 8895, у год, пры сярэдняй працягласці жыцця ў гэтай краіне 78,7 гадоў. Гэта на 4,7 гадоў менш, чым у сярэдняга жыхара Ганконга, дзе выдаткі на ахову здароўя складаюць толькі \$ 2144 у год. У В'етнаме выдаткі складаюць толькі \$ 233, а сярэдня працягласць жыцця складае 75,6 гадоў. У Расіі, пры выдатках \$ 1474 на чалавека ў год, працягласць жыцця складае ўсяго 70,5 гадоў. У Беларусі прыкладна такая ж сітуацыя.

Па якасці эканамічнай палітыкі Беларусь апынулася на 93-м месцы (у 2013 г. было 114. месца), па якасці дзяржкіравання - на 117. (было 124.), асабістых свабодах - на 104-м (без зменаў). Атрымліваецца, што з-за нізкай якасці дзяржаўнага кіравання Беларусь праядае тую падушку эканамічнай і сацыяльнай бяспекі, якую стваралі нашы бацькі і дзяды.

Індэкс дабрабыту Легатум-2014, месцы асобных краін

Месца	Беларусь	Расія	Украіна	Польшча	Літва	Казахстан	Швецыя	Кітай	ЗША
Індэкс 2014, месца	53	68	63	31	42	55	6	54	10
Эканоміка	93	57	70	41	79	44	4	6	17
Прадпрымальніцтва	54	46	57	40	39	60	1	65	11
Дзяржкіраванне	117	113	121	39	40	106	4	66	12
Адукацыя	26	37	42	31	29	54	16	61	11
Ахова здароўя	38	44	77	33	43	58	12	66	1
Бяспека	51	96	54	24	35	63	4	97	31
Індывідуальная свабода	104	124	103	58	95	91	6	117	21
Сацыяльны капітал	21	67	40	47	50	35	11	24	7

Крыніца: Legatum Institute, лістапад 2014, <http://www.prosperity.com/>

Дынаміка краін па Індэксе дабрабыту Легатум, 2009-2014 гг.

Краіна	Месца*					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Нарвегія	1	1	1	1	1	1
Швейцарыя	8	9	9	9	2	2
Н. Зеландыя	3	5	4	5	5	3
Данія	2	2	2	2	6	4
Канада	7	6	6	6	3	5
Швецыя	7	6	5	3	4	6
Аўстралія	5	4	3	4	7	7

Фінляндыя	4	3	7	7	8	8
Галандыя	11	9	9	8	9	9
ЗША	10	10	10	12	11	10
Ірландыя	9	11	11	10	12	12
Брытанія	13	13	13	13	16	13
Германія	16	15	15	14	14	14
Сінгапур	17	17	16	19	18	18
Японія	19	18	21	22	21	19
Ганконг	21	20	19	18	19	20
Францыя	18	19	18	21	20	21
Пдн.Карэя	29	27	24	27	26	25
Чэхія	24	24	26	28	29	29
Польшча	29	29	28	32	32	31
Эстонія	31	35	33	35	36	32
Літва	40	42	44	43	43	42
Латвія	41	47	51	47	48	44
Малайзія	43	43	43	45	44	45
Беларусь	55	54	50	54	58	53
Кітай	58	58	52	55	51	54
Казахстан	51	50	46	46	47	55
Украіна	63	69	74	71	64	63
Расія	62	63	59	66	61	68

* У 2009-2011 гг. у рэйтынгу Індэкса Легатум было 110 краін, у 2012 г.- 2014 г. – 142 краіны.

Крыніца: Legatum Institute, кастрычнік 2013, <http://www.prosperity.com/>

У Беларусі надыходзіць час важных рашэнняў. Знешнія абставіны да гэтага нас падштурхоўваюць. Нагрувашчванне ўнутраных памылак таксама робіць статус-кво яшчэ больш затратным. На парадку дня - структурныя рэформы, стварэнне новых інстытутаў развіцця і росту прыватнай эканомікі. Прышоў час мяняць сістэму ўзаемаадносін «чалавек - дзяржава», «бізнес - дзяржава». Пара адмовіцца ад непрацоўных мадэляў, недасканалых ментальных канструкцый і нічым не абгрунтаваных страхам адносна прыроды свабоднага рынку. Даследаванні Інстытута Легатум і Фрэйзера не пакідаюць месца рынкавых фобіям.

6. МЕХАΝІЗМЫ І ІНСТРУМЕНТЫ РЭАЛІЗАЦЫІ

НАЦЫЯНАЛЬНАЙ ПЛАТФОРМЫ БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ 2015 ГОДА

Для рэалізацыі Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі-2015 выкарыстоўваюцца наступныя механізмы і інструменты:

1. Арганізацыя работы Каардынацыйнага савета па развіцці і прасоўванні Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі.
2. Каардынацыя работы ўсіх дзейных грамадскіх аб'яднанняў прадпрымальнікаў, саветаў па прадпрымальніцтве пры органах улады, галіновых і рэгіянальных бізнес-асацыяцый па пытаннях рэалізацыі палажэнняў Платформы.

3. Арганізацыя эфектыўнай працы грамадска-кансультацыйных і экспертных саветаў пры рэспубліканскіх і мясцовых органах улады і кіравання. Навучанне удзельнікаў саветаў.
4. Удзел прадстаўнікоў бізнес-асацыяцыі у дзейнасці кансультацыйных і экспертных саветаў, створаных пры кіруючых органах ЕАЭС, Арменіі, Беларусі, Казахстана, Расіі, Кыргызстана.
5. Адкрытае інфармацыйнае суправаджэнне ўсіх этапаў прасоўвання палажэнняў і прапаноў Платформы.
6. Узгадненне кансалідаванай пазіцыі бізнес-супольнасці праз правядзенне ўзаемных кансультацый, «круглых сталаў», апытанняў, наладжванне грамадскага і карпаратыўнага дыялогу.
7. Удзел прадстаўнікоў бізнес-асацыяцыі у Ацэнках рэгулюючага ўздзеяння (APU) заканадаўчых актаў ЕАЭС, Арменіі, Беларусі, Казахстана, Расіі, Кыргызстана.
8. Прадстаўленне пазіцыі дзелавой супольнасці ў органах заканадаўчай улады і мясцовага самакіравання пры дапамозе правядзення слуханняў па сістэмных і адмысловых праблемах развіцця прадпрымальніцтва, пытаннях сацыяльнага партнёрства і сацыяльна-эканамічнай палітыкі, публічна-прыватнага партнёрства (PPP).
9. Падрыхтоўка паправак і прапаноў у існуючыя і рыхтуемыя нарматыўныя прававыя акты, прадстаўленне іх у органы дзяржаўнай улады і кіравання, мясцовага самакіравання.
10. Удзел у кансультацыях з органамі дзяржаўнай улады, у тым ліку на пасяджэннях рабочых груп, міжведамасных камісій, грамадскіх і экспертных саветаў.
11. Арганізацыя фокус-груп, аналітычных ці іншых экспертных фарміраванняў для вывучэння меркавання прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў па заканадаўчых прапановах дзелавой супольнасці, распрацоўцы дзяржаўных праграм і стратэгіі развіцця з мэтай павышэння канкурэнтаздольнасці бізнесу і нацыянальнай эканомікі.
12. Арганізацыя пастаянна дзейных рэгіянальных дыскусійных пляцовак для малога і сярэдняга бізнесу і прадпрымальнікаў, маніторынг сітуацыі ў малым і сярэднім прадпрымальніцтве, садзейнічанне росту буйнога нацыянальнага прыватнага бізнесу.
13. Правядзенне акцый антыкарупцыйнай накіраванасці, пазіцыянаванне бізнес-супольнасці як непрымальніка хабараў, ценявой эканомікі, махлярства і кумаўства, «рэйдарства», нядобрасумленнай канкурэнцыі і манапалізму.
14. Правядзенне экспертызы праектаў заканадаўчых актаў на супрацьдзеянне манапалізму, антыкарупцыйнасць, адназначнае ўспрыманне, здзяйсненасць, адпаведнасць Дырэктыве Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 4 і Нацыянальнай платформе бізнесу Беларусі.
15. Падтрымка прадпрымальнікаў у судовых і адміністрацыйных спрэчках з органамі дзяржаўнага кіравання і кантролю ў выпадках незаконнага прымянення штрафаў і пакаранняў і інш., Пашырэнне практыкі выкарыстання трацейскіх судов у саюзах і асацыяцыях, медыяцыі.

16. Шырокі распаўсюд інфармацыйных рэсурсаў, размяшчэнне на сайтах, інфармацыйных парталах матэрыялаў па падтрымцы інтарэсаў бізнесу, магчымасцяў яго развіцця, абароны і самаабароны ў Беларусі, краінах ЕАЭС, у іншых краінах свету.
17. Штогадовае правядзенне конкурсу «Лепшы горад (раён) і вобласць для бізнесу Беларусі».
18. Правядзенне рэспубліканскага конкурсу «Лепшы адвокасі-лідар года».
19. Правядзенне рэспубліканскага конкурсу «Лепшая беларуская бізнес-асацыяцыя (саюз) года».
20. Стварэнне бізнес-асацыяцыямі і кансалтынгавымі кампаніямі ўніверсальнага алгарытму эфектыўнага кіравання вытворчымі прадпрыемствамі і комплексамі ў перыяд крызісаў і посткрызісных перыядаў. Накіраванне ў Адміністрацыю Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь і Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь распрацаванай пакрокавай мадэлі ўкаранення прапаной (праграм).
21. Падтрымка правядзення прафесійных конкурсаў майстэрства і вызначэння лепшых па прафесіі, конкурсаў «Брэнд года», «Лепшы прадпрымальнік», «Чалавек Справы» і інш.
22. Правядзенне два разы на год даследавання на аснове апытанняў кіраўнікоў 500 прадпрыемстваў і ІП для вызначэння «Індэкса дзелавога аптымізму прыватнага бізнесу Беларусі» (ІДА).
23. Арганізацыя ўзгодненых дзеянняў з бізнес-асацыяцыямі Арменіі, Расіі, Казахстана і Кыргызстана па пытаннях прасоўвання прапаной Платформы і высвятлення пазіцыі бізнес-асацыяцыяў краін-партнёраў па ЕАЭС.
24. Накіраванне тэксту Платформы-2015 ўрадаў Арменіі, Расіі, Казахстана і Кыргызстана для ўліку пазіцыі дзелавой супольнасці Беларусі і выпрацоўкі адзінай эканамічнай палітыкі па ўмацаванні патэнцыялу бізнесу ЕАЭС.
25. Накіраванне тэксту Платформы-2015 міжнародным арганізацыям, якія ажыццяўляюць узаемадзеянне з Рэспублікай Беларусь, для ўліку ацэнак і прапаной дзелавой супольнасці і прыватнага бізнесу Беларусі.
26. Удзел прадстаўнікоў аб'яднанняў прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў Беларусі ў праграмах "Усходняга партнёрства", праектах развіцця міжрэгіянальнага і трансгранічнага супрацоўніцтва, народнай дыпламатыі, у гуманітарных і культурных праектах.
27. Арганізацыя правядзення аналітычных ацэнак і прапаной НПББ у моладзевым асяроддзі (навучэнцаў школ і каледжаў, студэнтаў ВНУ і маладых спецыялістаў) з мэтай фарміравання аб'ектыўных уяўленняў аб праблемах і перспектывах развіцця прадпрымальніцтва ў Рэспубліцы Беларусь; падтрымка эканамічных ініцыятыў і праектаў моладзі як будучыні нашай краіны.

**7. «НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ПЛАТФОРМА БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ» У ДЗЕЯННІ:
пазітыўныя змены ў заканадаўстве, якое рэгулюе развіццё
прадпрымальніцтва, у 2007 - 2014 гадах**

Асноўныя вынікі:

Прыняты:

- Дырэктыва Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь №4 ад 31.12.2010 г. «Аб развіцці прадпрымальніцкай ініцыятывы і стымуляванні дзелавой актыўнасці ў Рэспубліцы Беларусь».
- шэраг нарматыўных дакументаў аб даступнасці тэхнічных нарматыўных актаў.
- новы Закон Рэспублікі Беларусь «Аб эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтве)». Закон шмат у чым сістэматызаваў нормы заканадаўства аб эканамічнай неплацежаздольнасці (банкруцтве), якія дзейнічалі раней.
- Закон Рэспублікі Беларусь "Аб трацейскіх судах» - сфарміравана сістэма вырашэння спрэчак і рознагалоссяў паміж суб'ектамі гаспадарання без удзелу дзяржавы. (Пры ГА «МССПіР» створаны і дзейнічае трацейскі суд).
- Закон Рэспублікі Беларусь ад 2014/01/08 г. № 124-З «Аб канстытуцыйным судавытворчасці».

Спынена:

- пазасудовая канфіскацыя маёмасці і тавараў. Цяпер канфіскацыя маёмасці і тавараў магчымая толькі па рашэнні суда.

Спрошчана:

- працэдуры рэгістрацыі бізнесу. Працэдура рэгістрацыі бізнесу дзейнічае па заяўным прынцыпе.
- працэдуры ліквідацыі бізнэсу - прынятая норма прызнання запазычанасці безнадзейным доўгам.

Дазволена:

- перавод першых паверхаў шматпавярховых жылых дамоў, аднакватэрных, блакіраваных жылых дамоў, гаспадарчых пабудоў каля іх у нежылыя памяшканні.
- прыярытэтны продаж арандатарам арандаваных імі памяшканняў, (будынкаў, збудаванняў і іншых аб'ектаў), калі яны арантуюць іх больш за 3 гады.

Адменена:

- інстытут «Залатой акцыі».
- абавязковасць выканання «адзінай тарыфнай сеткі».
- прывязка арэнднай платы да Еўра.
- дзяржрэгуляванне арэнднай платы за месцы ў недзяржаўных гандлёвых цэнтрах і на рынках.
- абавязковае ўзгадненне асартыментнага пераліку тавараў.

- абавязковасць устанавлення ліміту астатку грашовых сродкаў у касе прадпрыемства.
- абавязковасць указанні ў дагаворах і таварна-транспартных накладных метаў набыцця тавару.
- дзяржаўнае рэгуляванне цэн для ўсіх суб'ектаў гаспадарання.

Дасягнуты:

- пазітыўныя змены ў працы кантрольных і наглядных органаў, у прыватнасці, скарачана колькасць і ўпарадкавана правядзенне праверак, абмежавана колькасць планавых праверак.

Уведзеныя:

- забарона на правядзенне праверак у першыя 2 гады пасля рэгістрацыі прадпрыемства.
- забарона на ўнясенне змяненняў у нарматыўна-прававыя акты папярэдняй датай, у тым ліку па велічыні арэндных ставак, тарыфаў, падаткаў, збораў і іншых плацяжоў.

Дадзена права:

- суб'ектам гаспадарання: залічаць на свой валютны рахунак наяўную выручку ад аптовага продажу тавараў у Расійскай Федэрацыі і ў Казахстане.
- індывідуальным прадпрымальнікам, прыватным натарыусам, адвакатам і рамеснікам: у перыяд догляду дзіцяці ва ўзросце да трох гадоў альбо прыпыніць сваю прафесійную дзейнасць, аформіўшы ў адпаведнасці з заканадаўствам сацыяльны адпачынак з выплатай дапамогі ў поўным памеры, альбо працягнуць ажыццяўленне адпаведнай дзейнасці і атрымліваць дапамогу ў памеры 50 адсоткаў.
- індывідуальным прадпрымальнікам наймаць супрацоўнікаў да 3 чалавек (не членаў сям'і).

Штогод ўдасканалваецца КаАП:

- мінімізуюцца памеры штрафаў, уведзена такая мера, як папярэджанне, па многіх артыкулах адменена ніжняя мяжа штрафных санкцый.

Уносіцца вызначэнне паняцця «Абгрунтаваныя рызыкі»

- у Крымінальны Кодэкс Рэспублікі Беларусь і Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях.

Аб'яўлена амністыя

- асобам, якія адбываюць пакаранні за эканамічныя злачынствы, санкцыі па якіх не адпавядаюць грамадскай небяспецы дзеянняў, - у Законе Рэспублікі Беларусь ад 09.07.2012 г. «Аб амністыі некаторых катэгорый асоб, якія ўчынілі злачынствы».

Няўхільна скарачаецца

- колькасць ліцэнзаваных відаў дзейнасці.

Адноўлена практыка

- правядзення адкрытых парламенцкіх слуханняў па пытаннях прадпрымальніцкай дзейнасці, адкрытага абмеркавання законапраектаў (праект Закона Рэспублікі Беларусь "Аб барацьбе з карупцыяй", праект Закона Рэспублікі Беларусь "Аб дзяржаўна-прыватным партнёрстве», праект Дырэктывы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "Аб дадатковых мерах па развіцці прадпрымальніцкай ініцыятывы і стымуляванні дзелавой актыўнасці ў Рэспубліцы Беларусь "і інш.)

8. "Нацыянальная Платформа Бізнесу Беларусі» 2006-2014 ГГ.

Удасканаленне падатковай сферы

- Асноўныя вынікі -

1. Адменена абавязковасць выканання «адзінай тарыфнай сеткі».
2. Адменены абаротныя падаткі з выручкі.
3. Уведзена забарона ўнясення змяненняў у нарматыўна-прававыя акты папярэдняй датай, у тым ліку па велічыні арэндных ставак, тарыфаў, падаткаў, збораў і іншых плацяжоў.

4. Адменена дзяржаўнае рэгуляванне цэн для ўсіх суб'ектаў гаспадарання.
5. Адменена абавязковасць устанаўлення ліміту астатку грашовых сродкаў у касе прадпрыемства.
6. Адменена абавязковасць указанні ў дагаворах і таварна-транспартных накладных мэтаў набыцця тавару.
7. Прадастаўлена права суб'ектам гаспадарання залічаць на свой валютны рахунак наяўную вырчку ад аптовага продажу тавараў у Расійскай Федэрацыі і ў Казахстане.
8. Зніжаная падатковая нагрузка на эканоміку. У 2013 годзе зніжэнне нагрузкі адчулі суб'екты малога бізнесу, якія прымяняюць спрошчаную сістэму падаткаабкладання (ССП), для якіх другі год запар памяншаліся стаўкі падатку, а таксама былі перагледжаны крытэрыі вырчкі і колькасці, пры якіх яны змогуць не выплачваць ПДВ і не весці бухгалтарскі ўлік.
9. Палепшаная структура падатковай сістэмы. За апошнія 5 гадоў у Рэспубліцы Беларусь адменены 26 падаткаў і збораў, 34 самастойныя збору і платы ўключаны ў склад дзяржаўнай пошліны.
10. Палепшана падатковае адміністраванне. Перагледжана перыядычнасць выплаты падаткаў, скарачана колькасць падатковых дэкларацый, адменены авансавыя плацяжы па ПДВ і акцызах, уведзена электроннае дэклараванне. Па падатку на даданую вартасць знятыя абмежаванні для экспарцёраў для атрымання выліку ў поўным аб'ёме (дзякуючы пераходу на выплату падаткаў па метадзе налічэння). Для экспарцёраў у 2013 годзе спрошчаны парадак пацверджэння экспарту ў краіны Мытнага саюза. Беларускія экспарцёры для пацверджання нулявой стаўкі па ПДВ могуць падаваць заявы не на папяровым носьбіце, а ў электронным выглядзе.
11. Пераход вылічэння і выплаты падаходнага падатку на 12-працэнтную шкалу (цяпер - 13%) .. Зніжэнне стаўкі выплаты падатку на дывідэнды да 12 адсоткаў.

З 2006 ГОДА БЫЛО РЕАЛІЗАВАНА ЗВЫШ ТРОХСОТ ПЯЦІДЗЕСЯЦІ ПРАПАНОЎ ПА ПАЛЯПШЭННІ ДЗЕЛАВОГА КЛІМАТУ Ў РЭСПУБЛІЦЫ БЕЛАРУСЬ, СФАРМУЛЯВАНАЯ Ў НАЦЫЯНАЛЬНАЙ ПЛАТФОРМЫ БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ.

СА СТА СЯМІ ПРАПАНОВАЎ «НПББ-2014. СВАБОДНАЕ ПРАДПРЫМАЛЬНІЦТВА - ПАСПЯХОВАЙ КРАІНЕ» РЕАЛІЗАВАНА:

- ЦАЛКАМ: 11 ПРАПАНОВАЎ;

- ЧАСТКОВА: 17 ПРАПАНОВАЎ;

- ЗНАХОДЗІЦЦА Ў СТАДЫІ ВЫКАНАННЯ: 18 ПРАПАНОВАЎ.

XVI АСАМБЛЕЯ ДЗЕЛАВЫХ КОЛАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

«СТРУКТУРНАЯ МАДЭРНИЗАЦЫЯ БІЗНЕСУ І ЎЛАДЫ»

4 сакавіка 2015 праект «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі-2015» быў прадстаўлены ўдзельнікам XVI Асамблеі дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь «Структурная мадэрнізацыя бізнесу і ўлады», якая адбылася ў г. Мінску.

Ініцыятарамі і арганізатарамі дзевятага па ліку прадпрымальніцкага форуму, прысвечанага прэзентацыі, аналізу і абмеркаванню Платформы, традыцыйна выступілі вядомыя рэспубліканскія і рэгіянальныя бізнес-асацыяцыі Беларусі. Аргкамітэт Асамблеі ўзначаліў старшыня прэзідыума Саюза юрыдычных асоб "Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва», старшыня ГА "Мінскі сталічны саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў», старшыня Каардынацыйнага Савета па развіцці і прасоўванні «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі» Уладзімір Карагін.

У Асамблеі прынялі ўдзел 393 чалавекі з усіх рэгіёнаў, абласцей, раёнаў Беларусі, а таксама іншых краін:

- Прадстаўнікі бізнесу - заснавальнікі і кіраўнікі прыватных прадпрыемстваў: 235. У іх ліку - прадстаўнікі ад 52 рэспубліканскіх, рэгіянальных, галіновых аб'яднанняў прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў;
- Прадстаўнікі грамадскіх арганізацый грамадзянскай супольнасці: 14;
- Прадстаўнікі дзяржаўных органаў улады і кіравання заканадаўчых, выканаўчых і судовых: 28;
- Прадстаўнікі дыпламатычнага корпуса і міжнародных эканамічных і фінансавых арганізацый: 32;
- Прадстаўнікі вышэйшых навучальных устаноў і навукова-аналітычных арганізацый: 50;
- СМІ - 34.

Падчас працы XVI-й Асамблеі дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь былі прааналізаваныя канкрэтныя прапановы па ўдасканаленні дзелавога клімату ў краіне, выкладзеныя ў праекце «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі-2015», абмеркаваны бягучы стан спраў у прадпрымальніцтве, разгледжаны ход выканання Дырэктывы № 4 Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Пільная ўвага ў выступах была нададзена пытанням, звязаным з дзейнасцю прадпрыемстваў ва ўмовах адзінай эканамічнай прасторы, з

магчымасцю паляпшэння пазіцыі Беларусі ў міжнародных рэйтынгах, развіццём дзяржаўна-прыватнага партнёрства.

Удзельнікі Асамблеі вызначылі далейшыя сумесныя дзеянні па развіцці, прасоўванні і рэалізацыі «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі - 2015».

З мэтай узмацнення патэнцыялу дзелавой супольнасці ў дыялогу бізнесу і ўлады ўдзельнікі Асамблеі заклікалі ўсіх прадпрымальнікаў, кіраўнікоў і заснавальнікаў прадпрыемстваў Рэспублікі Беларусь уступаць у шэрагі рэгіянальных, галіновых і рэспубліканскіх бизнес-асацыяцый, умацоўваць іх матэрыяльныя, арганізацыйныя, інфармацыйныя рэсурсы і экспертныя магчымасці.

Падчас Асамблеі прынята рашэнне звярнуцца да кіраўнікоў органаў дзяржаўнай улады і кіравання Рэспублікі Беларусь з прапановай улічваць выкладзеныя ў "Нацыянальнай платформе бізнесу Беларусі - 2015» прапановы дзелавой супольнасці пры распрацоўцы планаў, праграм і заканадаўчых актаў, накіраваных на рэалізацыю палажэнняў Дырэктывы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь №4 , лібералізацыю эканомікі і забеспячэнне канкурэнтаздольнасці айчынных суб'ектаў гаспадарання.

Удзельнікі Асамблеі заклікалі таксама ўсе органы дзяржаўнай улады і кіравання Рэспублікі Беларусь удасканаліць рэгламенты грамадска-кансультатыўных і экспертных саветаў, а таксама Саветаў па развіцці прадпрымальніцтва, выкарыстоўваць іх як пляцоўкі для грамадскага абмеркавання нарматыўных прававых дакументаў, дзяржаўных праграм і праектаў, якія мяркуюцца прыняць.

Прынята рашэнне звярнуцца да Еўразійскай эканамічнай камісіі, кіруючых органаў Садружнасці Незалежных Дзяржаў, Ураду і бізнес-асацыяцый Арменіі, Расійскай Федэрацыі і Казахстана

з просьбай улічваць пункт гледжання і прапановы беларускай дзелавой супольнасці пры распрацоўцы заканадаўчай базы ў галіне эканамічнага супрацоўніцтва і эканамічнай інтэграцыі.

Удзельнікі Асамблеі таксама прынялі рашэнне выступіць з зваротам да міжнародных эканамічных арганізацый, Еўрапейскага парламента, Еўрапейскай эканамічнай камісіі, Савету Еўропы, да ўрадаў, парламентаў і бізнес-асацыяцый еўрапейскіх краін аб тым, каб яны вывучылі прапановы дзелавой супольнасці Рэспублікі Беларусь, сфармуляваныя ў « нацыянальнай платформе бізнесу Беларусі - 2015 », а таксама аказалі максімальнае садзейнічанне Беларусі ў развіцці міжнароднай эканамічнай інтэграцыі, засваенні міжнароднага вопыту развіцця рынкавай інфраструктуры, інстытутаў свабоднага развіцця рынку і антыманапольнай практыкі, падтрымалі развіццё малога і сярэдняга прыватнага бізнесу ў Рэспубліцы Беларусь.

Удзельнікам Асамблеі былі прадстаўлены вынікі вымярэння Індэкса дзелавога аптымізму-7 (Іда-7), падчас якога былі апытаныя кіраўнікі 502 буйных, сярэдніх, малых

прадпрыемстваў і індывідуальных прадпрымальнікаў. Па выніках даследаванняў, ІДА знізіўся за апошнія паўгода да мінус 0,08, па шкале ад 1 да -1.

Удзельнікамі прадпрымальніцкага форуму прынятая рэзалюцыя, у адпаведнасці з якой абмеркаваны праект быў прыняты за аснову «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі - 2015. Структурная мадэрнізацыя бізнесу і ўлады».

РЭЗАЛЮЦЫЯ

XVI АСАМБЛЕІ ДЗЕЛАВЫХ КОЛАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ «СТРУКТУРНАЯ МАДЭРНІЗАЦЫЯ БІЗНЕСУ І ЎЛАДЫ»

04. 03.2015г.

Рэспубліка Беларусь, г. Мінск

Удзельнікі 16-й Асамблеі дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь, прызнаючы неабходнасць:

- Развіцця дыялогу бізнесу і ўлады;
- актыўнага садзейнічання працэсам эканамічнай лібералізацыі і рэформам, накіраваным на пераадоленне наступстваў сусветнага эканамічнага крызісу, стымуляванне эканамічнай ініцыятывы грамадзян, айчынных і замежных суб'ектаў гаспадарання;
- развіцця малога, сярэдняга і буйнога бізнесу, дзелавога асяроддзя і бізнес-клімату;
- стварэння ўмоў для павелічэння маштабу ўкладу бізнесу ў эканоміку краіны;
- развіцця дзяржаўна-прыватнага партнёрства, павышэння ролі і значэння аб'яднанняў прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў (саюзаў, асацыяцый) у эканоміцы Беларусі

вырашылі:

1. Прадстаўлены на Асамблеі праект «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі - 2015» прыняць за аснову.

2. Аб'яднаннем прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў (саюзам і асацыяцыям), якія падтрымліваюць ідэю штогадовай распрацоўкі праектаў Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі, прапануецца накіраваць сваіх прадстаўнікоў у склад Рэдакцыйнай камісіі і Каардынацыйнага савета па прасоўванні «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі» да 20 сакавіка 2015г.

3. Рэдакцыйнай камісіі сумесна з Каардынацыйным саветам па прасоўванні **«Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі - 2015»** прааналізаваць прапановы і заўвагі, унесеныя падчас абмеркавання праекта, дапрацаваць праект і апублікаваць адрэдагаваны варыянт **«Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі - 2015»** да 10 красавіка 2015г., размясціць яго на вэб-сайтах: <http://allminsk.biz>, <http://rce.by>, <http://bel.biz>, doingbusiness.by і інш.

4. Удзельнікі Асамблеі звяртаюцца да кіраўнікоў органаў дзяржаўнай улады і кіравання Рэспублікі Беларусь з прапановай улічваць выкладзеныя ў **«Нацыянальнай платформе бізнесу Беларусі - 2015»** прапановы дзелавой супольнасці пры распрацоўцы планаў, праграм і заканадаўчых актаў, накіраваных на рэалізацыю палажэнняў Дырэктывы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь №4 ад 31.12.2010г., лібералізацыю эканомікі і забеспячэнне канкурэнтаздольнасці айчынных суб'ектаў гаспадарання.

5. Удзельнікі Асамблеі звяртаюцца да Еўразійскай эканамічнай камісіі, кіруючых органаў Садружнасці Незалежных Дзяржаў, Урадаў і бізнес-асацыяцый Арменіі, Расійскай Федэрацыі і Казахстана з просьбай улічваць пункт гледжання і прапановы беларускай дзелавой супольнасці пры распрацоўцы заканадаўчай базы ў галіне эканамічнага супрацоўніцтва і эканамічнай інтэграцыі.

6. Удзельнікі Асамблеі звяртаюцца да Міжнародных эканамічных арганізацый, Еўрапейскага парламенту, Еўрапейскай эканамічнай камісіі, Савету Еўропы, да ўрадаў, парламентаў і бізнес-асацыяцый еўрапейскіх краін з прапановай вывучыць і прыняць да ўвагі пазіцыі дзелавой супольнасці Рэспублікі Беларусь, сфармуляваныя ў **«Нацыянальнай платформе бізнесу Беларусі - 2015»** і просьбай аказаць максімальнае садзейнічанне Беларусі ў развіцці міжнароднай эканамічнай інтэграцыі, засваенні міжнароднага вопыту развіцця рынкавай інфраструктуры, інстытутаў свабоднага развіцця рынку і антыманапольнай практыкі, падтрымаць развіццё малога і сярэдняга прыватнага бізнесу ў Рэспубліцы Беларусь.

7. Удзельнікі Асамблеі звяртаюцца да ўсіх прадпрымальнікаў з просьбай унесці свае прапановы да 15 сакавіка 2015г. для выпрацоўкі ўзгодненай і абгрунтаванай пазіцыі дзелавой супольнасці па далейшай рэалізацыі палажэнняў Дырэктывы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь №4 ад 31.12.2010г. і **«Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі - 2015»**.

8. Удзельнікі Асамблеі заклікаюць ўсе міжнародныя, рэспубліканскія і рэгіянальныя аб'яднанні прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў узяць актыўны ўдзел у прасоўванні **«Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі - 2015»** як па самастойных планах, так і ў каардынацыі з іншымі бізнес-аб'яднаннямі.

9. З мэтай узмацнення патэнцыялу дзелавой супольнасці ў дыялогу бізнесу і ўлады ўдзельнікі Асамблеі заклікаюць усіх прадпрымальнікаў, кіраўнікоў і заснавальнікаў прадпрыемстваў Рэспублікі Беларусь уступаць у шэрагі рэгіянальных, галіновых і рэспубліканскіх бізнес - асацыяцый, умацоўваць іх матэрыяльныя, арганізацыйныя, інфармацыйныя рэсурсы і экспертныя магчымасці, укараняць прынцыпы карпаратыўнай сацыяльнай адказнасці бізнесу.

10. Удзельнікі Асамблеі заклікаюць усе органы дзяржаўнай улады і кіравання Рэспублікі Беларусь удасканаліць рэгламенты грамадска-кансультацыйных і экспертных саветаў, а таксама Саветаў па развіцці прадпрымальніцтва, выкарыстоўваць іх як пляцоўкі для грамадскага абмеркавання нарматыўных прававых дакументаў, дзяржаўных праграм і праектаў, якія мяркуюцца прыняць.

11. Удзельнікі Асамблеі звяртаюцца да членаў грамадска-кансультацыйных і экспертных саветаў, створаных пры органах дзяржаўнай улады і кіравання з прапановай прытрымлівацца пазіцыі дзелавой супольнасці, вырацаванай на Асамблеі і сфармуляваныя ў «**Нацыянальнай платформе бізнесу Беларусі - 2015**», пры абмеркаванні праектаў заканадаўчых актаў, планаў і дзяржпраграм ў галіне эканамічнага развіцця краіны, мадэрнізацыі эканомікі, развіцця прадпрымальніцтва, устойлівага сацыяльна-эканамічнага развіцця.

САВЕТ МІНІСТРАЎ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

СОВЕТ МИНИСТРОВ
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

ПРАТАКОЛ
ПАСЯДЖЭННЯ ПРЭЗІДЫУМА
САВЕТА МІНІСТРАЎ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

ПРОТОКОЛ
ЗАСЕДАНИЯ ПРЕЗИДИУМА
СОВЕТА МИНИСТРОВ
РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

20 мая 2014 г. № 14

г. Мінск

г. Мінск

ВЫПІСКА

2. О развитии малого и среднего
предпринимательства в Республике
Беларусь

2.1 .Отметить, что на 1 января 2014 г. в республике действовал 359 401 субъект малого и среднего предпринимательства, что на 25 тыс. субъектов, или на 7,5 процента, больше, чем на начало 2013 года. Удельный вес поступлений в бюджет от субъектов данного сектора в части платежей, контролируемых налоговыми органами, в 2013 году составил 29,1 процента при темпах роста в сопоставимых ценах к уровню 2012 года 106,1 процента.

Вместе с тем, развитию малого и среднего предпринимательства в Республике Беларусь в сфере производства препятствует нехватка производственных площадей, ввиду недостаточно активного вовлечения в хозяйственный оборот неиспользуемых и неэффективно используемых объектов недвижимого имущества, находящихся в государственной собственности, а также преимущественный учет узковедомственных интересов при принятии государственными органами решений по вопросам распределения сырьевых, финансовых и трудовых ресурсов, создания равных условий для осуществления экономической деятельности субъектами хозяйствования различных форм собственности.

При выработке и принятии решений по вопросам, затрагивающим интересы субъектов хозяйствования, республиканскими органами государственного управления, облисполкомами и Минским горисполкомом уделяется недостаточное внимание проработке предложений и учету мнения предпринимательских структур и их объединений (союзы, ассоциации).

2.2. Принять за основу предложенную деловым сообществом Национальную платформу бизнеса Беларуси-2014 (далее - Национальная платформа).

2.3. Минэкономики:

совместно с облисполкомами и Минским горисполкомом, региональными предпринимательскими структурами и их объединениями (союзами, ассоциациями), другими заинтересованными до 3 июня 2014 г. организовать обсуждение имеющихся разногласий по положениям Национальной платформы и до 9 июня 2014 г. выработать согласованные предложения по ним;

дополнить при необходимости Национальную платформу положениями, в соответствии с которыми предусматриваются:

доступ к дефицитным сырьевым ресурсам на конкурсной основе; совершенствование механизма вовлечения неиспользуемого и неэффективно используемого государственного имущества с участием субъектов малого и среднего предпринимательства;

формирование новых принципов отраслевой политики, направленной на создание благоприятной деловой среды;

повсеместное введение электронного документооборота при осуществлении административных процедур;

законодательное закрепление требования о проведении оценки воздействия на бизнес-среду решений, принимаемых в рамках государственного регулирования.

При наличии неурегулированных вопросов в Национальной платформе до 12 июня 2014 г. внести в Совет Министров Республики Беларусь материалы для рассмотрения на согласительном совещании у Заместителя Премьер-министра Республики Беларусь Прокоповича П.П.

2.4. Республиканским органам государственного управления, местным исполнительным и распорядительным органам:

принимать всесторонние меры по реализации мероприятий, содержащихся в Национальной платформе;

вести в практику ежемесячное обсуждение на заседаниях общественно-консультативных (экспертных) советов предусмотренных в Национальной платформе проблемных вопросов развития малого и среднего предпринимательства в сферах деятельности, регулирование которых отнесено к компетенции государственного органа.

2.5. Координацию работ по выполнению поручений, содержащихся в настоящем разделе, возложить на Заместителя Премьер-министра Республики Беларусь Прокоповича П.П.

ХРАНАЛОГІЯ

СТВАРЭННЯ, РАЗВІЦЦЯ, ПРАСОЎВАННЯ І РЭАЛІЗАЦЫ «НАЦЫЯНАЛЬНАЯ ПЛАТФОРМА БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ»

З 2005 года размешчаны ТУТ:
<http://allminsk.biz/content/category/8/235/665/>

ВЫДАННІ «НПББ»

2006-2007

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі. 2006-2007 гг. Бізнэс за партнёрства і адказнасць ».

2008

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі - 2008. Партнёрства і салідарнасць у імя будучыні».

2009

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі - 2009. Выхад з крызісу - праз развіццё прадпрымальніцтва.
Альтэрнатывы - няма! »

2010

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі - 2010. Новы курс бізнесу і ўлады».

2011

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі - 2011. Час канкрэтных спраў".

2012

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі - 2012. Да мадэрнізацыі - разам».

2013

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі - 2013. Стратэгія апярэджання».

2014

"Нацыянальная платформа бізнесу Беларусі - 2014. Свабоднае прадпрымальніцтва - шчаслівая краіна».

**ПРА ГІСТОРЫЮ СТВАРЭННЯ, РАЗВІЦЦЯ І РЭАЛІЗАЦЫ
«НАЦЫЯНАЛЬНАЙ ПЛАТФОРМЫ БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ»**

www.allminsk.biz
www.primus.by
www.liberty-belarus.info
www.rce.by
www.spbo.brest.by
www.doingbusinnes.by
www.investar.by
www.bel.biz
www.belapan.by
www.belta.by
www.tut.by
www.naviny.by
www.infobank.by
www.ekonomika.by
www.eg.by
www.prime-tass.by
www.profmedia.by
www.ecopress.by
www.interfax.by
www.open.by
www.telegraf.by
www.sb.by
www.respublika.by
www.neg.by
www.zvezda.by
www.antikrizis.by
www.belmarket.by
www.kp.by
www.bdg.by
www.belfranchising.by

www.ng.by
www.akit.by
www.zautra.by
www.nn.by
www.delo.by
www.direktor.by
www.eurobelarus.info
www.rlpa.by
www.news.21.by
www.belasin.by
www.romanchuk-jaroslav.blog.tut.by
blog.tut.by
www.bnpa.info
www.b4b.by
www.cipe-eurasia.org
www.technopark.by
www.maxi.by
www.belgazeta.by
www.vitinvest.by
www.gb.by
www.finatica.by
www.sovrep.gov.by
www.belinfocom.by
www.camarade.biz
www.nest.by
www.cnb.by
www.reporter.by
www.ej.by
www.buhgalter.by

ПАДЗЯКА

Каардынацыйны Савет па развіцці і прасоўванні «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі» выказвае падзяку членам рабочай групы па падрыхтоўцы «НПББ-2015», у склад якой увайшлі прадстаўнікі: СЮА "Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва", ГА "Мінскі сталічны саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў», НДЦ Мізэса АЦ "Стратэгія", даследчага цэнтра ШІМ. У «мазгавых» штурмах прымалі ўдзел навукоўцы з Інстытута эканомікі НАН, БДУ, БДЭУ, ІПД, ІПП, МІУ, Акадэміі Кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь. Прыміце нашу падзяку, самыя актыўныя арганізатары і ўдзельнікі мерапрыемстваў па абмеркаванні ідэй і прапаноў «НПББ-2015»:

- **Эканамісты, палітолагі, юрысты:** Яраслаў Раманчук, Леанід Заіка, Ігар Пеліпась, Андрэй Скрыба, Міхаіл Ермаловіч, Павел Данейка, Павел Гейзлер, Яўген Барушка, Барыс Панышын, Валерый Фадзееў (МФК), Вадзім Барадуля, Мікалай Суша, Віктар Цыбоўскі, Аляксандр Каўтуненка, Аляксандр Абуховіч, Дзмітрый Голухаў;

- **Прадпрымальнікі і кіраўнікі бізнес-асацыяцый:** Віктар Маргелаў, Лілія Коваль, Андрэй Карпунін, Мікалай Сілінаў, Ніна Лук'янава, Канстанцін Каламіец, Анатоль Гольдберг, Віталь Брагінец, Наталля Гаркуша, Аляксандр Калінін, Аляксей Усенка, Уладзімір Коява, Аляксей Пепеляеў, Марына Лебедзева, Іван Садоўскі, Таццяна Казлоўская, Антон Гарустовіч, Анатоль Змітровіч, Сяргей Шахловіч, Анастасія Печанко, Іван Гардзіеўскі, Ігар Наймушын, Галіна Ільшчук, Аляксандр Швец, Жанна Тарасевіч, Юрый Будзько, Ірына Мерзлякова, Анатоль Трухановіч, Мікалай Мартынаў, Сяргей Навіцкі, Леанід Мастюгін, Андрэй Пракопчык, Міхаіл Супруновіч, Алена Грушко, Іван Садоўскі, Юрый Зісер, Алена Каляда, Іна Кустава, Сяргей Жарнікаў, Анатоль Харлап, Віктар Басько, Ігар Чарнякоў, Іван Ількевіч, Ніна Карпінчык;

- **Спецыялісты дзяржаўных устаноў:** Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь, Дзяржаўнага камітэта стандартызацыі, Міністэрства эканомікі Рэспублікі Беларусь, Міністэрства гандлю Рэспублікі Беларусь, Міністэрства транспарту і камунікацый Рэспублікі Беларусь, Камітэта дзяржаўнага кантролю Рэспублікі Беларусь, Міністэрства па падатках і зборах Рэспублікі Беларусь, Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь

- **Журналісты:** Леанід Фрыдкін, Любоў Чарнышова, Дзмітрый Крат, Ірына Юзвак, Лілія Крапівіна, Таццяна Казлова, Аляксандр Бянько, Аляксандр Красько, Віталь Волянюк, Алена Сцяпура, Алесь Герасіменка, Ігар Тур, Вольга Сямашка, Наталля Урублеўская, Юлія Мацкевіч, Аляксей Цітоў, Вольга Заруцкая, Марына Загорская, Кацярына Круталевіч, Кацярына Севасцьянава, Алесь Сержановіч, Павел Бераснеў, Аляксей Аляксандраў, Аляксандр Хмяльніцкі, Барыс Залескі, Дзмітрый Ярмак, Андрэй Кажамякін, Аляксандр Заяц, Руслан Ананьеў, Дзмітрый Заяц, Ігар Філіпенка, Андрэй Аляксандравіч, Аляксандр Галькевіч, Святлана Сабіла, Барыс Паўлоўскі, Валерый Цапкоў, Валерый Дзяржавін, Святлана Камісарава, Андрэй Кажамякін, Марыя Дзмітрыева, Аляксандр

Несцераў, Аляксандр Новікаў, Вольга Маслоўская, Вольга Лойка, Захар Шчарбакоў, Міхаіл Маржэўскі, Аліна Таранік, Анастасія Турына, Андрэй Лапцёнак, Аляксей Мінчонак, Сяргей Сацук, Ілля Крыжэвіч, Аляксей Безвясельны, Анастасія Гурына, Павел Пяцько, Рыгор Міцюшнікаў, Іна Бандарэвіч, Віталь Цыганкоў, Генадзь Шарыпкін, Юлія Лакаткова, Алеся Шаршнёва, Уладзімір Лужны, Вікторыя Курачава, Станіслаў Івашкевіч, Наталля Стэльмах, Дзмітрый Двойнеў, Юлія Дылёнак, Вольга Салаўёва, Дар'я Гуштын, Васіль Сямашка.

**Старшыня Каардынацыйнага Савета
па развіцці і прасоўванні
«Нацыянальнай платформы
бізнесу Беларусі**

Уладзімір Карагін

БІЗНЕС-АСАЦЫЯЦЫІ, ГРАМАДСКІЯ АБ'ЯДНАННІ І НЕКАМЕРЦЫЙНЫЯ АРГАНІЗАЦЫІ, ПРАДСТАЎНІКІ ЯКІХ БРАЛІ ЎДЗЕЛ У РАСПРАЦОЎЦЫ І АБМЕРКАВАННІ «НАЦЫЯНАЛЬНАЙ ПЛАТФОРМЫ БІЗНЕСУ БЕЛАРУСІ - 2014 »

Асацыяцыя інавацыйная «Рэспубліканскі цэнтр трансферу тэхналогій»
Асацыяцыя забудоўшчыкаў аб'ектаў жыллёвага будаўніцтва
Асацыяцыя абароны і аховы фірмовых найменняў і таварных знакаў
Асацыяцыя міжнародных фармацэўтычных вытворцаў
Асацыяцыя па абароне аўтарскіх правоў у сферы інфармацыйных тэхналогій
Асацыяцыя нарыхтоўшчыкаў і перапрацоўшчыкаў адходаў СЮА «РКП»
Асацыяцыя малога і сярэдняга прадпрымальніцтва
Асацыяцыя міжнародных экспедытараў і лагістыкі «БМЭ»
Асацыяцыя міжнародных аўтамабільных перавозчыкаў «БАМАП»
Беларуская асацыяцыя прадпрыемстваў прамысловасці
Беларуская асацыяцыя страхоўшчыкаў
Беларускае грамадскае аб'яднанне юрыстаў-гаспадарнікаў
Беларускае грамадскае аб'яднанне спецыялістаў па антыкрызісным кіраванні і
банкруцтве
Беларускае аддзяленне МГА «Сіла ў дружбе»
Беларускі сацыяльна-экалагічны саюз "Чарнобыль"
Беларускі саюз будаўнікоў
Беларускі саюз наймальнікаў
Беларускі саюз юрыстаў
Беларускае Грамадскае Аб'яднанне фермераў
Беларускае грамадскае аб'яднанне «Адпачынак у вёсцы»
Беларускі прафсаюз работнікаў розных форм прадпрымальніцтва «Садружнасць»
Беларуска-польская гандлёва-прамысловая палата
Беларуская гандлёва-прамысловая палата
Бізнес-саюз прадпрымальнікаў і наймальнікаў ім. праф. Куняўскага М.С.
Еўразійскі саюз прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў
Каардынацыйны савет індывідуальных прадпрымальнікаў
Канфедэрацыя прамыслоўцаў і прадпрымальнікаў (наймальнікаў), СНО
Міжнародны сацыяльна-эканамічны фонд "Ідэя»
Міжнародны фонд «Залатая спадчына Віцебска»
Мясцовы фонд падтрымкі і арганізацыі Мінскага Міжнароднага марафону
Мясцовы фонд прадпрымальніцкай узаемадапамогі і салідарнасці
Грамадскае Аб'яднанне "Беларускі саюз лізінгадаўцаў»
Грамадскае Аб'яднанне «Беларускае таварыства ацэншчыкаў»
Грамадскае Аб'яднанне «Беларускі саюз прадпрымальнікаў»
Грамадскае Аб'яднанне "Беларускі саюз падаткаплацельшчыкаў
Грамадскае Аб'яднанне «Асацыяцыя наймальнікаў і прадпрымальнікаў», г. Віцебск
Грамадскае Аб'яднанне «Клуб прадпрымальнікаў», г. Гродна
Грамадскае Аб'яднанне «Мінскі сталічны саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў»
Асацыяцыя «Гасціннасць»

Асацыяцыя «Бяспечны дом»
Грамадскае аб'яднанне садзейнічання развіццю прыватнага прадпрымальніцтва
"Адзінства"
Грамадскае Аб'яднанне прадпрымальнікаў Магілёўскай вобласці
Грамадскае Аб'яднанне "Саюз прадпрымальнікаў Брэсцкай вобласці»
Грамадскае аб'яднанне «Аграэктур» г. Брэст
Грамадскае аб'яднанне «Дыскусійна-аналітычная супольнасць «Ліберальны клуб»
Рэспубліканскае грамадскае аб'яднанне «Беларуская навукова-прамысловая
асацыяцыя»
Рэспубліканскае грамадскае аб'яднанне «Беларуская асацыяцыя
юрысконсультаў»
Рэспубліканскі аграпрамысловы саюз «БелАПС»
Рэспубліканская асацыяцыя спажывецкіх кааператываў фінансавай
узаемадапамогі
Рэспубліканскае грамадскае аб'яднанне «Беларускі саюз транспартнікаў»
Рэспубліканскі фонд садзейнічання развіццю прадпрымальніцтва
Рэспубліканская лесапрамысловая асацыяцыя
Савет па развіцці прадпрымальніцтва ў Рэспубліцы Беларусь
СЮА "Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва"
Саюз «Гільдыя півавараў»
Форум грамадзянскай супольнасці Усходняга партнёрства
Грамадскае аб'яднанне "Беларуская арганізацыя працоўных жанчын" (БАПЖ)
Асацыяцыя франчайзераў і франчайзі «Белфрансайзінг»
Асацыяцыя кампаній інфармацыйных тэхналогій
Асацыяцыя "Садружнасць арганізацый індустрыі прыгажосці"

ДАРАГІЯ СЯБРЫ, ПАВАЖАНЫЯ КАЛЕГІ!

Каардынацыйны Савет па развіцці і прасоўванні «НПББ» прапануе азнаёміцца з тэкстам «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі-2015».

Пачынаючы з 2006 года, Платформа штогод распрацоўваецца найбольш актыўнымі прадстаўнікамі беларускай бізнес супольнасці. Праект Платформы пасля шырокага абмеркавання штогод разглядаецца на Асамблеі дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь, у якой бяруць удзел заснавальнікі і кіраўнікі прадпрыемстваў, прадстаўнікі больш за 50 бізнес-асацыяцый і грамадскіх аб'яднанняў сацыяльна-эканамічнай накіраванасці, а таксама навуковых колаў, экспертнай супольнасці, кіраўнікі міністэрстваў і ведамстваў, супрацоўнікі дыпламатычнага корпуса, журналісты.

Пасля прыняцця Платформа ўручаецца кожнай вышэйшай службовай асобе Рэспублікі Беларусь усіх галін улады, кіраўнікам міністэрстваў і ведамстваў, членам Нацыянальнага сходу РБ, кіраўнікам аблвыканкамаў, прадстаўнікам грамадзянскай супольнасці і г.д.

Платформа - гэта кансалідаваная пазіцыя дзелавой супольнасці. Яна аказала непасрэдны ўплыў на развіццё дыялогу паміж бізнесам і ўладай, стварэнне перамоўных пляцовак, развіццё механізмаў прасоўвання канструктыўных прапаноў па эканамічнай лібералізацыі, паляпшэнні дзелавога клімату і ўмоў вядзення бізнесу ў Беларусі.

Усяго з 2006 года рэалізавана больш за трыста пяцьдзясят прапаноў па паляпшэнні дзелавога клімату ў Рэспубліцы Беларусь, сфармуляваных у «Нацыянальнай платформе бізнесу Беларусі». Працягваецца рэалізацыя пазітыўных зменаў, прапанаваных у тэкстах «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі» 2006-2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 гадоў.

Прапануем Вам стаць удзельнікам падрыхтоўкі наступнага зборніка дзелавых прапаноў, якія распрацоўваюцца прадпрымальніцкай супольнасцю: «НПББ-2016».

Мы перакананыя, што чым больш прадпрымальнікаў, экспертаў і ўдзельнікаў эканамічнай дзейнасці прымае ўдзел у распрацоўцы «Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі», тым лепш

яна прадставіць пазіцыю, патрэбы і інтарэсы прыватнага прадпрымальніцтва Беларусі.

Ваша меркаванне, ініцыятыва, аргументы, ідэі надзвычай важныя і цікавыя для нас!

Накіроўвайце Вашы прапановы з пазнакамі: «Прапановы ў НПББ-2016», на адрас электроннай пошты: platforma@allminsk.biz або на паштовы адрас: 220033, г. Мінск, вул. Серафімавіча, 11, к. 104, старшыні Каардынацыйнага Савета па развіцці і прасоўванні НПББ Карагіну У.М.

Па пытаннях, якія ў Вас узнікаюць, звяртайцеся па тэлефонах гарачай лініі: + 375-29-399-97-75, + 375-29-555-84-84, а таксама па тэлефонах + 375-17-298-24-38, + 375-17-298-24-50, + 375-17-298-24-41-47.

Усе канструктыўныя прапановы будуць размяшчацца на вэб-сайтах СЮА "Рэспубліканская канфедэрацыя прадпрымальніцтва" (www.rce.by), ГА «Мінскі сталічны саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў» (www.allminsk.biz) і Навукова-даследчы цэнтр Мізэса АЦ "Стратэгія" (www.liberty-belarus.info). Тут жа будзе размяшчацца інфармацыя аб рэалізацыі «Платформы-2013». На ўказаны Вамі адрас электроннай пошты мы гатовыя прадастаўляць дадатковую інфармацыю аб распрацоўцы «НПББ-2016».

Спадзяемся на плённае і узаемавыгаднае супрацоўніцтва!

**З павагай,
Старшыня Каардынацыйнага
Савета па развіцці і прасоўванні
«Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі»,**

Старшыня Прэзідыума СЮА «РКП»,

Старшыня ГА «МССПіР»

У.М.Карагін

ЗМЕСТ

Прадмова

1. Уводзіны
2. Бачанне будучыні Беларусі
3. У 2015 годзе бізнэсу і ўлады неабходна разам супрацьдзейнічаць
цэламу шэрагу негатыўных з'яў і праблем
4. Прыярытэтныя напрамкі і прапановы рэфармавання дзелавога клімату краіны ў
2015 годзе
 - I. Добрасумленая канкурэнцыя
 - II. Эфектыўная дэбюракратызацыя
 - III. Рэгулярная аптымізацыя
 - IV. Грашовая палітыка і фінансы
 - V. Сумленая прыватызацыя
 - VI. Адказнае партнёрства
5. Аналітычнае абгрунтаванне да
«Нацыянальнай платформы бізнэсу Беларусі - 2015»
Дзелавы клімат у Беларусі і свеце ў 2015 годзе
6. Механізмы і інструменты рэалізацыі
«Нацыянальнай платформы бізнэсу Беларусі - 2015»
7. «Нацыянальная платформа бізнэсу Беларусі» у дзеянні: пазітыўныя змены ў
заканадаўстве, які рэгулюе развіццё прадпрымальніцтва у 2007-2014 гадах
.....
8. "Нацыянальная платформа бізнэсу Беларусі» 2006-2014 гг. Удасканаленне
падатковай сферы
9. XVI Асамблея дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь.
«Структурная мадэрнізацыя бізнэсу і ўлады»
10. Рэзалюцыя XVI Асамблеі дзелавых колаў Рэспублікі Беларусь «Структурная
мадэрнізацыя бізнэсу і ўлады»
11. Выпіска з Пратакола пасяджэння прэзідыума Савета Міністраў Рэспублікі
Беларусі ад 20 мая 2014 г "Аб развіцці малога і сярэдняга прадпрымальніцтва ў
Рэспубліцы Беларусь»
12. Храналогія стварэння, развіцця, прасоўвання і рэалізацыі
«Нацыянальнай платформы бізнэсу Беларусі»
13. Пра гісторыю стварэння, развіцця і рэалізацыі «Нацыянальнай платформы
бізнэсу Беларусі»
14. Падзяка
15. Бізнес-асацыяцыі, грамадскія аб'яднанні і некамерцыйныя арганізацыі,
прадстаўнікі якіх бралі ўдзел у распрацоўцы і абмеркаванні «Нацыянальнай
платформы бізнэсу Беларусі - 2015»

16. Зварот Каардынацыйнага савета па развіцці і прасоўванні
«Нацыянальнай платформы бізнесу Беларусі»